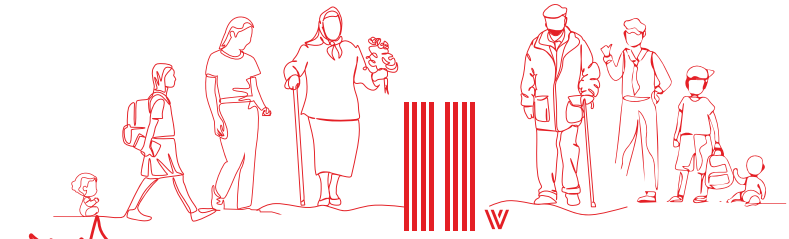
TÜRKİYE CUMHURİYETİ
CUMHURBAŞKANLIĞI

Himayelerinde

II. YAŞLILIK ŞÛRASI

Ulu çınarlarımızla birlikte geleceğe yürüyoruz

Türkiye İl Yaşlı Çalıştayları Kitabı

Türkiye İl Yaşlı Çalıştayları Kitabı
Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Yayınevi
Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü Yayın No:6
Sertifika No: 49365

ISBN
978-625-8402-02-5

Editörler ve Türkiye Raporu Yazarları
***Doç. Dr. Fatih ELİBOL**, ASHB EYHGM YPD Daire Başkanı (Türkiye Raporu)*
***Bülent KARAKUŞ**, ASHB EYHGM YPD Şube Müdürü (Türkiye Raporu)*
***Esra BEKTAŞ**, ASHB EYHGM YPD ASH Uzman Yardımcısı (Türkiye Raporu)*

Bölge Raporları Yazarları
***Bülent KARAKUŞ**, ASHB EYHGM YPD Şube Müdürü (Karadeniz Raporu)*
***Serkan KOLAT**, ASHB EYHGM ASH Uzmanı (Karadeniz Raporu)*
***Esra BEKTAŞ**, ASHB EYHGM YPD ASH Uzman Yardımcısı (Marmara Raporu)*
***Makbule ZABCI**, ASHB EYHGM Öğretmen (Marmara Raporu)*
***Dr. Esma İNCE KESER**, ASHB EYHGM ASH Uzmanı (Ege Akdeniz Raporu)*
***Dr. Hatice Reyhan ÖZGÖBEK**, ASHB EYHGM Fizyoterapist (Ege Akdeniz Raporu)*
***Başak KALENDER**, ASHB EYHGM Sosyal Çalışmacı (İç Anadolu Raporu)*
***Mehmet Kürşat ALDEMİR**, ASHB EYHGM Şube Müdürü (Doğu Güneydoğu Raporu)*
***Rahime GÜVEN YAKARYILMAZ**, ASHB EYHGM Şef (Doğu Güneydoğu Raporu)*

Tasarım ve Dizgi
Muhammed Furkan SUNGUR

İletişim
Eskişehir Yolu Söğütözü Mahallesi 2177 Sokak No: 10/A 06510 Çankaya/ANKARA
T +90 312 705 70 00 • **F** +90 312 705 70 85

Bu kitapta bulunan tüm fikir ve görüşler sadece katılımcılara ait olup, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının resmi görüşünü yansıtmaz. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bu rapor içeriğindeki görüş ve bilgilerin kullanılması nedeniyle gerçek ve tüzel kişilere karşı sorumlu tutulamaz.

II. YAŞLILIK ŞÛRASI

Ulu çınarlarımızla birlikte geleceğe yürüyoruz

İÇİNDEKİLER

Ön Söz 6

1. İl Yaşlı Çalıştayları Hazırlık Çalışmaları 10

2. İl Yaşlı Çalıştayları Gerçekleşme Süreci 12

3. Türkiye'nin Demografik Yapısı ve Eğilimler 14

4. Türkiye'de Yaşlılara Yönelik Hizmet Haritası ve Mevcut Durum 16

5. Yaşlılara Yönelik İhtiyaç Duyulan Hizmetler 22

6. Yaşlılara ve Yaşlılığa İlişkin Sorun ve Çözüm Önerileri 36

7. Yaşlı Çalışmalarında İyi Uygulama Örnekleri 52

8. Hayata Geçirilmiş Olan I. Yaşlılık Şurası Kararları 62

9. II. Yaşlılık Şurası'nda Ele Alınması Önerilen Konular 68

EKLER 74

EK 1- İl Yaşlı Çalıştayları Karadeniz Bölgesi Raporu 74

EK 2- İl Yaşlı Çalıştayları Marmara Bölgesi Raporu 96

EK 3- İl Yaşlı Çalıştayları Ege ve Akdeniz Bölgesi Raporu 127

EK 4- İl Yaşlı Çalıştayları İç Anadolu Bölgesi Raporu 157

EK 5- İl Yaşlı Çalıştayları Doğu Anadolu Bölgesi Raporu 177

II. YAŞLILIK ŞÛRASI

Ulu çınarlarımızla birlikte geleceğe yürüyoruz

Ön Söz

Türkiye'de demografik dönüşüm süreci hızla devam etmekte ve yaşlı nüfusun toplam nüfus içerisindeki payı artış göstermektedir. Yaşlı nüfus olarak kabul edilen 65 yaş ve üzeri nüfus, 2025 yılında 9 milyon 583 bin 59 kişiye ulaşmış, yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki oranı ise %11,1'e yükselmiştir. Nüfus projeksiyonlarının ana senaryosuna göre ise yaşlı nüfus oranının 2030 yılında %13,5'e, 2040 yılında %17,9'a, 2060 yılında %27,0'a, 2080 yılında %33,4'e ve 2100 yılında %33,6'ya ulaşacağı öngörülmektedir. Bu çerçevede, yaşlanma olgusunun önümüzdeki dönemde sosyal, ekonomik ve hizmet sunumuna ilişkin tüm politika alanlarını etkileyecek stratejik bir dönüşüm süreci olarak ele alınması büyük önem arz etmektedir.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından yaşlı bireylere yönelik yürütülen çalışmalar; yaşlıların aileleriyle birlikte, kendi yaşam ortamlarında, aktif ve sağlıklı yaşlanma yaklaşımı çerçevesinde yaşamlarını sürdürmelerini esas almaktadır. Bu kapsamda yaşlı bireylerin bakım, sağlık, sosyal hizmetler, istihdam, erişilebilirlik ve sosyal katılım alanlarında; haklarını etkin şekilde kullanmalarını sağlayarak yaşam kalitelerinin artırılmasına yönelik çok boyutlu politikalar hayata geçirilmektedir.

Yaşlı nüfusun artışı ve sosyal hizmetlere olan talebin çeşitlenmesi yeni politika alanlarını da gündeme getirmektedir. Bu kapsamda mevcut hizmet modellerinin gözden geçirilmesi ve yaşlı bireylerin aktif, sağlıklı ve bağımsız yaşamlarını destekleyecek bütüncül yaklaşımların geliştirilmesi bir zorunluluk haline gelmiştir.

Sayın Cumhurbaşkanımızın takdirleriyle 2024 yılının "Emekliler Yılı", 2025 yılının "Aile Yılı" ve 2026-2035 döneminin "Aile ve Nüfus 10 Yılı" olarak ilan edilmesi, yaşlılık politikalarının aile yapısı, demografik dönüşüm ve toplumsal dayanışma perspektifiyle yeniden ele alınmasını gerekli kılmıştır. Bu doğrultuda, yaşlanma olgusunun çok boyutlu yapısının; merkezi ve yerel yönetimler, akademi, sivil toplum ve diğer tüm paydaşların katılımıyla kapsamlı şekilde ele alınması, mevcut politikaların değerlendirilmesi ve geleceğe yönelik stratejik yol haritasının belirlenmesi amacıyla II. Yaşlılık Şurası'nın düzenlenmesi zaruri hale gelmiştir.

II. Yaşlılık Şûrası'nın hazırlık süreci, yaşlılık alanında geliştirilecek politikaların sahaya dayalı, katılımcı ve kanıta dayalı bir anlayışla şekillendirilmesi amacıyla kapsamlı ve çok aşamalı bir metodoloji çerçevesinde yürütülmüştür. Bu kapsamda Şûra komisyon konuları; 81 ilde gerçekleştirilen İl Yaşlı Çalıştayları, ülke genelini kapsayan Yaşlılık Saha Araştırması ve ulusal ve uluslararası kaynakları içeren Yaşlılık Literatür Taraması çalışmalarının bütüncül bir şekilde analiz edilmesi ve sentezlenmesi sonucunda belirlenmiştir.

Söz konusu hazırlık süreci ile yaşlı bireylerin, ailelerinin, bakım verenlerin, kamu kurumlarının, yerel yönetimlerin ve sivil toplum kuruluşlarının ihtiyaç, beklenti ve önerilerinin doğrudan politika geliştirme sürecine yansıtılması hedeflenmiş; böylece oluşturulacak politika çerçevesinin sahaya uyumlu, uygulanabilir ve sürdürülebilir olması amaçlanmıştır. Bu yönüyle şûra hazırlıkları sahadan elde edilen veriler ve doğrudan yerel geri bildirimler ile desteklenmiştir.

Bu doğrultuda İl Yaşlı Çalıştayları, 08–29 Ağustos 2025 tarihleri arasında 81 ilde eş zamanlı ve koordineli bir şekilde gerçekleştirilmiştir. Çalıştaylarda yaşlılık alanına ilişkin tüm paydaşların dengeli ve kapsayıcı biçimde temsil edilmesi sağlanmış; kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, muhtarlar, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları, yerel basın mensupları ve doğrudan yaşlı bireylerin katılımıyla toplam 3.943 kişi sürece aktif olarak dâhil olmuştur.

Çalıştaylar kapsamında;

- İllerde sunulan mevcut yaşlı hizmetlerinin etkinliği değerlendirilmiş,
- Hizmet sunumunda karşılaşılan yapısal ve operasyonel sorunlar tespit edilmiş,
- Yerel ihtiyaçlar, öncelikli risk alanları ve kırılgan gruplar belirlenmiş,
- İyi uygulama örnekleri ve yenilikçi hizmet modelleri ortaya konulmuş,
- Çözüm önerileri somut politika başlıkları halinde derlenmiştir.

Her ilde hazırlanan çalıştay raporları Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından öncelikle bölgesel düzeyde analiz edilerek bölge raporlarına, ardından bu raporların bütünleştirilmesi ve derlenmesiyle "Türkiye İl Yaşlı Çalıştayları Kitabına" dönüştürülmüştür. Bu kitap yalnızca II. Yaşlılık Şûrası hazırlıklarında değil, aynı zamanda ulusal ve bölgesel düzeyde yaşlılık politikalarının geliştirilmesinde temel referans dokümanlardan birisi olarak değerlendirilebilir.

Kitapta yer alan bilgi, veri ve önerilerin Bakanlığımız yanında yerel ve ulusal ölçekte konuyla ilgili diğer kamu kurum ve kuruluşları ile akademik çalışma ve araştırmalar ile gönüllü çalışmalar, özel sektör ve tüm ilgililerin çalışmaları için bir kaynak olması ve fayda sağlaması beklenmektedir.

II. YAŞLILIK ŞÛRASI

Ulu çınarlarımızla birlikte geleceğe yürüyoruz

1. İl Yaşlı Çalıştayları Hazırlık Çalışmaları

Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından 2019 yılının Yaşlılar Yılı olarak ilan edilmesine istinaden Bakanlığımız tarafından 19-22 Şubat 2019 tarihlerinde I. Yaşlılık Şurası gerçekleştirilmiştir. 2007 yılı itibarıyla yaşlı nüfus oranının %7 eşiğine ulaşmasıyla "yaşlanan toplum" sınıfına giren Türkiye, Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından 2024 yılının Emekliler Yılı, 2025 yılının da Aile Yılı olarak ilan edilmesi üzerine II. Yaşlılık Şurası yapılmasına ilişkin süreç başlatılmıştır.

Şura ön hazırlıkları kapsamında şura konularının oluşturulması başta olmak üzere süreçte yol gösterici olması amacıyla 81 ilimizde İl Yaşlı Çalıştayları, Saha Araştırması yapılması yanında konuya ilişkin bir de Literatür Taraması yapılması kararlaştırılmıştır.

II. Yaşlılık Şurası ön çalışmaları kapsamında planlanan çalışmalardan olan İl Yaşlı Çalıştayları çerçevesinde yapılan çalıştayların organizasyonu ve uygulanması süreçlerinin takibi amacıyla Türkiye genelinde iller öncelikle coğrafi esaslı olarak beş bölgeye ayrılmıştır. Bölge planlamasında yaşlılık göstergeleri ve sosyokültürel özellikler de göz önünde bulundurulmuştur. Bu yolla yapılan gruplama sonucunda 5 bölge ve bu bölgelerdeki iller aşağıdaki gibi belirlenmiştir;

Karadeniz Bölgesinde 18 il; Amasya, Artvin, Bartın, Bayburt, Bolu, Çorum, Düzce, Giresun, Gümüşhane, Karabük, Kastamonu, Ordu, Rize, Samsun, Sinop, Tokat, Trabzon, Zonguldak.

Marmara Bölgesinde 11 il; Balıkesir, Bilecik, Bursa, Çanakkale, Edirne, İstanbul, Kırklareli, Kocaeli, Sakarya, Tekirdağ, Yalova.

Ege ve Akdeniz Bölgesinde 18 il; Adana, Afyonkarahisar, Antalya, Aydın, Burdur, Denizli, Gaziantep, Hatay, Isparta, İzmir, Kahramanmaraş, Kilis, Kütahya, Manisa, Mersin, Muğla, Osmaniye, Uşak.

İç Anadolu Bölgesinde 14 il; Ankara, Aksaray, Çankırı, Eskişehir, Karaman, Kayseri, Konya, Kırıkkale, Kırşehir, Malatya, Nevşehir, Niğde, Sivas, Yozgat.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde 20 il; Adıyaman, Ağrı, Ardahan, Batman, Bingöl, Bitlis, Diyarbakır, Elâzığ, Erzincan, Erzurum, Hakkâri, Iğdır, Kars, Mardin, Muş, Siirt, Şanlıurfa, Şırnak, Tunceli, Van.

2. İl Yaşlı Çalıştayları Gerçekleşme Süreci

İl Yaşlı Çalıştayları kapsamında Türkiye genelinde 5 bölgeye ayrılan iller Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğünde oluşturulan 2'şer kişilik ekiplerin sorumluluğunda koordine edilerek çalışmalar yürütülmüştür. Bu çerçevede genel müdürlüğümüz tarafından doğrudan İl Yaşlı Çalıştayları için konu önerisinde bulunulmamakla birlikte görüşülebilecek konulara dayanak oluşturabilecek yaşlılığa ilişkin ulusal ve uluslararası politika belgeleri ve temel dokümanlarla birlikte, I. Yaşlılık Şurası (2019) Komisyon Raporları, Alınan Kararlar ve Sonuç Raporu il müdürlükleriyle paylaşılmıştır. Bu dokümanlardan ve illerin yerel dinamiklerinden ve özelliklerinden yararlanılarak çalıştay konularının illerin kendileri tarafından belirlenmesi sağlanmıştır.

Ayrıca İl Yaşlı Çalıştaylarında yukarıda belirtilen konuların yanı sıra illerdeki yaşlılara yönelik hizmetlerin mevcut durumu, ihtiyaçlar, sorun ve çözüm önerileri, iyi uygulama örnekleri ile II. Yaşlılık Şura'sında ele alınması önerilebilecek konuların da görüşülmesi ve raporlanması istenmiştir.

Yukarıda belirtilen süreç kapsamında bölge raporlarından yararlanılarak oluşturulan İl Yaşlı Çalıştayları Türkiye Raporunda aşağıda yer alan bilgiler derlenmiş olup raporun son kısmında bölge raporlarına yer verilmiştir.

İl Yaşlı Çalıştayları 08.08.2025 – 28.08.2025 tarihleri arasında yapılmış olup çalıştaylara ilişkin katılımcı sayıları aşağıdaki çizelgede sunulmuştur.

Tablo 1. İl Yaşlı Çalıştayları Bölgesel Katılımcı Sayıları

Bölge Adı	İl Sayısı	Katılımcı Sayısı	İl Başına Katılımcı Sayısı Ortalaması
Karadeniz	18	829	46
Marmara	11	658	60
Ege ve Akdeniz	18	972	54
İç Anadolu	14	678	48
Doğu ve Güneydoğu	20	806	40
TOPLAM	**81**	**3.943**	**49**

Çalıştaylara taşra kuruluşları ve yerel yönetimlerden kamu kurum ve kuruluş temsilcileri, akademisyenler, üniversite öğrencileri, yaşlılıkla ilgili meslek mensupları, mahalle muhtarları, sivil toplum kuruluşları temsilcileri, huzurevlerinden ve çeşitli kesimlerden akil yaşlılar ve basın mensupları olmak üzere toplam 3.943 kişi katılmıştır. Her ilde ortalama 50 kişinin çalıştaylara katılım sağlaması öngörülerek yapılan planlama doğrultusunda il başına katılımcı sayısı ortalaması 49 olarak gerçekleşmiştir.

3. Türkiye'nin Demografik Yapısı ve Eğilimler

Küresel yaşlanma süreci olarak adlandırılan "demografik dönüşüm" sürecinde olan Türkiye'de doğurganlık ve ölümlülük hızlarındaki azalma, sağlık alanında kaydedilen gelişmeler, yaşam standardının, refah düzeyinin ve doğuşta beklenen yaşam süresinin artması gibi nedenlerle nüfusun yaş yapısı şekil değiştirmiştir. Çocuk ve gençlerin toplam nüfus içindeki oranı azalırken yaşlıların toplam nüfus içindeki oranı artış göstermiştir.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre Türkiye'de yaşlı nüfus olarak kabul edilen 65 ve daha yukarı yaştaki nüfus, 2019 yılında 7 milyon 550 bin 727 kişi iken son altı yılda hızlı bir ivmeyle artarak 2025 yılında 9 milyon 112 bin 298 kişi olmuştur. Yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki oranı ise 2019 yılında %9,1 iken, 2025 yılında %11,1'ya yükselmiştir.

TÜİK İstatistiklerle Yaşlılar 2024 verilerinde yer alan Birleşmiş Milletler dünya nüfus tahminlerine göre 2024 yılı için dünya nüfusunun 8 milyar 161 milyon 972 bin 573 kişi, yaşlı nüfusun ise 833 milyon 480 bin 764 kişi olduğu tahmin edilmektedir. Bu tahminlere göre dünya nüfusunun %10,2'sini yaşlı nüfus oluşturmaktadır. En yüksek yaşlı nüfus oranına sahip ilk üç ülke sırasıyla %36,2 ile Monako, %29,8 ile Japonya ve %24,6 ile İtalya olurken Türkiye 194 ülke arasında 75. sırada yer almaktadır.

TÜİK nüfus projeksiyonlarının demografik göstergelerdeki mevcut yapının devam edeceğini varsayan ana senaryosuna göre yaşlı nüfus oranının ülkemizde 2030 yılında %13,5, 2040 yılında %17,9, 2060 yılında %27,0, 2080 yılında %33,4 ve 2100 yılında %33,6 olacağı öngörülmektedir.

TÜİK verileri incelendiğinde Türkiye'de ortanca yaş 2019 yılında 32,4 iken, 2024 yılında 34,4'e yükselmiştir. Ortanca yaşın illere göre dağılımına bakıldığında, Sinop 43,4 ile en yüksek ortanca yaş değerine sahip il olurken onu 42,9 ile Giresun ve Kastamonu izlemektedir. Öte yandan 21,4 ile Şanlıurfa en düşük ortanca yaşa sahip il olup onu 23 ile Şırnak, 24,5 ile Ağrı ve Siirt takip etmektedir.

Karadeniz bölgesi ülkemizde en yüksek yaşlı nüfus oranına sahip olan illerimizin yer aldığı bölgedir. Ülkemizde en yüksek yaşlı nüfus oranına

sahip olan ilk 4 il Karadeniz bölgesinde bulunmaktadır. Bu iller sırasıyla 1.Sinop (%20,8), 2.Kastamonu (%20,2), 3.Giresun (%19,1), 4.Artvin'dir (%18,6). Bölgede en düşük yaşlı nüfus oranına sahip olan Düzce'de dahi yaşlı nüfus oranı %11,9'dur. Buna göre Karadeniz bölgesindeki tüm illerde yaşlı nüfus oranı %10'un üzerinde olduğundan bölge tümüyle yaşlanan toplum sınıfına girmektedir.

Marmara bölgesi Türkiye'nin en fazla nüfusa sahip bölgesidir. Marmara bölgesindeki iller toplam 2.554.511 yaşlı sayısına sahip olmakla birlikte bu sayının neredeyse yarısını (1.264.923) İstanbul oluşturmaktadır. İstanbul 1,3 milyon yaşlı sayısıyla ülkemizde sayısal olarak en fazla yaşlı nüfusa sahip il olmakla birlikte yaşlı nüfus oranı ise %8,3 ile ülke ortalamasının altındadır.

Ege ve Akdeniz Bölgesi de ülkemizde yaşlı nüfus oranının yüksek olduğu bölgelerimizdendir. Bölgede en yüksek yaşlı oranına sahip il %16,9 ile Burdur'dur.

İç Anadolu Bölgesinde yer alan illerden Çankırı İli %17,7'lik yaşlı nüfus oranıyla Türkiye'nin en yaşlı 5. kentidir. Bölgede yer alan tüm iller %10'un üzerindeki yaşlı nüfus oranıyla yaşlanan toplum sınıfına girmektedir.

Yaşlı nüfus oranının en düşük olduğu iller ise Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde bulunmaktadır. Ülkemizde en düşük yaşlı nüfus oranına sahip olan ilk 10 il Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde bulunmaktadır. Bu illerimizden ilk 4'ü sırasıyla %3,7 ile Şırnak, %4,3 ile Hakkâri, %4,4 ile Şanlıurfa ve %5,0 ile Batman'dır. Bölge illerinden Tunceli'de yaşlı nüfus oranı %17 ile diğer illerden bariz şekilde ayrışmaktadır. Bununla birlikte geçmiş yıllara ait nüfus verileri, Doğu ve Güneydoğu illerinde de yaşlı nüfusun yavaş da olsa arttığını ortaya koymaktadır. Özellikle Tunceli ve Erzincan illerinin verileri zaman içinde diğer illerin de yaşlı nüfusunun artacağına işaret etmektedir.

TÜİK verilerine göre Türkiye'de toplam 26 milyon 599 bin 261 haneden 6 milyon 726 bin 583'ünde yaşlı nüfus olarak tanımlanan, 65 ve daha yukarı yaşta en az bir fert bulunmaktadır. Diğer bir ifadeyle, hanelerin %25,3'ünde en az bir yaşlı fert yaşamaktadır. En az bir yaşlı fert bulunan 6 milyon 726 bin 583 hanenin 1 milyon 750 bin 900'ünü tek başına yaşayan yaşlı fertler oluşturmaktadır.

4. Türkiye'de Yaşlılara Yönelik Hizmet Haritası ve Mevcut Durum

Yaşlı oranının en yüksek olduğu Karadeniz bölgesi özelinde mevcut durum incelendiğinde kırsaldan kente göç nedeni ile genç nesillerin farklı illerde yaşamasından kaynaklanan fiziksel mesafenin aile bağlarında zayıflamalara yol açtığı görülmektedir. Yaşlılar daha çok kırsal bölgelerde yaşamaktadır. Bölgede geleneksel ilişkiler ve toplumsal bağ kuvvetli olup yaşlılar saygı görmektedir. Kırsalda kadın yaşlılar vakitlerinin önemli bir kısmını bahçe ve ev işleri ile ilgilenerek geçirmekte, erkek yaşlılar ise kıraathane kültürüne adapte olmakta ve vakitlerini akranları ile geçirmektedirler. Yaşlıların millet kıraathanelerinden, yerel yönetimler ve kamu kurumlarının çay bahçelerinden yoğun şekilde yararlandıkları görülmektedir. Bununla birlikte şehirlerin erişilebilirlik açısından henüz yaşlılar için yeterli olmadığı yönünde tespitler yapılmıştır.

Yaşlıların kurumsal bakım modellerine, huzurevi bakımına karşı göreli olarak hala önyargılı ve dirençlidir. Yine de huzurevlerine rağbet gittikçe artmaktadır. Yaşlılar dijitalleşen dünyaya uyum sağlamada ve hizmetlere ulaşmada zorlanmakta, günlük bakım ihtiyaçlarının karşılanmasında evde hizmet alabilecekleri bir modele ihtiyaç duymakta, ulaşım zorlukları nedeniyle şehir merkezindeki imkanlardan yararlanmada da zorluk yaşamaktadırlar.

Yaşlılarla ilgili sivil toplum kuruluşları ve gönüllülük çalışmaları beklenen düzeyde ve süreklilikte gerçekleşememektedir. Yaşlılar açısından önemli olan 1 Ekim Dünya Yaşlılar Günü, 18-24 Mart Yaşlılara Saygı Haftası ve 21 Eylül Dünya Alzheimer Günü kapsamında yapılan etkinlikler, toplumsal farkındalığı artırmaktadır.

Ülkemizde yaşlılara yönelik hizmetlerin kurumlar nezdindeki görünümü ise şu şekilde ortaya konulmaktadır:

Yaşlı hizmetlerinde en önde gelen kurum Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı olarak görünmektedir. Bakanlığın taşradaki kuruluşlarından Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü, sosyal hizmet merkezleri, huzurevleri, huzurevi

yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezleri, gündüz yaşam merkezleri gibi kuruluşlar tarafından başta uzun dönem bakım hizmetleri olmak üzere yaşlı bireylere ücretsiz seyahat desteği, evde bakım yardımı ve desteği, yaşlı hakları ve hizmetleri konusunda yaşlılara ve kamu kuruluşlarına yönelik bilgilendirme, yaşlı yakınları ve bakım verenler için rehberlik ve bilinçlendirme çalışmaları, psikososyal destek hizmetleri vb. birçok hizmet sunulmaktadır. Aile Sosyal Destek Personeli (ASDEP) tarafından 65 yaş yaşlılık aylığı alan vatandaşlar ziyaret edilmekte, danışma ve yönlendirme hizmeti verilmekte, yaşlı yakınları ve muhtarlara yaşlı hakları ve yaşlı bakımı konusunda bilgilendirmeler yapılmaktadır. Bakanlığın huzurevleri ülke genelinde yaygınlık göstermekle birlikte kurum bakımına olan talebin fazla olması nedeniyle sırada bekleyen yaşlıların bulunduğu görülmektedir. Bunun yanında engelli bakım ve rehabilitasyon merkezlerinde kalan yaşlı engelliler de bulunmaktadır. Bazı illerde valilikler/kaymakamlıklar ve belediyeler tarafından barınma hizmeti sağlamaktadır. Huzurevlerinde sunulan barınma, bakım, temizlik, yemek, sağlık takibi gibi temel kurumsal hizmetler yanında çeşitli iş birlikleriyle manevi danışmanlık, kurslar, sosyal kültürel hizmetler de yürütülmektedir. Ülke genelinde yaşlılara yönelik daha fazla gündüz hizmet merkezlerine ihtiyaç duyulmaktadır. Erişilebilirlik izleme ve denetleme çalışmalarıyla, kamu kurum ve kuruluş binalarıyla, açık alanlarda ve toplu taşıma araçlarında engelli ve yaşlıların hizmetlere daha kolay erişimi için düzenleme yapılması sağlanmaktadır. Alo 183 Sosyal Destek Hattı aracılığıyla yaşlı bireylere yönelik hizmetlere ilişkin çağrılar değerlendirilerek 7 gün 24 saat çalışma esasına göre rehberlik ve danışmanlık hizmeti sunulmaktadır.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfi (SYDV) tarafından yürütülen yaşlılara yönelik evde bakım hizmetine ilişkin sürdürülen Vefa Projesi kapsamında yoksulluk ve bakıma ihtiyaç duyma kriterlerine göre engellilere ve yaşlılara ev temizliği ve gündüzlü kişisel bakım hizmeti verilmektedir. Vakıflar tarafından ihtiyaç sahibi yaşlılara gıda, giyim, ısınma giderlerine katkı ile maddi destekler sağlanmaktadır. Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü tarafından 2022 sayılı yasa kapsamında sağlanan yaşlı aylıkları özellikle kırsal bölgelerde yaşayan yaşlılar için büyük oranda destekleyici olmaktadır.

Sağlık Bakanlığının taşra kuruluşları olan İl Sağlık Müdürlüğü, toplum sağlığı merkezleri, aile sağlığı merkezleri, sağlıklı hayat merkezleri, sağlıklı yaş alma merkezleri (YAŞAM) tarafından yaşlılara yönelik genel sağlık hizmetleri yanında, evde sağlık hizmetleri, yaşlı izlem çalışmaları vb. yaşlı sağlığına yönelik hizmetler sunulmaktadır. Geriatri polikliniklerinde yaşlılara yönelik doğrudan sağlık hizmeti verilmektedir. Hastanelerde palyatif bakım hizmeti sunulmaktadır. Evde Sağlık, Bakım ve Sosyal Destek Hizmetlerinin İş Birliği İçerisinde Yürütülmesine Dair Protokol ile yaşlılara yönelik ihtiyaçların karşılanması amacıyla ilgili kurumlar arasında iş birliği sağlanmakta, 6 ayda bir kurumlararası toplantılar yapılmaktadır. Evde bakım hizmetleri ve gezici sağlık hizmetleri sunulmakta, online doktor görüşmeleri yapılabilmektedir.

Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) tarafından yaşlıların emeklilik aylıkları yanında sağlık giderleri de karşılanmaktadır. 65 yaş ve üzerindeki kişilerin, koruyucu sağlık hizmetleri kapsamında olan grip aşısı sağlık raporu aranmaksızın yılda 1 defaya, pnömokok (polisakkarit) aşısı ise 5 yılda 1 defaya mahsus olmak üzere Genel Sağlık Sigortası (GSS) kapsamında SGK tarafından karşılanmaktadır. Maaşlarını evde almak isteyen yaşlılar için SGK ile Posta ve Telgraf Teşkilatı (PTT) arasında yapılan anlaşma kapsamında yaşlı maaşları PTT tarafından eve teslim edilmektedir. Bazı illerde yaşlılara yönelik emekli masası kurularak danışmanlık ve yönlendirme yapılmaktadır.

Yerel yönetimler/belediyeler tarafından sunulan genel hizmetler içinde yaşlılar da yer almakta, evde bakım desteği, tadilat/tamirat hizmetleri, hemşirelik ve sağlık takibi ile sağlık malzemesi desteği hizmetleri, psikososyal destek hizmetleri, ev temizliği hizmetleri, kişisel temizlik, tıraş ve kuaförlük hizmeti, diyetisyen hizmeti, ısınmaya katkı, hobi kursları, sosyal kültürel ve eğlence etkinlikleri, spor aktiviteleri, çeşitli adlar altında gündüz hizmet merkezleri, gezi, yemek, giyim, ekonomik destek vb. gibi ağırlıkla yaşlıların yararlandığı çok yönlü hizmetler sunulmaktadır. Bazı belediyeler tarafından yaşlılara yönelik proje veya pilot uygulamalar yapılmaktadır. Bakanlığımız tarafından sağlanan proje bütçesi desteğiyle, talepte bulunan belediyeler Yaşlı Destek (YADES) Projeleri uygulamaktadır. Kırsal alanlarda yaşayan yaşlılara mobil araçlarla tansiyon, şeker takibi vb. hizmetler sunulmaktadır. Hastane yakınlarında refakatçilerin konaklayabileceği barınma hizmeti de

sunulmaktadır. Ücretsiz seyahat hizmeti kapsamı dışında kalan çoğunlukla 60-65 yaş arası yaşlılar için şehir içi ücretsiz ve indirimli seyahat ve ulaşım desteği verilmektedir. Alzheimer/demans gibi hafıza sorunu yaşayan hastaların kullandığı sosyal alarm cihazı, evde takip hizmeti sunan belediyeler bulunmaktadır. Yaşlı Dostu Kent uygulamaları ise çok az belediye tarafından yürütülmektedir.

Müftülükler tarafından Aile ve Dini Rehberlik Merkezlerinde yaşlı odaklı vaaz ve sohbet programları, eşi vefat etmiş yaşlılara taziye ziyaretleri, ihtiyaç odaklı Kur'an kursları ve ayda bir defa huzurevlerinde dini program gerçekleştirilmektedir. Büyüklere Vefa projesi kapsamında yaşlılara yönelik çalışmalar yürütülmektedir. Yaşlıların sosyal destek ve bilinçlendirme çalışmaları çerçevesinde toplumsal hayata katılımının artırılması, cuma okumaları ve manevi destek çalışmaları gerçekleştirilmektedir. Ekonomik yoksunluk içerisindeki yaşlı bireylere zekât, fitre ve kurban dağıtımında aracılık edilmesi, umreye gitmek isteyen yaşlı bireyler için bağışçıların desteği ile umre için aracılık edilmesi hizmetleri yürütülmektedir.

Gençlik ve Spor İl Müdürlükleri iş birliği çalışmalarıyla yaşlılara yönelik sosyal amaçlı Komşum ve Gönüllülük Projesi kapsamında yaşlılara yemek götürme, ev temizliği gibi komşuluk dayanışması hizmetleriyle gönüllü liderler tarafından evlere ziyaret gerçekleştirilerek yaşlı ve ihtiyaç sahibi bireylere sosyal destek hizmetleri verilmektedir. Gençlik ve Spor İl Müdürlükleri tarafından yaz döneminde öğrenci yurtları emekli bireylerin kullanımına sunulmuştur.

Halk Eğitim Merkezleri gerek kendi bünyesinde gerekse kurum ve kuruluşlarla iş birliği yaparak yaşlılara yönelik sosyal kültürel etkinlikler ve kurslar gerçekleştirmektedir.

Nüfus Müdürlükleri tarafından kimlik değiştirme, adres değişikliği, pasaport çıkartma vb. işlemlerde yaşlıların ikametine gidilerek yerinde hizmet verilmektedir.

Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) tarafından yürütülen Toplum Yararına Program (TYP) ve İşgücü Uyum Programı (İUP) kapsamında yaşlı bireyler de iş imkanlarından yararlanabilmektedir.

Toplu Konut İdaresi (TOKİ) hazırladığı projeler kapsamında dönemsel olarak planlanan konut sayısının belli bir bölümünü yaşlı vatandaşlarımıza ayırmaktadır.

Kültür ve Turizm Bakanlığı kurumları tarafından yaşlılara yönelik koro çalışmaları, resim kursları, günlük gazete ve dergi okuyabilecekleri yaşlı kütüphaneleri açılmaktadır.

Üniversiteler bünyesinde hayat boyu öğrenme ve aktif yaşlanma hizmetleri kapsamında bazı illerde Tazelenme Üniversitesi, 3.Yaş Üniversitesi ve farklı isimlerle yaşlılara yönelik eğitim programları bulunmaktadır. Bazı üniversiteler bünyesinde Yaşlılık Çalışmaları Merkezi bulunmaktadır. Yaşlılara yönelik yayın ve eğitim faaliyetleri yanında proje ve gönüllülük çalışmaları gerçekleştirilmektedir.

Sivil Toplum Kuruluşları tarafından (Kızılay, Yeşilay, Türkiye Alzheimer Derneği, Aymelek Derneği, Yaşlıları Koruma Dernekleri, Aktif Yaşam Dernekleri vb.) ve gönüllülük çalışmalarıyla yaşlıların ihtiyaçlarına yönelik yardım sağlama, hak savunuculuğu, sosyal aktiviteler vb. hizmetler sunulmaktadır. Az sayıda STK tarafından yatılı bakım hizmeti de verilmektedir. Oluşturulan gönüllü ekipler tarafından yaşlı bireylerin yalnızlık hislerinin azaltılması amacıyla yaşlı ziyaretleri gerçekleştirilmekte, yaşlı bireylerin ulaşım, hastane refakatçiliği, ilaç alımı, market alışverişi, fatura ödemeleri vb. fiziksel aktivite gerektiren ihtiyaçları giderilmektedir. Birçok STK tarafından farklı illerde yaşlılara yönelik kuşaklararası etkileşim ve dayanışma, dijitalleşme, sosyal kültürel etkinlikler ve sosyal hayata katılım vb. gibi gönüllülük projeleri yürütülmektedir.

Kızılay, SYDV, belediyeler gibi çeşitli kurumlar tarafından bazı illerde aşevi hizmeti sunulmaktadır. Kızılay, huzurevi, yaşlı bakımı, ev ziyaretleri gibi yaşlılara yönelik hizmetler de sunmaktadır.

II. YAŞLILIK ŞÛRASI

Ulu çınarlarımızla birlikte geleceğe yürüyoruz

5. Yaşlılara Yönelik İhtiyaç Duyulan Hizmetler

Türkiye genelinde yaşlılara yönelik ihtiyaç duyulan ve talep edilen hizmetlerin belirli başlıklar halinde genel bir özeti sunulan bu bölümde mevcut hizmetlere ilişkin eksiklikler ve mevcut hizmetlerin geliştirilmesine yönelik öneriler ile ihtiyaç duyulan yeni hizmetler belirtilmektedir.

Yaşlı Bakım Merkezleri

Yaşlıların bakım hizmeti aldıkları resmî merkezlerin kapasitelerinin artırılması talepler arasındadır. Resmî huzurevleri ile huzurevi yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezlerinde verilen hizmetlerin kalitesinin artırılması ile bakımın niteliğinin artması önemsenmektedir. Resmî yaşlı bakım merkezlerinde rehabilitasyon hizmetleri ile huzurevleri bölümünün ayrılması, kurumların özellikle demans ve Alzheimer üzerine ihtisaslaşması gerektiği ile merkeze kabul şartlarının değiştirilmesi de en çok vurgulanan noktalardan biridir.

Kurumsal yatılı bakımın yanında özellikle kısa dönemli ve gündüzlü bakım hizmetlerinin yaygınlaştırılması talebi çalıştaylarda üzerinde durulan konulardan biridir. Merkezlerin yer seçiminde şehir merkezine yakın olması, kurumun fiziki yapısının yaşlılara yönelik erişilebilirliğe uygun tasarlanması ile huzurevi kısmında tek kişilik oda ve banyo bulunacak şekilde mimari proje geliştirilmesi istenen iyileştirmelerdendir. Bir diğer öneri ise huzurevlerinde ara hizmet modelleri geliştirilmesi; sadece günlük beslenme ve temizlik ihtiyaçlarının karşılandığı 1+1 ev düzenindeki yurt hizmeti gibi seçeneklerin sunulmasıdır.

Yaşlı bakım merkezlerinin özel kurumlar ve yerel yönetimler tarafından da kurulması, buna dair teşviklerin sunulması da önem arz etmektedir. Yerel yönetimler tarafından yaşlı bakım merkezi kurulmasının, yaşlıların yoğun yaşadığı yerlerde gündüzlü yaşam merkezlerinin ve bakım desteklerinin sunulmasının kanuni bir zorunluluk olması gerektiği belirtilmektedir.

Huzurevlerindeki personel ihtiyacının nitelik ve nicelik olarak geliştirilmesi, personelin geriatrik eğitimler, yaşlı bakımı ve iletişimi gibi eğitimlerle desteklenmesinin hizmet sunumunun kalitesini artıracağı değerlendirilmektedir.

Sağlık Hizmetlerine Yönelik Talepler

Yerinde yaşlanmanın sağlıklı ve kaliteli şekilde sağlanması için evde sağlık ve bakım hizmetlerinin yaygınlaştırılması, bu hizmetlerin yürütülmesinde özel sektörün dahil edilmesi, kendi evinde yaşayan bağımlı durumdaki yaşlılara sağlık hizmetinin sunumunda kolaylaştırıcı düzenlemelerin bulunması gerektiği, evde sağlık hizmetlerinde yaş sınırının 65 yaşa düşürülmesi ve işlev kaybı olan yaşlılarda yaş sınırının aranmaması, yaşlıya bakım verenlere hasta bakımı konusunda eğitim verilmesi, yatağa bağımlı yaşlıların sağlık ve ilaç raporları ile hastalık takiplerinin evde sağlık ziyaretleriyle gerçekleşmesinin yaşlılar için büyük kolaylık sağlayacağı bildirilmektedir.

Sağlık hizmetlerinin kırsal kesimde yaşayan yaşlılara ulaştırılmasında yaşanan zorlukların tespit edilmesi, rutin sağlık kontrolü ve sağlık takiplerinin muhtarlarla iş birliği içerisinde sağlanmasının önemli olduğu dile getirilmektedir.

Yaşlılara yönelik ihmal ve istismarın tespiti noktasında sağlık kontrollerinin etkin kılınması ve yaşlıların intihar teşebbüslerinin önlenmesine yönelik çalışmalar yapılması da sağlık hizmetlerine yönelik talepler arasındadır.

Yaşlıların sağlık kurumlarından hizmet alımında bazı hastanelerde geriatri bölümlerinin olmaması, yaşlıların randevu gününü beklerken yaşadığı sağlık zorlanmaları, engellilik ya da obezite gibi nedenlerle hastaneye erişmekte zorlanan yaşlıların hastaneye sevki konusunda sorun yaşamaları, yaşlıların raporlu ilaçlarının bitişiyle ilgili uyarı olmaması ve ilaçların mali olarak karşılanması konusunda yaşanan zorluklar, yaşlıların kendilerine özgü psikolojik destek alacakları ayrı bir birim olmaması, sağlık personellerinin bazı durumlarda yaşlılarla iletişiminde güçlük çekmesi sağlık merkezleriyle ilgili yaşlıların yaşadıkları sorunlar arasındadır.

Sağlıklı Yaş Alma Merkezlerinin ülke genelinde sayılarının artırılması ve yaşlıların bu konuda bilinçlendirilmesi, sağlık personellerinin yaşlıya yaklaşım, yaşlı psikolojisi ve yaşlıyla iletişimde dikkat edilecek hususlarla ilgili hizmet içi eğitim alması, Aile Sağlığı Merkezlerinin bölgesindeki yaşlıları aylık olarak takibinin sağlanacağı sistemlerin kurulması, demans ve Alzheimer hastası yaşlılara takip cihazı takılması sağlık hizmetlerine yönelik taleplerdendir.

Yaşlı Bakımı

Yaşlıların, özellikle yalnız yaşayan yaşlıların yerinde bakımını destekleyecek kişisel bakım, ev temizliği, sıcak yemek gibi hizmetlerin süreklilik arz edecek şekilde ülke genelinde yaygınlaştırılması istenmektedir.

Evde bakım ve sağlık hizmetlerinin güçlendirilmesi, daha fonksiyonel hale getirilmesi için kamu ve özel sektör iş birliklerinin gerçekleşmesi, Sağlık İl Müdürlükleri ile Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlükleri arasında daha güçlü koordinasyon sağlanması için Bakanlık düzeyinde iş birliği protokolü yapılması önerilmektedir.

Yaşlılar için akıllı bileklik ve acil butonu gibi uygulamaların hayata geçirilmesinin bakım için yararlı olabileceği değerlendirilmektedir.

Yaşlı Sağlığı

Yaşlılara dijital sağlık hizmetinin sunulması ile hızlı ve etkili çözümler bulunabileceği değerlendirilmektedir.

Yakınını kaybeden yaşlılara yas sürecinde psikolojik destek sağlanacak yapıların oluşturulması önerilmektedir.

Yaşlı ve Dijitalleşme

Yaşlıların dijital dünyadan uzak kalması sebebiyle yaşadığı mağduriyet sosyal yaşamlarını da etkileyecek boyuta gelebilmektedir. Bu nedenle yaşlıların dijital hizmetlere erişimini kolaylaştırmak üzere "Teknoloji Kütüphanesi" gibi ödünç tablet ve akıllı saat hizmetleri sunulmalı, yaşlılara yönelik online danışmanlık ile yapay zekâ destekli dijital asistan uygulamaları geliştirilmelidir.

Yaşlıların dijital dünyada güvenliğinin sağlanması amacıyla telefon ve internet dolandırıcılığına karşı farkındalık ve dijital okuryazarlık eğitimleri verilmeli, mobil bankacılık işlemlerinde limit ve teyit mekanizmaları uygulanmalı, dolandırıcılık sigortası ve kredi çekilmesi halinde mağdur olabilecek yaşlılar için koruyucu prosedürler geliştirilmelidir. Ayrıca, demans gibi durumlarda GPS'li takip cihazları sağlanmalı, isteyen yaşlılara "Sevgi İzi" gibi uygulama desteği verilmeli ve YDS (Yaşlı Destek Sistemi) acil ihbar uygulaması oluşturulmalıdır.

Yaşlının düşmesini, evden ayrılmasını ya da uzun süre hareketsiz kalmasını tespit eden akıllı ev sistemleri, vital bulguları sürekli takip eden konum destekli cihazlar gibi geroteknolojik çözümler yaşlı güvenliği için önem taşımaktadır. Ayrıca yeni ve yenilenen binalarda rampa, asansör ve eşiksiz kapıların zorunlu hale getirilmesi, toplu ulaşım hatlarının erişilebilir içerikle yeniden düzenlenmesi, "yaşlı indir–bindir" alanlarının oluşturulması ve YADES kapsamında yaşlı dostu alanların planlanması da bu alandaki ihtiyaçlara cevap verecektir.

Yeni Bakım Modelleri

Yaşlılara yönelik kurumsal ve gündüzlü yaşam merkezlerinin ötesinde özellikle yerinde yaşlanmayı kolaylaştıracak evde bakıma destek veya uzaktan bakım, temel yaşam destekleri ve takip gibi hizmetlerle kurumsal bakımdan farklı bakım hizmetlerinin modellenmesi gerektiği çalıştaylarda en çok üzerinde durulan konuların başında gelmektedir.

Yaşlıların hastanede tedavi aldıktan sonra kısa süreli bakım desteğine ihtiyaç duyması nedeniyle geçici bakım hizmeti veren merkezlerin oluşturulması ile yatılı kuruşların ve sağlık merkezlerinin yükünün azaltılmasını sağlayacak bakım modelleri oluşturulması talep edilmektedir.

Yerinde yaşlanmayı destekleyecek bakım modellerinin geliştirilmesi amacıyla yalnız yaşayan veya yakını olmayan yaşlılarla gönüllü ailelerin, komşuların eşleştirilerek cüzi ücretlerle bakım sunulmasının değerlendirilmesi gerektiği belirtilmektedir.

Yaşlıların yoğun olarak yaşadığı mahallelerde psikolog, sosyal çalışmacı, fizyoterapist ve bakım personelinden oluşan mobil ekipler kurularak danışmanlık, sağlık takibi ve sosyal etkileşimi hızlı, gezici etkin şekilde yürütecek ekipler oluşturulması, bu gezici hizmetin kırsala da ulaştırılması beklenmektedir.

Özellikle yalnız yaşayan yaşlıların acil durumlarda acil sağlık hizmetlerine acil çağrı butonlarının üzerinden ulaşabilmesi, durumun otomatik olarak 112 sistemine bilgi düşmesi ve bu şekilde müdahalenin sağlanabilmesi için gerekli altyapının oluşturulması önerilmektedir.

Yerel yönetimlerin yaşlı bakımında daha fazla sorumluluk üstlenmesi adına illerde belediyelerin yatılı kurumsal bakım veya gündüzlü hizmet merkezlerinin yanında, yaşlıların geçici misafir edilebileceği esnek hizmet modellerini sunmaları tavsiye edilmektedir.

Ülke genelinde en çok talep edilen hizmet yaşlılara resmî işlemler ve hastaneye yatış gibi zorunlu hallerde refakatçi hizmeti sunulmasıdır. Bu konuda mahalle bazlı bir sistem ve kurumlara yönelik ek bir sistem kurulması ile yaşlıların ihtiyaç duyduğu yardımın resmî ve sistemli olarak sunulması talep edilmektedir. Huzurevlerinde veya yalnız yaşayan yaşlıların özellikle hastaneye yatışları ile hastane, banka gibi yerlere gitmelerinde kendilerine eşlik edecek güvenilir refakatçi hizmetin en önemli taleplerden birisidir.

Sosyal izolasyonu önlemek ve yaşlıların günlük ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla gündüzlü bakım merkezleri ve Alzheimer merkezlerinin sayısı artırılmalıdır. Geçici gündüz ve gece bakım hizmetleri planlanarak evinde yaşlıya bakan aile üyelerinin desteklenmesi talepler arasındadır.

Yaşlıların Barınması

Tek başına yaşayan yaşlı bireyler için güvenli, erişilebilir ve sosyal etkileşimi destekleyen Emekli köyü, yaşlı köyü veya yaşlı evi gibi apartman veya site tipi konut projelerinin geliştirilmesi, yaşlıların yaşadığı evlerin erişilebilirlik ve güvenlik alanında desteklenmesi, kırsal kesimde yaşayan yaşlıların öz bakımlarına yönelik ihtiyaçlarının giderilmesi ve hizmet götürülmesi adına kırsal kesimlere gezici konteynerler aracılığıyla duş alanları, berber-kuaför hizmetleri, sıcak yemek hizmetlerinin götürülmesi istenmektedir.

Yaşlıların Türkiye geneli kamusal konaklama hizmetinden ücretsiz faydalandırılması ile barınmaya alternatif oluşturulması istenmektedir.

Taşrada ve köylerde evi olan yaşlıların evlerinin yaşlı güvenliğine uygun hale getirilmesine yönelik teşvik ile yaşlıların memleketlerine geri dönüşüyle barınma sorununa alternatif çözüm oluşturulabileceği iletilmektedir.

Yaşlılara Bakım Verenlere Yönelik Talepler

Yaşlılara evde bakım veren yakınlarına yaşlı sağlığı ve ilk yardım eğitimleri verilmesi, evde bakım hizmeti verenlerin sertifikalandırılması, evinde yaşlıya

bakım verenlere maddi destek sunulması, yaşlıya bakım veren aile üyelerine çalışma yaşamında, çalışma ve izin sürelerinde ayrıcalık tanınarak yaşlı bakımının yakınları tarafından gerçekleşmesinin teşvik edilmesi gerektiği belirtilmektedir.

Yaşlıların ihtiyacı olduğu sürede ve ihtiyacı olduğu şekilde saatlik veya günlük bakıcı hizmeti modellerinin oluşturulması, evde bakım için profesyonel bakıcı hizmetinin yaygınlaşması ve kurumlar ve özel denetim merkezleri aracılığıyla denetlenmesi önerilmektedir.

Yaşlı ve Sosyal Hayat

Yaşlıların sosyal yaşama katılımlarının kolaylaştırılması için yaşlılara özel erişilebilir sosyalleşme alanlarının oluşturulması, bu alanlarda ücretsiz veya uygun fiyatlı olarak yiyecek içecek hizmetlerinin olması, illerde yapılan gezi, koro, tiyatro gibi sanatsal ve spor turnuvaları gibi aktivitelerde özel kontenjan ayrılarak yaşlı katılımının artırılması, sosyal aktivitelerin ücretlendirmesinde yaşlılara ücretsiz veya indirimli ücretlendirme imkanları sunulması önerilmektedir.

Sosyal aktivitelerin düzenlenmesinde yaşlı kadınların katılımının önemsenmesi, yaşlı kadınların dini merkezlerde bulunmasını sağlayacak etkinliklerin oluşturulması ve duyurulması sahada ihtiyaç duyulan hizmetlerdendir.

Sivil toplum kuruluşlarının sosyal sorumluluk kapsamında yaşlıların sosyalleşebilecekleri ve kuşaklararası dayanışmayı güçlendirecek faaliyetler düzenlemesi, yaşlıların ve refakatçilerinin gidebileceği tatil yerlerindeki kamu tesislerinde ve özel konaklama merkezlerinde ücretsiz ya da indirimli tarifelerin oluşturularak yaşlıların sosyal hayatla bağlarının sürdürülmesinin sağlanması önerilmektedir.

Yaşlıların ekonomik olarak desteklenmesi için kamu ve özel sektör iş yerlerinde yaşlıların niteliklerine uygun işlerde esnek zamanlı yaşlı kontenjanları ayrılabileceği ifade edilmektedir. Toplum Yararına Proje ve İşgücü Uyum Programında bulunan yaş şartının kaldırılması veya yaşlılara özel kontenjan ayrılmasının yaşlılara yarar sunacağı düşünülmektedir.

Engelli Kendi İşini Kurma Hibe Desteği Projesine benzer olarak yaşlılara yönelik girişimcilik ve hibe destek projelerinin gerçekleştirilebileceği, yaşlıların bildiği ve kaybolmaya yüz tutmuş mesleklere yönelik kurs ve eğitim düzenlenmesi öneriler arasındadır. Kırsalda üretime devam etmek isteyen yaşlılara tarım ve hayvancılık alanlarında zirai kursların açılması, fide ve fidan desteği sunulması, şehirde yaşayan yaşlılara ise hobi bahçeleri aracılığıyla bu desteğin verilmesi önerilmektedir.

Emekli Kafe isminde yaşlıların çalışabileceği ve sosyalleşebileceği, sadece emeklilerin çalışma zorunluluğunun bulunduğu, emekli yaşlıların hobilerini kazanca çevirebileceği fırsatlar sunulabileceği bir proje fikri iletilmiştir.

Yaşlıların karar alma mekanizmalarına katılımlarını desteklemek üzere il/kent konseylerinde belirli bir kontenjan sağlanması, il, ilçe ve mahallelerde Yaşlı Meclisleri kurulması gibi yaşlıları sosyal hayatın merkezinde tutacak düzenlemelerin yapılmasının önemli olduğu değerlendirilmiştir.

Gençlik ve Spor Bakanlığının gençler için düzenlediği kampların yaşlılar için de yapılması, yaşlılara yönelik şenlik ve festival düzenlenerek yaşlıları kendi akranları ve kuşaklararası deneyimle buluşturmanın gerekliliği üzerinde durulmuştur.

Pozitif yaşlanma örneklerinin medyada daha çok yer almasının sağlanarak yaşlıların rol aldığı sosyal kampanya ve projelerin medya ile duyurulması ve sosyal hayatın içinde yer almalarının teşvik edilmesi öneriler arasındadır.

Yaşlı Hakları ve Hukuki İşlemler

Yaşlı haklarını tanımlayan ve yaşlıları insan hakları temelinde ihmal, istismar ve şiddetten koruyacak tedbirler içeren kapsamlı bir Yaşlı Kanunu hazırlanması istekler arasındadır.

Mevcut hukuki sistemde yaşlıların istismarına yönelik yeni önleyici mekanizmaların oluşturulması ve yaşlılara karşı işlenen suçlarda cezai yaptırımların gözden geçirilerek artırılması talebi bulunmaktadır.

Yaşlılara bakım veren aile üyelerine miras hukuku alanında hukuki anlamda avantaj sağlanmasının değerlendirilerek yaşlılara yakınları ve ailelerinin bakımını teşvik edecek hukuki düzenlemelerin oluşturulması istenmektedir.

Yaşlılara kendi hakları ve genel hukuk okuryazarlığı konusunda eğitimler verilmesi, yaşlılarla iletişim konusunda eğitimli personellerin çalıştırıldığı hukuki destek noktaları ve danışmanlık hatları oluşturulması gerektiği iletilmektedir.

Yaşlı hakları farkındalığı için kamu spotlarının oluşturulması önemli olduğu değerlendirilmektedir.

Yaşlılara ait davalarda ve vasilik işlemlerinde daha hızlı sonuç alınmasını sağlayacak prosedürlerin uygulanması önerilmektedir.

Yaşlı mahkumlar için cezaevlerinde yaşlı mahkûm bakım personellerinin çalıştırılmasına ihtiyaç olduğu değerlendirilmiştir.

Yaşlıların Çeşitli Hizmetlere Erişim Talepleri

Dini merkezlerin yaşlılara yönelik erişilebilirlik açısından düzenlenmesiyle yaşlıların bu merkezlere ulaşımının kolaylaştırılmasına dönük talep bulunduğu vurgulanmaktadır.

Yaşlıların yararlanabilecekleri hizmetlerin tümünden haberdar olabilmeleri için gerekli bilgilendirmelerin yapılması gerektiği bildirilmiştir.

Yaşlılara yönelik gönüllü hizmetlerin artırılarak kamu kurumlarının yükünün azaltılması ve kuşaklararası dayanışmanın güçlendirilmesinin önemli olacağı belirtilmektedir.

Yaşlıların yerelde en küçük birimlerde takip edilmesi amacıyla muhtarların koordinasyonunda bulunduğu mahalle bazlı yaşlıların iletişim bilgilerinin, sağlık ve risk durumlarının yer aldığı veri tabanı oluşturularak, sorunların bildirilmesi ve etkin hizmet sunumunun sağlanması öneriler arasındadır.

65 yaş üstü bireylere sunulan şehir içi ücretsiz ulaşım hakkının şehirlerarası kara yolu, demir yolu, hava yolunu da kapsayarak genişletilmesi önemli taleplerdendir.

Huzurevi ve bakım hizmetleri başvurularının e-devlet kanalından dijital olarak yapılarak işlemlerin kısa sürede ve yakınları tarafından da gerçekleştirilmesinin sağlanması üzerinde durulan konulardandır.

Yaşlı bireylerin kişisel bakım ihtiyaçlarının (kuaför vb.) ücretsiz/ indirimli karşılanması için ilgili kurumlarla iş birliği yapılması talep edilmektedir.

Yaşlı Eğitimi

Yaşlıların sağlık, hukuk, finans, dijital ve siber suçlar gibi alanlardaki okuryazarlıklarının artırılması, eğitim müfredatlarında ve hizmet içi eğitimlerde yaşlanma planlaması ve emekliliğe hazırlık gibi konularda eğitim verilmesi, yaşlılarla iletişim konusunda eğitimlerin düzenlenerek yaygınlaştırılması hem yaşlılara yönelik hem de yaşlılarla çalışanlara yönelik önemli isteklerdendir.

Yaşlı İstihdamı

Yaşlıların hem aktif yaşama katılımlarının hem de üretkenliklerinin devamı için esnek planlı istihdam içerisinde yer alacağı programlar oluşturulması, yaşlı girişimciliğinin desteklenmesi adına hibe programlarıyla teşvik sağlanması ve gönüllü faaliyetlerde bulunmaları için etkinlikler oluşturulması istekler arasındadır.

Yaşlıların üretim sağlaması ve çalışma hayatından uzaklaşmaması adına Gümüş Ekonomi yaklaşımının desteklenmesi gerekmektedir. Bu kapsamda özel sektörde yaşlıların istihdamının teşvik edilmesi için devlet desteği, teşvik ve gelir vergisi muafiyeti gibi seçenekler sunulmalı, emekli olduktan sonra Sosyal Güvenlik Destekleme Primi (SGDP) ödeyerek çalışanların aylıklarının iyileştirilmesi ve işverene olan mali yükün azaltılması sağlanmalıdır. Kayıt dışı çalıştırılmanın önlenmesi için işverenlere teşvik verilmesi ve denetimlerin artırılması da önemli adımlar arasında yer almaktadır. Ayrıca sosyal desteğin sağlanması amacıyla yaşlıların bilgi ve becerileri doğrultusunda belirli saatlerde ücret karşılığında atölyelerde çalıştırılması, kamu kurum ve kuruluşlarında belirli süre ve alanlarda (örneğin kütüphanede kitap düzenleme) iş fırsatlarının sunulması, küçük hobi atölyeleri aracılığıyla yeni iş kollarının oluşturulması, KOSGEB iş birliği ile iş kurmalarının desteklenmesi, çalışma şartlarının iyileştirilmesi ve esnek istihdam modellerinin geliştirilmesi yaşlıların üretken kalmasına katkı sağlayacaktır.

Yaş Eşitliği ve Çeşitlilik Protokolü hayata geçirilmeli, üst yaş sınırı kaldırılmalı ve TYP/İUP gibi projeler yaşlıları kapsamalıdır.

Kuşaklararası Dayanışma

Emekli öğretmen, mühendis, sanatçı gibi alanında uzman yaşlıların bilgi ve tecrübelerini genç nesillere aktarması için projeler uygulanabileceği, Toplumsal Duyarlılık Projeleri dersinin tüm üniversitelerde verilebileceği, bu sayede genç ve yaşlı bireylerin bir arada etkinlikler düzenleyebileceği, birlikte sohbet edebilecekleri vakit geçirebilecekleri düşünülmektedir.

Yaşlılara Yönelik Hizmetlerde İdari İhtiyaçlar

Tüm kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler ve sivil toplum kuruluşlarının koordinasyonunun sağlanması için yaşlı koordinasyon kurullarının oluşturulması, kamu kurum ve kuruluşları ile STK'ların yaşlıya hizmet sunumunda veya ulaşmada beraber hareket edebilmesi için il bazında bir yaşlı veri sisteminin oluşturulması ile hızlı ve etkin hizmet sunumunun gerçekleştirilmesi ihtiyaçlar arasında yer almaktadır.

Yaşlılara yönelik hizmetlerin tek bir başvuru noktası ile verilerek (gündüzlü bakım merkezleri ve evde destek hizmetleri, sıcak yemek, temizlik, ilaç hatırlatma, refakat) ihtiyaç duyulan hizmetlerin sunumunun kolaylaştırılması önerilmektedir. Yaşlılara sunulan hizmetlerin denetimi artırılmalı ve genişletilmelidir (örneğin hastane refakat hizmeti sağlayan firmalar). Yaşlı Destek Hattı'nın oluşturulmasının ve ihtiyaç duyan yaşlıların bu hat üzerinden ihtiyacına göre kamu kurum ve kuruluşlar ile irtibata geçmesinin yaşlının sorunun çözümünde daha hızlı bir yol olacağı ifade edilmiştir.

Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlükleri tarafından kamu kurum ve kuruluşlarında yaşlılara sunulan hizmetlerin değerlendirilerek 'Yaşlı Dostu Kurum' sertifikası verilmesi, aynı zamanda yaşlı dostu kentler sertifikasyonunun yapılması ve yaşlı dostu kentlere ayrıcalıklar kazandırılacak düzenlemeler yapılması ile yaşlılara yönelik uygulamaların ödüllendirildiği düzenlemelerin yapılması talep edilmektedir.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarında yaşlılık fonu oluşturulup bu fonun yaşlıların ihtiyacına yönelik çeşitli kalemlerde kullanılarak yaşlıların sosyoekonomik anlamda desteklenmesinin sağlanması istenmektedir. SYDV tarafından verilen yaşlı aylığında yaş sınırının 65 yaştan ihtiyaç sahibi olanlar için 60 yaş olarak düzenlenmesi talebi olmuştur.

Acil olarak kuruluş bakımına alınması gereken, sokakta kalan yaşlı bireylerin mağduriyetlerinin kısa sürede giderilmesi için her ile yaşlı ilk kabul birimi açılması, huzurevlerinde tam zamanlı pratisyen hekim, fizik tedavi ile psikiyatri uzmanı ile fizyoterapistin görevlendirilmesi önerilmelidir.

6518 sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 23. maddesi kapsamında "hizmet alımıyla bakım hizmeti" uygulanabilmesi amacıyla yönetmeliğin çıkarılması ihtiyaç duyulan hizmetler olarak belirlenmiştir.

Huzurevine kabul yaşının artırılması, bakım yükünü azaltmada etkili olacaktır. Ayrıca bakım hizmetleri kalite standartlarının özel huzurevlerinde de zorunlu hale getirilmesi, ücretlendirmelerin bu standartlara bağlanması ve disiplin uygulamalarının çeşitlendirilmesi önerilmektedir.

Özel huzurevlerine yönelik kamu teşvikine yönelik yönetmelikte gerekli düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Özel bakım kurumlarına sigorta ve KDV indirimi ile devlet katkı payı sağlanması önerilmektedir.

Yaşlı Erişilebilirliği

Yaşlıların erişilebilirliğinin sağlanabilmesi için yaşlıların kullandığı alanlarda tabelaların ve yönlendirmelerin algılanabilir uygun renk ve puntoda olması, sokak ve yol aydınlatmalarının iyileştirilmesi, işitme sorunu olan yaşlılar için sesli uyarı sistemlerinin geliştirilmesi, engelli ve yaşlılara uygun kaldırımların ve yönlendirmelerin yapılması, zeminlerin yüksekliklerinin yaşlılara uygun hale getirilmesi ve bozulma/deformasyon durumlarında hızlı bir şekilde bakım ve onarımının yapılması, trafik ışıklarında yaşlılara daha uzun geçiş süreleri sağlayacak buton vb. düzenleme yapılması, toplu taşıma araçlarının alçak tabanlı olanlarının yaygınlaştırılması, yaşlı indir-bindir park alanları oluşturulması, otobüs duraklarının gölgelikli olması ve oturma alanları bulunması, üst ve alt geçitlerde asansörlerin bulunması çevre düzenlemelerinin yapılmasının önemli olduğu değerlendirilmektedir.

Kiralanabilen tekerlekli sandalye hizmetlerinin olması da yaşlıların erişilebilirliğe yönelik talepleri arasındadır.

Şehir merkezinden uzakta ve toplu taşıma imkanlarının kısıtlı olduğu yerlere inşa edilmiş huzurevleri için yaşlı bireylere özel düzenlenecek ulaşım imkanlarına ihtiyaç duyulmaktadır.

Bağımlı yaşlıların resmî işlerde yaşadığı zorlukların uzaktan erişim yoluyla engellenebilmesi için uzaktan erişim sistemlerinin oluşturulması değerlendirilmelidir.

Yaşlı erişilebilirliğini düzenleyen Yaşlı Dostu Kent Standartları oluşturulması ve endeks çalışması yapılarak yaşlılara yönelik erişilebilirlik hizmetlerinin güçlendirilmesi talepler arasındadır.

Yaşlılara Yönelik Afet Önlemleri

Afet ve acil durumlarda yaşlıların korunması ve kurtarılmasına yönelik Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) veri tabanında yaşlılara özel "Yaşlı Afet Kayıt Sistemi" oluşturularak yaşlıların risk haritalarına dahil edilmesi, bu alanda yaşlılara özel mevzuat, yönerge ve planlamaların hazırlanması ihtiyaçlardandır.

Yaşlılara afetlerden korunmasına yönelik afete karşı bilinçlendirme eğitimlerinin oluşturulması, komşu destek programı ile site/apartman yönetimlerinin yaşadıkları binalarda ve sitelerde yaşayan yaşlılara yönelik bilgilendirilmesi önerilmektedir. Mahalle bazında "Öncelikli Tahliye Listeleri" ve "Tahliye Destek Ekipleri" oluşturulmalı, asansörlü ambulans ve rampalı araçlarla öncelikli tahliye sağlanmalıdır.

Tahliye ve afet sonrası geçici barınma yerlerinin, yaşlılara özel düzenlemelerin zorunlu olması, mobil eczane ve sağlık ekipleri ile afet alanına hızlı erişim sağlanarak hassas grupta yer alan yaşlılara hızlı tıbbi hizmet sunulması, yerel yönetim, belediye, kaymakamlık veya muhtarlar tarafından sorun tespit edilen yaşlıların evlerinin ve yaşam alanlarının öncelik sağlanarak iyileştirilmesinin sağlanması ihtiyaç duyulan hizmetlerdendir.

Tahliye ve barınmada basamaksız toplanma alanlarının olması, tekerlekli sandalye dostu geçişlerin sağlanması, mobil sağlık birimlerinin kullanılması, ilaç listeleri ve kimlik kartları için hazır şablonların oluşturulması yaşlıların güvenliğini güçlendirecektir. Bunun yanı sıra yaşlılara yönelik

özel hazırlanmış afet çantalarının oluşturulması, bu çantalarda düzenli kullanılan ilaçlar, medikal cihazlar, sağlık raporları ve günlük rutinleri belirten notların yer alması önerilmektedir. Afet yönetimi konusunda yerel yönetimlerde yaşlılar adına eğitimlerin verilmesi de farkındalık yaratacaktır.

II. YAŞLILIK ŞÛRASI

Ulu çınarlarımızla birlikte geleceğe yürüyoruz

6. Yaşlılara ve Yaşlılığa İlişkin Sorun ve Çözüm Önerileri

İl Yaşlı Çalıştaylarında yaşlıların yaşadığı çeşitli sorunların belirli başlıklar altında listelendiği bu bölümde genel sorunların çerçevesi çizilmeye çalışılmış olup sorunun çözümüne yönelik öneriler de belirtilmiştir.

Yaşlıların Sağlık Alanında Yaşadığı Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Yaşlıların hastane vb. resmî işlemlerde refakatçi bulamaması ve bu durumda yaşlıların mağdur olması sorununa Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı bünyesinde refakatçi bakım personeli bulundurulması, yerel yönetim ve sivil toplum kuruluşlarından gönüllü veya cüzi ücretli refakat sağlanabilecek sistemlerin kurulması, yaşlı destek masası gibi başvuru noktalarının tüm kamu kurumlarında bulunmasının sağlanması önerilmektedir.

Yaşlıların ambulans ile sağlık kuruluşlarına ulaştırılmaması sorununa yönelik hizmet verilebilmesi adına yerleşim alanlarındaki yaşlı nüfus oranına göre 112 ekiplerinin sayısının artırılması, Halk Sağlığı Müdürlüğü bünyesinde ilçe ve köylerde yaşayan yaşlılara ve yakınlara yönelik ilkyardım eğitimlerinin yapılmasının yararlı olacağı değerlendirilmektedir.

Yatılı bakım merkezlerinde hizmet alan 65 yaş üstü yaşlıların kullandığı ilaçların uzaktan dijital sağlık sistemleri kapsamında yenilenerek SGK tarafından ödenmesinin sağlanması, polifarmasi (yaşlılarda fazla ilaç kullanımı) hakkında kamu spotu geliştirilmesi önerilerinin bu konuda önleyici olacağı düşünülmektedir.

Yaşlılara ve demans-Alzheimer hastalarına günlük yaşamını kolaylaştırmak için ilaç alımlarını hatırlamalarını sağlayacak, yön buldurma ve acil durumlarda uyarı oluşturacak mobil uygulamalar tasarlanması, yaşlı bireylerin adreslerini bulamaması, kaybolması gibi sorunların önüne geçilmesi adına dijital destek ve uyarı sistemlerinin (bileklik vb.) geliştirilmesi ve ücretsiz temin edilmesi ile yaşlıların yerinde yaşlanma uygulamalarında yaşadığı sorunların önüne geçilebileceği düşünülmektedir.

Kırsal kesimde yaşayan yaşlıların sağlık hizmetlerine erişimlerindeki zorlukların azaltılabilmesi için sağlık hizmetlerinin güçlendirilmesi ve gezici tam teşekküllü araçların tahsisi ile sorunun ortadan kaldırılmasına dair çalışma yapılması gerekmektedir.

Kronik rahatsızlığı olan yaşlı bireylerin uzun süreli kullandığı ilaçlar için tekrar rapor almalarında, özellikle yatağa bağımlı yaşlıların çeşitli ilaçları için çok fazla polikliniğe gitmek zorunda kalmaları nedeniyle gezici branş hekimi uygulamalarının, dijital muayene imkanlarının veya rapor sürelerinin daha uzun olması gibi çözümlerin sunulması gerekmektedir. Yaşlıların sağlık raporu ücretlerini ödemekte zorlanmaları nedeniyle sağlık raporlarının ücretsiz sunulması istenmektedir.

Yaşlıların beslenmeyle ilgili yaşadığı sorunları tespit etmek için beslenme taramalarının artırılması ve mama veya perhizle beslenen yaşlıların beslenmesi konusunda yaşadıkları sorunlara çözüm getirilmesi adına ihtiyaç sahibi yaşlılara ücretsiz beslenme desteği sunulmasının gündeme alınması istenmektedir. Yaşlıların temel gıda ihtiyaçlarının sağlıklı şekilde karşılanabilmesi için sosyal marketler veya gıda alışveriş çekleri ile yaşlı beslenmesinin desteklenmesi istekler arasındadır.

Yaşlıların psikolojik rahatsızlıklarının yaşlılığa bağlı önyargılarla eşleştirilmesi ve psikolojik destekten yoksun bırakılmaları, sağlık sisteminde ücretsiz psikolojik desteğin sunumunda yaşanan zorluklar ve yaşlıların psikolojik desteğe ulaşamamalarına çözüm getirmek adına yaşlılara yönelik psikolojik desteğe kolay erişim sağlanacak birimler kurulması talebi bulunmaktadır.

Yaşlıların hizmet alacağı uzun süreli palyatif bakım merkez sayılarının istenen düzeyde olmaması nedeniyle bakım ve sağlık merkezlerinde oluşan hizmet yükünün giderilmesi için uzun süreli palyatif bakım merkezlerinin sayısının artırılması gerekmektedir.

Yaşlıların sigorta kapsamında olmayan tedavi giderlerinin karşılanmasında yaşadıkları zorluklara yönelik ekonomik destek verilmesi ya SGK tarafından ödeme kapsamına alınan tedavi masrafı sayısının artırılması ihtiyacı bulunmaktadır.

Yaşlılıkta diş sağlığı sorunlarının artmasına rağmen bazı özel diş tedavileri SGK tarafından ödeme kapsamına alınmamaktadır. Bu nedenle belirli bir gelir düzeyinin altında kalan yaşlıların özel diş tedavilerinin giderlerinin SGK tarafından karşılanması yoluyla çözüm üretilmesi beklenmektedir.

Evde sağlık hizmetlerin tek merkezden koordine edilerek mobil ekipler aracılığıyla sağlık, fizik tedavi ve kişisel bakım boyutunda düzenli şekilde verilmesi gerekmektedir. Bunun yanı sıra yaşlı bakımında teknolojinin kullanımı da yaygınlaştırılmalıdır. Tele-tıp uygulamaları, hareket sensörleri, sosyal bakım robotları, sağlık takip cihazları ve acil durum butonları yaşlıların evde bakımını daha güvenli ve verimli hale getirecektir.

Sağlıklı ve Aktif Yaşlanma Konusunda Sorunlar ve Çözümler

Yaşlıların sağlıklı yaşlanmasının desteklenmesi ve potansiyel sağlık sorunlarının erken tespiti için rutin sağlık taramalarına erişmekte yaşadığı zorluklara ve kırsalda erişilebilir sağlık hizmetlerinin sınırlı sunulması nedeniyle yaşanan probleme yönelik Sağlık Bakanlığı bünyesinde Sağlıklı Yaşlanma Poliklinikleri ve mobil sağlık ekipleri ile rutin sağlık taramalarının yaygınlaştırılması, özellikle kırsal bölgelerde mobil sağlık araçları aracılığıyla yaşlı bireylere yönelik sağlık taramalarının yapılması önerilmektedir.

Yaşlı bireylerin ihtiyaç duyduğu bakım hizmetlerinin yerinde hizmet sunumu esasına dayalı olarak yaşlı bakım şirketleri aracılığıyla sağlanmasına yönelik düzenlemeler yapılmalıdır.

Aktif yaşlanma sürecinde olan yaşlıların sosyalleşmesi ve topluma katılımının sağlanması için gündüzlü bakım evleri/aktif yaşam merkezi/kültür merkezlerinin açılması, burada yaşlıların temel bakım ihtiyaçları yanında sosyal ve fiziksel anlamda gelişmelerini sağlayacak aktivite ve programlar da yer almalıdır.

Yaşlılarda hareketsizlik dolayısıyla yaşanan kas kaybının ve kötü beslenme kaynaklı obezitenin yarattığı sağlık sorunlarının arttırdığı kronik hastalık yükünün azaltılması ve önlenmesine dair yaşlılara sunulacak beslenme danışmanlığı, günlük egzersiz etkinlikleri, sağlıklı yaşlanma konusunda sağlık merkezlerinde bilgilendirme yapılmasıyla bu sorunların önlenebileceği ifade edilmektedir. Sağlıklı Yaş Alma Akademisi adıyla yaşlılığa hazırlık

süreçlerini destekleyici eğitimlerin verildiği bir okul oluşturularak sağlıklı ve aktif yaşlanma konusunda farkındalık oluşturulmalı ve halk bilinçlendirilmelidir.

Toplumun yaşlılığa dair yanlış algıları ve yaşlanma sürecine dair eksik bilgi sahibi olmaları sebebiyle yaşlılığı planlayamamaları ve aktif yaşlanmanın gerçekleşmesi için geç kalınmış olması sorununa yönelik Aile Hekimlikleri, Sağlıklı Yaşam Merkezleri veya Hayat Boyu Öğrenme kurumlarında yaşlılık öncesi bilgilendirme ve yönlendirme birimleri oluşturulmalıdır.

Yaşlı Bakım Kurumları ile İlgili Sorunlar ve Çözümler

Kolluk kuvvetlerinden gelen yaşlıların hastalık yönünden kabul koşullarını taşıyıp taşımadıklarının kurum kabulü öncesi belirlenmesi ve böylelikle olası risklerin azaltılması amacıyla kurumlararası koordinasyonun artırılması gerekmektedir.

Yaşlı bakım merkezlerinde kalan yaşlılara sağlık merkezlerinde öncelik tanınmaması dolayısıyla yaşlıların hepsinin sıra bekleme, hastane transferi gibi kurumsal sorunların çözümü adına yaşlılara kurumsal bakım altında olup olmamasına göre de sağlık merkezlerinde öncelik tanınması isteği bulunmaktadır.

Yaşlı bakım merkezlerinin ücretlerinin yaşlı ve emekli aylıklarına göre yüksek olması sorununa yönelik özellikle ihtiyaç sahibi yaşlıların özel bakım merkezleri ücretlerinin bir kısmının devlet tarafından sübvanse edilmesiyle resmî bakım kuruluşlarında oluşan yoğunluğun azaltılabileceği değerlendirilmektedir.

Yaşlıların Ekonomik Alanda Yaşadığı Sorunlar ve Çözümleri

Yaşlıların fiziksel sağlık bütünlükleri ile çalışma şartlarının zorluğu önemli bir sorun oluşturmaktadır. Bu noktada yaşlıların çalışabileceği uygun iş alanlarının geliştirilmesi, mesleki rehabilitasyon programlarının devlet destekli hale getirilmesi ve çalışma saatlerinin ihtiyaçlara göre düzenlenmesi gerekmektedir.

Diğer yandan yaşlıların iş bulma süreçlerinde karşılaştıkları gri tavan sendromu, önyargılar ve yetersiz eğitim olanakları yaşlı bireylerde hayal

kırıklığı, cesaret kaybı ve depresyon gibi sorunlara yol açmaktadır. Bu bağlamda işletmelerde esnek çalışma saatlerinin uygulanması, sürekli beceri eğitimi verilmesi, çalışma sürelerinin azaltılması, yaşlı çalışanlara danışma ve karar süreçlerine katılım imkânı sağlanması, ayrıca İŞKUR bünyesinde yaşlıların iş taleplerinin değerlendirilmesi önem arz etmektedir.

Ekonomik istismar ve gelir yetersizliği yaşlıların diğer sorunları arasındadır. Bu sorunun çözümü için başka geliri olmayan emeklilerin emekli maaşlarında iyileştirme yapılması, emekli aylığının yaş gruplarına göre yeniden düzenlenmesi (örneğin 60 yaş sonrası ve 80 yaş sonrası), yaşlılara yönelik ücretsiz hizmetlerin (giysi, yemek vb.) artırılması, bütçe planlamasına yönelik eğitimlerin verilmesi ve finansal okuryazarlık çalışmalarının yaygınlaştırılması gerekmektedir. Ayrıca maddi istismarı önlemek için banka iş birlikleriyle gezici banka uygulamalarının hayata geçirilmesi yaşlıların ekonomik güvenliğini güçlendirecek adımlar arasında yer almaktadır.

İstihdamda yer alamayacak olan yaşlıların maddi olarak desteklenmesine yönelik öneriler listelenmektedir;

Gayrimenkulü olmasına rağmen bundan gelir elde edemeyen yaşlı bireyler bu nedenle ekonomik zorluk yaşayabilmektedirler. Bu sorunun çözümü için yaşlıların işletemedikleri gayrimenkullerinin devlet desteği ile işletilerek gelir elde etmelerinin sağlanması gerekmektedir.

Ayrıca yaşlıların elektrik, su ve doğalgaz faturalarında indirim yapılarak ekonomik anlamda desteklenmesi ile yaşlıların ekonomik sorunlarının azaltılabileceği değerlendirilmektedir.

Yaşlıların Barınma Alanında Yaşadığı Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Yaşlıların barınma alanında yaşadıkları yetersizlikler, geçici ve acil barınma boşlukları ile erişilebilir konut eksikliği önemli bir sorundur. Bu sorunun çözümü için yaşlılara geçici barınma imkânı sağlayacak konukevlerinin açılması, yaşam köyleri ve erişilebilir sosyal konut projelerinin geliştirilmesi, ev paylaşımı ve komşu destek modellerinin hayata geçirilmesi önerilmektedir.

Ayrıca sosyal konutların artırılması, evlerin erişilebilirliğine destek vermek amacıyla gerekli tamir ve tesisat hizmetlerinin sunulması ve dönemsel bakımevi uygulamalarının değerlendirilmesi gerekmektedir. Kirada kalan yaşlıların barınma sorununa yönelik maddi destek ve düzenlemelerin yapılması da önem arz etmektedir. Bunun yanı sıra TOKİ projelerinde engellilere ayrılan kontenjan benzeri uygulamaların ihtiyaç sahibi yaşlılar için hayata geçirilmesi, yaşlı bireylere özel yaşlı evleri sitesi modelinin geliştirilmesi ve gençlerin bu sitelerde bakım hizmeti sunucusu olarak istihdam edilmelerinin desteklenmesi de barınma sorunlarının çözümüne katkı sağlayacaktır.

Kırsalda Yaşayan Yaşlıların Yaşadığı Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Kırsalda yaşayan yaşlıların ulaşım, barınma ve ısınma konusunda önemli sıkıntılar yaşadığı görülmektedir. Kırsaldaki evlerin kentsel dönüşüm projeleriyle desteklenerek yaşanabilir hale getirilmesi ve ısınma konusuna destek sunulması önerilmektedir.

Kırsal bölgelerde yaşayan yaşlıların eğitim, sağlık ve sosyal hizmet gibi alanlarda dezavantajlı kalması da önemli bir sorundur. Diğer yandan kırsal kesimlerde gençlerin şehirlere göç etmesi sonucunda köylerde yaşlı oranının artması yaşlıların yaşam koşullarını olumsuz etkilemektedir. Bu nedenle kırsalda yaşayan yaşlılara yönelik mobil sağlık ekipleri, tarımsal destek ve köylerde sosyal merkezlerin oluşturulması önemlidir. Bunun yanı sıra mobil hizmet araçlarıyla kırsal bölgelere sağlık, e-devlet ve sosyal hizmetlerin götürülmesi, yaşlılar için mobil market, eczane ve sosyal destek tırlarının organize edilmesi de çözüm önerileri arasında yer almaktadır.

Erişilebilirlik Alanında Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Yaşlıların kamu binaları, konutlar, parklar ve mesire alanlarında erişim engelleriyle karşılaşmaları önemli bir sorundur. Bu sorunun çözümü için erişilebilirlik denetimlerinin yapılması, kurum ve ev içinde düzenlemeler gerçekleştirilmesi, yönlendirme işaretlerinin konulması ve akıllı sistemlerle destek sağlanması gerekmektedir.

Şehirlerde yaşlıların günlük yaşamlarını kolaylaştıracak rampa, kaymaz zemin, güvenli yaya geçitleri gibi düzenlemelerin eksikliği de erişilebilirliği

zorlaştırmaktadır. Umuma açık binaların ve ulaşım sistemlerinin erişilebilir hale getirilmesi, güvenlik ve aydınlatma sorunlarının giderilmesi ve yeni yapılacak binalarda ruhsat öncesinde erişilebilirlik standartlarının kontrol edilmesi de önleyici bir tedbir olarak önemlidir. Bunun yanında toplu taşıma, kamu kurumları ve bankalarda yaşlılara öncelik verilmesi, bekleme alanlarının yaşlılara uygun şekilde düzenlenmesi sorunların çözümü adına önemlidir.

Ulaşım Alanında Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Küçük şehirlerde ve kırsal bölgelerde yaşayan yaşlılar ulaşım hizmetlerinde ciddi zorluklar yaşamaktadır. Bu nedenle randevulu ve planlı servis ulaşım hizmetlerinin sağlanması, haftanın belli günlerinde refakatçi personel eşliğinde çalışan araçların tahsis edilmesi, yaşlı taksi uygulaması ile ihtiyaç halinde yaşlıların hastane, alışveriş ve banka işlemleri için götürülüp tekrar evlerine bırakılması çözüm olabilir. Ulaşım çağrı merkezlerinin kurulması da yaşlıların ihtiyaçlarını doğrudan iletebilmelerine imkân sağlayacaktır.

Bazı toplu taşıma araçlarının yaşlı dostu olmaması, halk otobüslerinde ayrımcı davranışlar, durak ve araçlarda bilgi eksikliği, sağlık kuruluşlarında yön bulma güçlüğü yaşlıların günlük hayatını zorlaştırmaktadır. Bunun için toplu taşıma araçlarının düşük tabanlı otobüslerle dönüştürülmesi, sesli uyarılar ve büyük yazılı bilgilendirmelerle desteklenmesi, yaşlılara özel koltuklar ve tasarımların yapılması gerekmektedir. Ayrıca duraklarda sesli ve görsel yönlendirmelerin kullanılması, hastanelerde yaşlılara rehberlik edecek personelin giriş katta görevlendirilmesi, belediye ulaşım kartlarının etkin şekilde denetlenmesi yaşlıların ulaşımda karşılaştıkları sorunların çözümüne katkı sağlayacaktır.

Kent Yaşam Alanında Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Kent düzeninin yaşlılara uygun olmaması, yetersiz tabela, güvenli yaya geçitleri ve erişilebilir alan eksikliği yaşlıların yaşam kalitesini düşüren sorunlardandır. Bu sorunun çözümü için belediyeler ve ilgili kurumlar tarafından ulaşımla ilgili yaşanan sorunların incelenmesi, yaşlı erişilebilirliğinin gündeme alınması ve kurumların konum ile çevre olanaklarının yaşlılara göre planlanması gerekmektedir.

Şehir mobilyalarının yaşlı dostu olmaması nedeniyle yaşlıların sosyalleşmekten uzaklaşmaları da aktif yaşlanmanın önüne geçen sorunlardandır. Bu nedenle gölgeli banklar, baston veya koltuk değnekleri için bırakma alanları, bekleme alanlarında arkalıklı oturma imkanları gibi ergonomik düzenlemeler yapılmalıdır. Huzurevlerinin fiziki yapıları da bahçe içinde, tek katlı ve erişilebilir özelliklerde tasarlanmalı; ulaşım olanakları yaşlıların fiziksel ve psikososyal koşullarına göre düzenlenmelidir.

Mahalle bazlı sosyal merkezlerin yetersizliği yaşlıların sosyalleşme fırsatlarını kısıtlamaktadır. Mahalle evleri, sosyal merkezler ve gönüllü komşuluk ağlarının hayata geçirilmesi yaşlıların sosyal yaşamlarını destekleyecektir. Ayrıca belediyelerin yaşlı politikalarında farklılıkların bulunması standartların oluşturulmasını zorlaştırmaktadır. Bu nedenle yaşlı dostu kent sertifikası uygulaması ile belediyelerin teşvik edilmesi, yaşlılara yönelik erişilebilir hizmetlerinin geliştirilmesi yaşlı dostu kent anlayışını güçlendirecektir.

Afet ve Acil Durumlarda Yaşlıların Yaşadığı Sorunlar ve Çözümler

Afet ve kriz durumlarında yaşlılara yönelik özel ihtiyaçların tanımlanmaması, yaşlı bireylerin afet sürecinde daha fazla risk altında kalmasına yol açabilmektedir. Bu sorunun çözümü için afet ve acil durumlara yönelik yaşlı envanterinin çıkarılması, bireyselleştirilmiş afet hazırlıklarının yapılması, fiziksel mekânların erişilebilirliğinin artırılması, geçici barınma alanlarının yaşlı dostu şekilde düzenlenmesi ve kırılgan grupların haritalandırılması gerekmektedir.

Komşuluk ve gönüllü ağlarının güçlendirilmesi, AFAD ve itfaiye ile koordineli mahalle gönüllülerinin oluşturulması, düzenli tahliye ve toplanma alanı tatbikatlarının yapılması da afetlere hazırlığı artıracaktır.

Yaşlıların afet anında hızlı ve güvenli şekilde tahliye edilmesinde yaşanan boşluklar da ciddi bir sorun oluşturabilmektedir. Bu sorunun çözümü için mahalle bazlı öncelikli tahliye listelerinin hazırlanması, AFAD, belediye, muhtarlık ve gönüllülerden oluşan tahliye destek ekiplerinin oluşturulması, asansörlü ambulanslar ve rampalı minibüslerle önceliklendirilmiş tahliye planlarının uygulanması gerekmektedir.

Bunun yanında afet ve acil durumlarda yaşlılara yönelik özel veri tabanlarının ve destek mekanizmalarının bulunmaması müdahalelerde yetersizliklere neden olabilmektedir. Bu sorunun çözümü için yaşlılara özel veri tabanlarının oluşturulması, KADES benzeri acil durum uygulamalarının geliştirilmesi ve bakanlıklar arasında bir koordinasyon merkezinin kurulması büyük önem taşımaktadır.

Yaşlıların Dijitalleşme Alanında Yaşadığı Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Yaşlı bireylerin dijital okuryazarlığının düşük olması ve teknolojiye erişimde zorluk yaşamaları dijital dünyadan uzak kalmalarına ve mağduriyet yaşamalarına sebep olmaktadır. Bu sorunun çözümü için yaşlılara yönelik dijital okuryazarlık programlarının geliştirilmesi, halk eğitim merkezleri aracılığıyla eğitimlerin verilmesi ve kamu spotlarının yaygınlaştırılması önemlidir. Dijital başvuru noktalarının oluşturulması, teknoloji kütüphanelerinin hayata geçirilmesi, sesli komutlu ve acil butonlu yaşlı dostu cihazların geliştirilmesi yaşlıların dijital hizmetlere erişimini kolaylaştıracaktır. Ayrıca çevrimiçi hekim görüşmeleri, tele-geriatrik uygulamalar ve yapay zekâ tabanlı evde bakım hizmeti modülleri ile yaşlılara yönelik bütünleşik bir dijital hizmet sistemi kurulmalıdır.

Yaşlıların dijital uçurumdan etkilenmemesi için yerli üretim yaşlı dostu cihazların geliştirilmesi, bu cihazların yazı boyutu, ses sistemi ve kullanım kolaylığı açısından yaşlıların ihtiyaçlarına uygun hale getirilmesi önem taşımaktadır. Televizyon, bulaşık makinesi, çamaşır makinesi gibi günlük yaşamda kullanılan ürünlerin yaşlı dostu tasarımlarının yapılması ve yalnız yaşayan yaşlılara yönelik üretimlerin desteklenmesi de dijital kapsayıcılığın artırılmasına katkı sağlayacaktır. Ayrıca yaşlılıkta dijitalleşme konusundaki saha araştırmaları ve akademik çalışmaların desteklenmesi, ihtiyaç analizlerinin yapılması ve problemlerin belirlenmesi, dijitalleşmeye yönelik politika geliştirilmesine yardımcı olacaktır.

Yaşlıların Siber Güvenlik Alanında Yaşadığı Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Yaşlıların telefon ve internet yoluyla dolandırıcılığına maruz kalmaları, uygunsuz kredi kullanımı ve finansal istismara uğratılma risklerinin azaltılması için dijital okuryazarlık ve siber güvenlik eğitimi verilmesi ve

siber suçlarla mücadele kapsamında bilinçlendirilmeleri önemlidir. Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) tarafından mesaj yoluyla yapılan dolandırıcılıklara karşı filtreleme sistemleri kurulmalı, yaşlıya ulaşacak şüpheli mesajlar engellenmeli ve telefon operatörlerinin de bu süreçte sorumluluk alması sağlanmalıdır.

Bankacılık alanında yaşlıları koruyacak limit, teyit ve kısıtlama mekanizmalarının geliştirilmesi, dolandırıcılık sigortasının uygulanması ve muhtaçlığa düşme riski varsa uygunsuz kredi kullanımının önlenmesine yönelik prosedürlerin oluşturulması yaşlıların finansal güvenliğini sağlayacaktır. Ayrıca yaşlıyı teknolojik yollarla dolandırabilecek kişi ve uygulamalara karşı güvenlik yazılımlarının geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması, yaşlıların dijital dünyada daha güvenli şekilde yer almasına katkıda bulunacaktır.

Yaşlı Bakımı Konusunda Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Ev İçi Bakım ve Bakım Veren Yükü

Ev içi bakım hizmetleri bakım verenlerde tükenmişlik oluşturabilmektedir. Bu sorunun çözümü için gündüzlü bakım merkezleri ve evde bakıma destek hizmetlerinin yaygınlaştırılması, tek kapı başvuru–vaka yönetimi sisteminin kurulması, saatlik ve günlük bakıcı temini ile bu hizmetlerin denetiminin sağlanması gerekmektedir. Ayrıca evde yaşlıya bakan aile üyelerinin iş–yaşam dengesi bozulabilmektedir. B nedenle bakım verenlere hasta bakımı ve psikososyal destek eğitimleri verilmesi, sağlık ve sosyal hizmet ekiplerinin ev ziyaretlerini ortaklaşa yapması önerilmektedir.

Sosyal Yardım ve Gelir Kriterleri

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından VEFA Projesi kapsamında yürütülen temizlik ve bakım hizmetlerinde gelir sınırlılığı kriteri birçok yaşlının hizmete erişimini engellemektedir. Sosyal yoksunluk yaşayan ve bakım vereni bulunmayan yaşlıların mağdur olmaması için gelir şartının yeniden düzenlenmesi gerekmektedir.

Kurumsal Bakım ve Konut Sorunları

Kurumsal bakım modelleri yüksek maliyetli olup yaşlıları sosyal yaşantıdan uzaklaştırmaktadır. Bu nedenle yerinde bakım modellerine geçiş ile hem

hizmet sunulan yaşlı sayısının artacağı hem de mali yükün azalacağı öngörülebilir. Tek başına yaşayan 65 yaş üstü bireylerin evlerinden çıkmadan bakım, kontrol ve takip hizmetlerinden yararlanabilecekleri, komşuluk ilişkilerine dayalı bir sistemin hayata geçirilmesi bu alanda etkili bir çözüm olacağı değerlendirilmektedir. Yaşlıların bağımsız yaşama alışkanlıklarını sürdürmeleri için komşuluk ve mahalle temelli destek mekanizmaları da güçlendirilmelidir.

Yaşlı nüfusun artmasıyla birlikte huzurevlerine olan talep de yükselmekte, sırada bekleyen yaşlıların sayısı çoğalmaktadır. Maddi imkânları sınırlı olan yaşlıların özel bakım kuruluşlarından yararlanamaması büyük bir sorun oluşturmaktadır. Bu sorunun çözümü için yaşlıların ekonomik durumlarına uygun konutların sağlanması ve kira bedellerinin gelir durumuna göre düzenlenmesi gerekmektedir.

Kurumsal Bakımda Hizmet Kalitesi ve Mevzuat

Yaşlı bakım kuruluşlarında nitelikli personel ve mesleki eğitim ihtiyacı dikkat çekmektedir. Personelin hizmet içi eğitimlerinin online platformlar, video simülasyonları ve e-öğrenme modülleriyle desteklenmesi, eğitim sonrası performanslarının gözlemlenmesi gerekmektedir. Demans, Alzheimer ve yaşlı psikolojisi alanlarında uzmanlaşmış bakım elemanlarının istenen düzeyde olmaması yaşlı hizmetlerinde önemli bir boşluktur. Bu nedenle Mesleki Yeterlilik Kurumu (MYK) iş birliğiyle sertifikalı uzmanlık programları yaygınlaştırılmalı, personellere ilk yardım eğitimleri verilmelidir. Ayrıca yaşlıların bakımında kullanılan teknolojik destekler (örneğin vinç, hasta nakil araçları vb.) yaygınlaştırılarak personelin iş yükü ve sağlık sorunları azaltılmalıdır.

Kurumsal hizmetlerde ön cephede çalışan personeller için yaşlı dostu eğitim programları, sertifikasyon sistemleri, empati simülasyonları ve Yaşlı Dostu İletişim Protokolleri geliştirilmelidir. Personel sayısının yeterli düzeyde olmaması, mesleki eğitimlerin sınırlılığı ve özlük haklarında eşitsizlik yaşlı bakım hizmetlerinin sürdürülebilirliğini zorlaştırmaktadır. Bu alanda personel istihdamı artırılmalı, fizyoterapist ve psikolog gibi mesleki uzmanların kurumlarda bulunması sağlanmalıdır.

Ayrıca personelin tükenmişliğini önlemek için yeterli istihdam sağlanmalı, dinlenme alanları oluşturulmalı, kurum içi psikolojik destek ve süpervizyon hizmetleri sunulmalı, destek grupları kurulmalı ve stres yönetimi eğitimleri verilmelidir. İş güvenliği standartlarının artırılması ve tükenmişliği önleme eylem planlarının geliştirilmesi de önemlidir.

Fiziki altyapı sorunları da kurumsal bakımda boşluk oluşturabilmektedir. Farklı sağlık düzeylerindeki yaşlıların aynı çatı altında bulunması yerine ihtisaslaşmış birimlerin oluşturulması, demans ve Alzheimer hastaları için ayrı merkezler kurulması, sağlık ihtiyacı yoğun yaşlılara özel bakım konutlarının yapılması gerekmektedir. Huzurevleri ile rehabilitasyon merkezlerinin ayrılması ve kurum bakım hizmetlerinde basamaklandırmaya gidilmesi de bu alandaki kaliteyi yükseltecektir.

Mevzuat düzenlemeleri ve denetimler yaşlı hizmetlerinin güncel ihtiyaçları karşılamasını güçlendirecektir. 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu'nun güncellenmesi, huzurevine kabul yaşının yükseltilmesi, denetimlerin daha sık yapılması ve mevzuatta gelir durumuna göre resmî ve özel kuruluşlara yönlendirme yapılması bu alanda önemli iyileştirmeler sağlayacaktır.

Uzun Vadeli Bakım ve Sosyal Güvence

Uzun vadeli bakım için sosyal güvence ve sigorta sisteminin eksikliği yaşlıları kırılgan hale getirmektedir. Bu nedenle bakım sigortası modelinin geliştirilmesi, yaşlı bireyler ve ailelerine ekonomik destek sağlanması, bakım güvence modelinin yasalaşması ve teşvik edilmesi için yasal düzenlemelerin hayata geçirilmesi gereklidir. Çalışma döneminde ödenen primlerin yaşlılıkta nitelikli bakım hizmetlerine erişimi garanti altına alacak şekilde kullanılması da bu alanda önemli bir düzenleme olacaktır.

Ailelerin Desteklenmesi ve Teşvikler

Yaşlı bakımını üstlenen aile bireylerine yönelik ekonomik, psikolojik ve sosyal desteklerin istenen seviye getirilmesi önemlidir. Bu sorunun çözümü için ailelere ekonomik destek (evde bakım hizmet modeli), vergi muafiyetleri, esnek çalışma imkânları ve psikolojik destek hizmeti sağlanmalıdır. Koruyucu Aile Hizmet Modeli kapsamında yaşlıların aile yanında desteklenmesi, kurum bakımına olan ihtiyacın azaltılması ve Aile Sağlığı Merkezlerinde disiplinler arası yaşlı destek ekiplerinin görevlendirilmesi gerekmektedir. Bu

merkezlerde grup terapileri ve anımsama (hafıza canlandırma) etkinlikleri düzenlenmesi, ailelerin sosyal ve psikolojik yükünü hafifletecektir. Ayrıca ailelere teşvik edici avantajlar sunulması, 85 yaş üstü yaşlılar için evde bakım ücreti engel durumu gözetilmeksizin ödenmesi ve ailelere esnek çalışma imkânları tanınması çözüm önerisi olarak sunulmaktadır.

Kamu personeline yaşlı aile üyelerinin bulunduğu yere tayin kolaylığı sağlanması, üç kuşak birlikte yaşayan ailelere ekonomik teşvik verilmesi ve geniş aile modelinin desteklenmesi, yaşlıların yalnızlaşmasını önlerken kültürel normların aktarılmasına da katkı sağlayacaktır. Bakım sağlayan memurlara yarım zamanlı çalışma hakkı tanınması gibi uygulamalar da ailelerin yükünü hafifletecektir.

Yaşlıların Hukuki Alanda Yaşadığı Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Yaşlı İstismarı, İhmal ve Koruyucu Mekanizmalar

Yaşlılara yönelik fiziksel, psikolojik ve ekonomik istismarı önleyecek tedbirlerin güçlendirilmesi önem arz etmektedir. Yaşlı bireyin aile üyeleri tarafından terk edilmesi ya da bakılmaması durumunda yasal yaptırımlar artırılmalı, mal varlığı bulunan yaşlıların suistimale uğramaması için koruyucu düzenlemeler yapılmalıdır. Barolarda yaşlı hakları birimleri kurulmalı, Ceza Muhakemesi Kanunu'na yaşlı istismarını kapsayan maddeler eklenmeli ve Türk Ceza ile Medeni Kanun'daki bakım–nafaka yükümlülükleri bağlayıcı hale getirilmelidir. Aile içi istismar vakalarında gizli ve güvenli başvuru mekanizmaları oluşturulmalı, demans ve Alzheimer hastalarının düzenli kontrolü aile hekimleri tarafından yapılmalı ve evde sağlık hizmetleri bu doğrultuda genişletilmelidir. Şiddet ve istismar öyküsü bulunan yaşlılar için güvenli barınma merkezleri kurulmalı, travma temelli destek programları uygulanmalıdır. Ayrıca ihmal ve istismarın önlenebilmesi için yerel yönetimlere ve muhtarlara düzenli eğitimler verilmeli, ihbar hatları kurulmalı ve ihbar edenlerin güvenliği yasal güvence altına alınmalıdır. KADES benzeri yaşlıların kolayca kullanabileceği mobil uygulamalar ile ihbar mekanizmaları güçlendirilmelidir.

Mülkiyet, Finansal Haklar ve Adalete Erişim

Yaşlı bireylerin mülkiyet ve miras haklarının ihlali, iradeleri dışında mal varlıklarının devredilmesi ve emekli maaşlarının aile bireyleri tarafından kontrol edilmesi söz konusu olabilmektedir. Bu durumun önlenmesi için yaşlılara ücretsiz hukuki destek merkezleri kurulmalı, noter işlemlerinde psikososyal değerlendirmeler zorunlu hale getirilmeli ve yaşlılara özel banka danışmanlığı hizmetleri sunulmalıdır. Finansal istismar bildirim hatlarının kurulması, emeklilik dönemine özgü finansal okuryazarlık eğitimlerinin verilmesi ve ölüme kadar bakım sözleşmesi uygulamasının yaygınlaştırılması yaşlıların malvarlığı haklarını koruyacaktır. Nafaka yükümlülüğünün devlet eliyle yaptırımlarla uygulanması, miras ve vasiyet konularının yeniden düzenlenmesi ve bakımı yapılmayan yaşlıların devlet tarafından resen koruma altına alınması da yaşlıların haklarının güvence altına alınmasına katkı sağlayacaktır.

Adalete erişimde yaşanan güçlükler de yaşlı bireyler için ciddi bir engeldir. Adli süreçlerinde bilgi eksikliği ve erişim zorluklarının giderilmesi amacıyla yaşlı dostu duruşma paketleri, eşlikçi adalet ekipleri, sessiz odalar ve mobil adalet minibüsleri gibi uygulamalar hayata geçirilmelidir. Yaşlı hükümlüler için bakım koordinatörleri görevlendirilmeli, gri probasyon (denetimli serbestlik) modeliyle yaşlı mahkûmlara uygun alternatifler geliştirilmelidir. Ayrıca yaşlılara yönelik 7/24 ulaşabilecekleri ücretsiz hukuki danışma hatları ve hızlı müdahale ekiplerinin kurulması önerilmektedir.

Yaşlı Hakları ve Farkındalık

Yaşlı hakları konusunda farkındalığın düşük olması ve yasal düzenlemelerin parçalı bir şekilde dağılmış olması, yaşlıların korunmasını zorlaştırmaktadır. Eğitim kurumlarında öğrenci ve öğretmenlere yönelik seminerler düzenlenerek yaşlı haklarına ilişkin bilinç artırılmalı, yaşlı haklarını savunacak kuruluşlar güçlendirilmelidir. Yaşlı haklarına dair müstakil bir yasa çıkarılarak hakların bütüncül biçimde güvence altına alınması önerilmektedir. Ayrıca yaşlılara yönelik seminerler ve eğitimlerle hem yaşlıların hem de toplumun bilinçlendirilmesi, yaşlıların onur ve saygınlıklarının korunmasına katkı sağlayacaktır.

Hizmetlere Erişim

Yaşlıların hizmetlere yönelik bilgisinin yetersiz olması sunulan hizmetlerden mahrum kalmalarına yol açmaktadır. Bu nedenle kurumların sunduğu hizmetler detaylı olarak tespit edilmeli ve açıklamalı tanıtım kitapçıkları hazırlanarak yaşlılara ulaştırılmalıdır.

Sunulan hizmetlere erişimde güçlükler yaşanması, yaşlıların hayat kalitesini düşürmektedir. Bu soruna çözüm olarak yakın hizmet modeli geliştirilmeli, aile sağlığı, eczane, ve PTT gibi temel hizmetler 15 dakikalık mesafelerde ve gerekli durumlarda gezici hizmetler aracılığıyla sağlanmalıdır. Ayrıca kurumsal hizmetler dışında kalan ve herhangi bir destek almayan yaşlılar için muhtarlıklar aracılığıyla haritalandırma yapılmalı, muhtarlar, toplum polisi ve diyanet görevlilerinin desteğiyle bu yaşlıların takibi düzenli olarak gerçekleştirilmelidir.

Toplumsal Yaşam ve Sosyal Katılım

Yaşlıların toplumsal hayata katılımında en büyük sorunlardan biri olumsuz algılar ve sosyal izolasyondur. Bu nedenle pozitif yaşlanma örneklerinin medya aracılığıyla yaygınlaştırılması, yaşlıların rol aldığı sosyal kampanyaların görünür kılınması ve medyada yaşlılık imajının güçlendirilmesi önemlidir. Camilerin, okul ve halk kütüphanelerinin yaşlıların kullanımına açılması, yaşlı buluşmaları aracılığıyla sosyal ortamların oluşturulması, okullarda yaşlılık temalı yarışmalar ve konferanslar düzenlenmesi toplumsal farkındalığı artıracaktır.

Yaşlılara bakış ve algının iyileştirilmesi amacıyla cuma hutbelerinde yaşlılara yönelik değerlerin vurgulanması, değerler eğitiminin müfredatta yer alması ve aile yaşam döngüsü eğitiminin okullarda verilmesi gerekmektedir. Eğitim müfredatına yaşlılık psikolojisi ve geniş aile bağlarının önemi konularında derslerin eklenmesi kuşaklararası anlayışı güçlendirecektir.

Sosyal izolasyonun önlenmesi için Kültür ve Turizm Müdürlükleri, Milli Eğitim Müdürlükleri ve müftülükler aracılığıyla programlar düzenlenmeli, emekli köyleri ve yaşlı dostu sosyal alanlar geliştirilmelidir. Yaşlıların kültürel etkinliklere ücretsiz veya indirimli katılımı sağlanmalı, yalnız yaşayan yaşlılar için kontrol birimleri kurulmalı ve evlere çağrı butonları yerleştirilmelidir. Hollanda'da uygulanan Yaşlı Kampüsleri örneği benzeri

modellerin ülkemizde yaygınlaştırılması yaşlıların aktif sosyal yaşama katılımı açısından değerlendirilebilir.

Yaşlıların kuşaklararası iletişim ve dayanışma eksikliği de bir başka sorundur. Çocuklarla ve üniversite öğrencileriyle yaşlıların bir araya getirilmesi, gönüllü projeler aracılığıyla ortak etkinlikler yapılması bu bağları güçlendirecektir. Ayrıca yaşlıların deneyimlerini gençlere aktaracağı projeler (masal, el sanatları, yemek kültürü gibi) ile gençlerin dijital becerilerini yaşlılara aktarabileceği projeler birlikte hayata geçirilmelidir. Kültürel değerlerin aktarımı için yaşlı festivalleri, kamu spotları ve medya içerikleri geliştirilmelidir.

Sosyal izolasyonun yarattığı yalnızlık, yaşlılarda depresyon ve sağlık sorunlarını artırmaktadır. Bu nedenle yaşlı dostu sosyal merkezler, kültür evleri, hobi kulüpleri ve spor alanları oluşturulmalı; ücretsiz çay buluşmaları, sohbet ve okuma günleri düzenlenmeli, hekimlerin yaşlı ziyaretleri artırılmalıdır. Yalnız yaşayan yaşlıların ihtiyaçlarını belirlemek üzere muhtarlar ve gönüllülerden oluşan ekipler düzenli takip yapmalı ve yaşlıların gönüllülük projelerine katılımı teşvik edilmelidir.

Toplumsal Normlar ve Göçmen Yaşlılar

Erkek yaşlıların kendilerine bakmakta yetersiz kalması ve toplumsal baskı nedeniyle yardım talep edememeleri bakım alanında cinsiyet temelli sorunları ortaya çıkarmaktadır. Bu nedenle erkek yaşlılara özel bilgilendirme programları hazırlanmalı, cinsiyet rolleri nedeniyle görünmez hale gelen destek ihtiyaçları gündeme alınmalıdır. Göçmen yaşlılara yönelik sağlık, sosyal destek ve barınma hizmetleri planlanmalıdır.

Dil ve Okuryazarlık Sorunları

Okuma yazma bilmeyen veya Türkçeyi yeterince konuşamayan yaşlıların hizmetlere ve dijital araçlara erişimde zorlanmaları, dolandırıcılık gibi risklerle karşılaşmalarına yol açmaktadır. Bu nedenle okuma yazma kurslarının yaygınlaştırılması, yaşlılara yönelik basit dilde ve erişilebilir içerikte bilgilendirme materyalleri hazırlanması gerekmektedir. Ayrıca Türkçe dışındaki dilleri konuşan yaşlılar için kamu hizmetlerinde tercüman desteği sağlanarak iletişim engelleri giderilmelidir.

7. Yaşlı Çalışmalarında İyi Uygulama Örnekleri

Yaşlılarımızın yaşadıkları yerlerde ortaya çıkan spesifik sorun ve ihtiyaçların karşılanması ve mevcut sorunların çözümünde günümüzde yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlükleri çeşitli iş birlikleri ile yapılan projeler ve iyi uygulama örnekleri İl Yaşlı Çalıştaylarında ön plana çıkan unsurlardan olmuştur.

Yaşlıların Sosyalleşmesine Yönelik Projeler

Yaşlılarımızın yaşadığı temel sorunlardan birisi sosyal izolasyon ve yalnızlık riskidir. Türkiye'de bu kapsamda yapılan örnek faaliyetler aşağıda listelenmektedir;

Bitlis ilinde Büyüğüne Hürmet Ömrüne Bereket Projesi kapsamında yardıma ihtiyacı olan yaşlılara düzenli olarak hane ziyaretlerinde bulunulmaktadır. Bu kapsamda, ev temizliği, ilaç alımı, market alışverişi gibi fiziksel aktivite gerektiren ihtiyaçları karşılanmakta ve sohbet edilerek yalnızlıklarının azaltılması sağlanmaktadır.

Nevşehir ilinde sivil toplum kuruluşları tarafından yaşlılara yönelik ev ve huzurevi ziyaretleri yapılarak bağımlılığı olan yaşlı bireylere psikososyal destek hizmeti sunulmakta, yaşlı bireylerin sosyal hayata katılımlarını arttıracak motivasyon çalışmaları yürütülmektedir.

Bolu ilinde psikososyal destek ekipleri tarafından 65 yaş ve üzeri yaşlılar psikolojik destek amaçlı olarak ayda iki kez evlerinde ziyaret etmektedirler. Bu şekilde onların kendilerini yalnız hissetmemelerinin sağlanması amaçlanmaktadır.

İstanbul Yarenler Platformu ile gençler ve yaşlıları eşleştiren gönüllülük modeli kuşaklararası bağları güçlendirmektedir. Yalnız yaşayan yaşlılara hem sosyal destek hem de günlük yaşamda pratik yardımlar sunulmaktadır.

Kocaeli Kartepe Belediyesi ALO Evlat uygulaması ile yaşlıları ziyaret eden ekipler çocuğu bulunmayan ya da yakınları uzakta olan yaşlıların çeşitli ihtiyaçlarını gidermeyi ve onlarla vakit geçirerek yalnızlık hislerini azaltmayı hedeflemektedir.

Yalova'da Manevi Evlat Projesi ile psikososyal destek sunmak üzere Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ve belediye iş birliğiyle yürütülmektedir.

Siirt ilinde genellikle tek başına veya eşiyle yaşayan, dezavantajlı, bakıma muhtaç, maddi ve manevi yoksunluk içerisinde bulunan yaşlı bireylerin/çiftlerin tespiti için her mahalleden sorumlu birer Kur'an kursu hocası belirlenerek belirlenen ailelere yönelik il müftülüğü bünyesinden oluşturulan gönüllü ekiplerle eşleştirmeler yapılmış ve il genelinde veri tabanı oluşturulmuştur.

Evde Bakıma Yönelik Projeler

Sakarya YADEM (Yaşlı Destek Merkezi) kapsamında Büyükşehir belediyesi aracılığıyla 250 yaşlıya ev temizliği ve kişisel bakım hizmeti verilmektedir. Sakarya'daki yaşlılarımıza belirli dönemlerde hem fiziksel ve ruhsal sağlıklarını destekleyecek hem de sağlıklı yaşlanma sürecini destekleyecek kaplıca tatil olanakları sağlanmaktadır. Proje ile yaklaşık 3000 yaşlı bu hizmetten faydalanmaktadır. Kocali ilçesinde ise aktif yaşlanma sürecini desteklemek amacıyla için YADES Projesi kapsamında ücretsiz havuz aktivitesi düzenlenmektedir.

Yalova Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ve belediye iş birliğiyle yürütülen Manevi Evlat Projesi ile yaşlılara evde bakım, temizlik ve psikososyal destek sunulmaktadır.

Niğde Belediyesi ve Altunhisar Belediyeleri yaşlılara evde bakım hizmetleri sunmaktadır.

Erzincan'da Kahve Bahane Projesi kapsamında ildeki yaşlılar Kahve Bahane denilerek evlerinde ziyaret edilerek bir ihtiyaçları olup olmadığı sorulmaktadır. İhtiyaçlarının karşılanması için destek olunmaktadır.

Nevşehir ilinde sivil toplum kuruluşları tarafından yaşlılara yönelik ev ziyaretleri, ihtiyacı olan yaşlı bireylere gıda ve hijyen malzemesi yardımı, sosyal market uygulaması ile ekonomik yoksunluk içerisindeki yaşlıların ücretsiz alışveriş yapabilecekleri mekanın hizmete açılması, huzurevlerinden hizmet alan yaşlıların ziyaret edilmesi, bağımlılığı olan yaşlı bireylere psikososyal destek hizmeti sunulması, yaşlı bireylerin sosyal hayata katılımlarını arttıracak motivasyon çalışmaları yürütülmektedir.

Malatya Büyükşehir Belediyesi 65 yaş üstü, engelli veya ekonomik durumu yetersiz yaşlılar ile yalnız yaşayan vatandaşlara evde temizlik hizmeti sunmaktadır. Malatya Yeşilyurt Belediyesi Baştacı Projesi ile evde bakım ihtiyacı olan yaşlı, hasta ve engelli bireylere günlük işlerinde destek vermektedir. Proje kapsamında ev temizliği, bulaşık, kişisel bakımlar ve ev içindeki çeşitli küçük işlerin yapılması hedeflenmektedir.

Hatay Büyükşehir Belediyesi yaşlıların günlük bakımını üstlenerek çevresel ihtiyaçlarını da karşılanmaktadır. Bu tür projeler yaşlıların sosyal, kültürel ve fiziksel ihtiyaçlarına yönelik kapsamlı çözümler sunarak onların yaşam kalitesini artırmayı hedeflenmektedir.

Amasya ilinde Korunmaya Muhtaç Yaşlılara Evde Bakım Hizmeti Projesi ile huzurevinde kalmak istemeyen ve yerleşik düzenini terk etmek istemeyen yaşlılara kendi evlerinde temizlik ve bakım hizmeti sunarak yaşam kalitelerini artırmaktadır.

İzmit Belediyesi'nin Geniş Ailem Yaşlı Destek Programı ile ihtiyacı olan yaşlılara ev temizliği, yemek, fatura ödeme, maaş çekme vb. gibi konularda destek hizmetleri sunulmaktadır.

İstanbul'da Sultanbeyli Belediyesi evde bakım, danışmanlık ve sosyal etkinlikleri kapsayan entegre bir hizmet modeli yürütmektedir. Ümraniye Belediyesi Aktif Yaş Al Projesi kapsamında mobil yaşlı hizmet araçlarıyla evde bakım, sağlık kontrolü, temizlik ve danışmanlık hizmeti vermektedir.

Sivas Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tarafından Evimde Sağlıklı ve Mutluyum Projesi yürütülmektedir. Bu proje ile yaşlıların temizlik, kişisel bakım, yemek yapımı gibi ihtiyaçları giderilmektedir. Sivas müze ve ören yerlerini ücretsiz olarak ziyaret imkânı yaşlı bireyler için verilen hizmetler arasında yer almaktadır. Ayrıca yaşlıların sosyalleşebilecekleri emekli ve yaşlılara özel olarak hizmet veren sosyal dinlenme tesisleri bulunmaktadır.

Kocaeli Karamürsel Belediyesi Araç Bizden Bilet Sizden Kampanyası ile tiyatro gezileri düzenlemektedir.

Çanakkale ilinde evde yalnız başına veya eşiyle birlikte yaşayan yaşlıların sosyal, kültürel ve psikolojik olarak desteklenmeleri amacıyla Aile ve Sosyal

Hizmetler İl Müdürlüğüne bağlı olarak faaliyet gösteren Çanakkale Yaşlı Hizmet Merkezi her yıl ortalama 200'e yakın üyeye hizmet vermektedir.

Samsun ilinde yılın belirli aylarında Büyüklerimizle İlçelerimizi Geziyoruz ve Büyüklerimizle Şehrimizi Geziyoruz Projeleri kapsamında merkezdeki yaşlı bireyleri ilçelere, ilçelerdeki yaşlı bireyleri merkeze ulaştırarak kültürel ve turistik faaliyetler düzenlenmektedir.

Batman İl Nüfus Müdürlüğünce yaşlı, hasta veya engelli vatandaşlardan kuruma gelemeyenler için Evde Nüfus Hizmeti uygulamasıyla nüfus işlemleri kendi evlerinde tamamlanmaktadır.

Aktif Yaşlanma

Kayseri'de Sümerbank Bez Fabrikası (1935) kuruluşundan kapanışına kadar geçen sürede emekli olanlara ilişkin olarak Abdullah Gül Üniversitesinde eski çalışanlarla beraber olma konusunda bir çalışma yürütüldüğü paylaşılmıştır. Böylelikle mekânın ruhu ve yer ile kurulan ilişki mekânsal hafıza kapsamında eski çalışanların anıları ile tazelenmekte ve gelecek nesillere aktarılacağı düşünülmüştür.

Kocaeli Körfez Belediyesinde 60 yaş ve üstü Aktif Yaşlanma Merkezi Kulübü hizmet vermektedir. Derince Belediyesi Yaşlı Kafe hizmeti, Kocaeli Büyükşehir Belediyesine ait Saygınlar Kulübü aktif yaşlanmaya yönelik ilgi alanlarına göre egzersiz, sağlık taraması, kültürel ve sosyal alanlarda hizmetler ve mekân desteği vermektedir. Kocaeli Darıca Belediyesinin Emekli Yaşam Merkezi hizmet vermektedir. Kandıra Belediyesi bünyesinde Anne Kafe (Teras Cafe) kadın vatandaşlara yönelik rahat ve güvenli bir sosyalleşme mekanının oluşturulmuş olup tesiste yaşlılara ücret indirimi uygulanmaktadır.

Bursa Nilüfer Belediyesi Olgun Gençlik Merkezi ile 50 yaş üzeri bireylere sanatsal ve sportif aktiviteler konusunda destek olmaktadır. Bursa Yıldırım Belediyesinin ikinci bahar kıraathaneleri hizmeti sunulan iyi uygulama örneklerinden sayılabilir.

Sivas Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü tarafından Sporda 7'den 70'e etkinliği devam ettirilmektedir. Sivas Emekli Kültür Çay Evinden yaşlılar indirimli olarak faydalanmaktadırlar.

Kilis'te Huzur Konağı ve Emekliler Kıraathanesi Projeleri yaşlılara sosyal ve kültürel ortamlar sunmaktadır.

Antalya'da Aktif Yaşlı Merkezleri ve Yaşlı Evi gibi projelerle yaşlılar sosyal hayata dahil edilmektedir.

Muğla Menteşe ilçesinde 60 yaş üstü vatandaşların sosyal yaşama daha aktif katılımını sağlamak amacıyla 100 yaş evleri açılmıştır.

Gaziantep'te Alzheimer hastaları ve yakınlarına yönelik Mavi Ev Projesi ve yaşlılar için kültürel geziler düzenlenmektedir. Ayrıca Moral Evi Alzheimer Hasta ve Yakınları Buluşma Merkezi gibi projeler de yaşlılar için aktif bir yaşam sunmaktadır.

Malatya Arapgir Belediyesi Yaşlılıkta Sağlık ve Esenlik festivali ile yaşlı bireylerin sosyal hayata aktif katılımını sağlayarak eğlenceli aktiviteler ve geleneksel şölenler gerçekleştirmektedir. Büyükşehir Belediyesi yaşlıları yüzme etkinliği için yüzme havuzuna götürerek onların sportif faaliyetlere katılımını sağlamayı ve sosyal etkileşimlerini arttırmayı hedeflemektedir.

Çanakkale gündüzlü hizmet merkezinde yaşlı temsilcisi başkanlığında ve meslek elemanı desteği ile çalışmalar yapılmaktadır. İkinci Bahar Türk Sanat Müziği Korosu ve folklor ekibi oluşturulmuştur.

İstanbul Bağcılar Belediyesi tarafından Vefahane Yaşam Merkezi ile yaşlı bireylerin gündüzlü hizmetlerden yararlanabildiği, sosyal etkinliklere katıldığı ve sağlık takibi alabildiği çok yönlü bir yaşam alanı hayata geçirilmiştir. Mahalle temelli sosyal destek programlarıyla yalnız yaşayan yaşlıların sosyal izolasyonu azaltılmakta, aktif yaşlanma teşvik edilmektedir. İstanbul Esenyurt'ta Lavanta Emekli Evi ile emeklilerin üretkenliklerini sürdürmelerine olanak sağlayan atölye çalışmaları ve sosyal programlar uygulanmaktadır. Ümraniye Belediyesi Aktif Yaş Al Projesi ile yaşlıların evlerinden kopmadan sosyal hayata katılmalarını sağlamak üzere gündüzlü etkinlikler, kültürel programlar hizmeti vermektedir. Üsküdar İkinci Bahar Kahvesi ile yaşlıların boş zaman geçirecekleri, farklı sosyal ve kültürel etkinliklere katılabilecekleri bir ortam oluşturulmuştur

Ordu ilinde Ahmet Cemal Mağden Huzurevi ile üniversite ortaklığında bahçecilik faaliyeti projesi uygulanmış, yaşlıların hobi edinmesi ve sosyalleşmesi sağlanmıştır.

Kayseri ilinde Kayseri Büyükşehir Belediyesi Mustafa Kumlu Ulu Çınarlar Yaşlı Yaşam ve Dayanışma Merkezi tarafından 65 yaş üstü sosyal, ekonomik ve fiziksel yetersizlik içinde olan ve bu anlamda desteğe ihtiyaç duyan yaşlı bireylere hem yaşam alanlarında hem kurum içerisinde hizmetler sunarak onların yaşam şartlarını iyileştirilmesi, psikososyal anlamda günlük hayata adaptasyonlarının kolaylaşması ve yaşlılığa bağlı rahatsızlıkların önlenmesi ya da yavaşlatılması adına faaliyet yürütülmektedir. Ulu Çınarlar Yaşlı Yaşam ve Dayanışma Merkezinde bakım ve psikososyal destek, eğitim ve fiziksel faaliyet hizmetleri verilmekte, yine evde sosyal destek ve bakım hizmetleri, yaşam alanı temizliği, kişisel bakım ve çağrı merkezi hizmetleri verilmektedir.

Sağlık Hizmetlerine Erişime İlişkin Projeler

Bilecik ilinde Bilecik Belediye Başkanlığı, aile sağlığı merkezleri ve hastane gibi noktalara yaşlılara ücretsiz ulaşım hizmeti sunan Saygı Taksi uygulaması hayata geçirilmiştir.

İzmit Belediyesinin Geniş Ailem Yaşlı Destek Programı ile ihtiyacı olan yaşlılara hastane gidiş-dönüşü ve doktor randevusu gibi konularda destek hizmetleri sunulmaktadır.

Kırklareli İl Sağlık Müdürlüğünde görev yapan geriatri uzmanları tarafından yönlendirmeler yapılarak 80 yaş üstü bireyler için 13 Adet Yaşam Polikliniği hizmet vermektedir.

Bursa ilinde Sağlık Bakanlığı'nın Gönül Ağı Yaşlı Destek Projesi ile kırsal mahallelerde izleme ve hızlı müdahale modelleriyle yalnız yaşayan yaşlıların takibi sağlanmaktadır. Evde hasta bakım hizmetleri ile belediye koordinasyonlu evde bakım ve mobil sağlık ekipleri hizmet sunmaktadır.

Çorum ilinde Erasmus KA1 Kaliteli Yaşlanma ve Terapötik Rekreasyon Projesi kapsamında aile hekimleri tarafından bilgilendirme yapılırken, huzurevinde rekreasyon alanları oluşturularak yaşlılara ve personele sağlıklı yaş alma süreçleri hakkında bilgilendirme yapılmıştır.

Amasya'da Sağlıklı Yaş Alma (YAŞAM) Merkezi ile 80 yaş ve üzeri bireylere özel olarak evde sağlık hizmeti sunulmakta ve özellikle hareket kabiliyeti kısıtlı olan yaşlılar için büyük bir kolaylık sağlanmaktadır. Yaşlıların evlerinde muayene ve takip edilmeleri onların konforunu artırırken hastane yükünü azaltmaktadır.

Bolu Valiliği Yaşlı Merkezinde (BOVYAM) yaşlıların kayıtları yapılmakta, hemşire ve akademisyenler yılda en az 4 defa ev ziyareti gerçekleştirerek yaşlıların sağlık durumu ve ihtiyaçlarını değerlendirmektedir.

Farkındalık, Bilinçlendirme ve Eğitim Faaliyetlerine Dönük Projeler

Tokat'ta yaşlı bireylerin dijital okuryazarlığını artırmak amacıyla başlatılan Yaşlıların Dijital Okuryazarlık ve Katılımını Güçlendirmek İçin Erasmus Yolculuğu Projesi, Avrupa Birliği tarafından fonlanan ve 18 ay sürecek bir girişimdir. Proje Turhal Engelsiz Yaşam Merkezi koordinasyonunda, Tokat Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüyle birlikte yürütülmektedir. Ayrıca Belçika ve Estonya'dan proje ortakları da yer almaktadır.

Ordu ilinde üniversite ve Fatsa Huzurevi iş birliğinde 4 oturumluk uygulamalı eğitim programı bir aylık süre ile gerçekleştirilmiştir. Ahmet Cemal Mağden Huzurevi ile üniversite ortaklığında bahçecilik faaliyeti projesi uygulanmış, yaşlıların hobi edinmesi ve sosyalleşmesi sağlanmıştır.

Sivas İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından yaşlılara yönelik saygı, sevgi, değer gibi toplumsal kültürümüzle ilgili öğrencilere eğitim verilmektedir

Manisa'da Sağlık Okur-Yazarlığı ve Kaliteli Yaşam Projesi kapsamında evde bakım verenlere eğitimler verilmektedir.

Edirne Trakya Üniversitesi Fizyoterapi ve Rehabilitasyon bölümü ile Edirne Huzurevi iş birliği çerçevesinde teknoloji temelli uygulamalarla sağlıklı yaşlanmayı ve farklı nesilleri bir araya getirerek deneyim aktarım sürecini gerçekleştirmek üzere Kankatek projesi planlanmıştır. Üç yıl boyunca devam ettirilecek proje içerisinde her yıl ne öğrendim-ne öğrettim teması ile bir kitap sahaya kazandırılarak gençler ve yaşlı bireylerin birbirlerine öğrettikleri ve birbirlerinden öğrendikleri hususların ve deneyimlerin toplumla buluşturulması amaçlanmaktadır.

İstanbul'da Afet Farkındalık Eğitimleri ile yaşlı bireylerin tahliye, afet çantası hazırlığı ve kriz anındaki davranışları konusunda bilinçlendirilmesini sağlamaktadır.

Sinop ilinde yaşlı ihmali ve istismarı, yaşlı ayrımcılığı ile ilgili toplumsal farkındalık oluşturmak amacıyla eğitimler düzenlenmekte ve Aile Yılı kapsamında Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğüyle iş birliğine gidilerek dijital dolandırıcılık ve zorbalık konuları hakkında broşürler tasarlanmaktadır.

Bursa BUSMEK tarafından Hasta ve Yaşlı öz bakıma destek eğitimi vermektedir.

Uzaktan Gözlem Dijital Sistemler Kapsamındaki Projeler

Kocaeli Büyükşehir Belediyesinin Hayata Tutun Projesi ile evde yaşlının düşmesini önlemeye yönelik kaydırmaz paspas, tutunma barları vb. basit önlemlerin alınması hedeflenmektedir.

Malatya Battalgazi Belediyesinin Akıllı Saat Uygulaması ile Alzheimer başlangıcı olan yaşlıların herhangi bir tehlike durumunda konum bilgisine ulaşarak ihmal ve istismarı önlemeyi hedeflediği uygulamalar arasındadır.

Ben Her Yerde Varım adlı ev onarım projesi ile Erzincan İl Milli Eğitim Müdürlüğü bünyesinde Erzincan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencileri evlerde elektrik, mobilya ve güvenlik alanında yenileme ve montaj gibi destekler sağlamaktadırlar. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından desteklenen bu proje hem gençlere teknik beceri kazandırmakta hem de yaşlıların yaşam alanlarını güvenli hale getirmektedir.

Yalova Yalnız Yaşayan Yaşlılara Dijital Takip Destek Projesi İl Özel İdaresi paydaşlığın da geliştirilen ve yaşlıların sağlık ve bakım süreçlerinin dijital sistemlerle takip edilmesini sağlayan yenilikçi uygulamalar arasındadır.

Bursa Osmangazi Belediyesi'nin Alzheimer hastaları için dövme hizmeti mevcut olup bu dövmeye işlenen sayısal veri hastanın kimliğini belirlemede kayıp vakalarda hızlı tespit sağlamakta kullanılan önlemlerden biridir. Ayrıca Alzheimer hastalarının ayakkabılarına da çip takılmaktadır.

Pendik Belediyesi tek başına yaşayan yaşlılar için güvenli konut ve sosyal etkileşim imkânı sunmaktadır. Bu alanlarda sosyal tesisler, güvenlik ve bakım destekleri entegre edilmiştir.

Burdur Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı (SYDV) Alzheimer hastalarına akıllı saat uygulaması başlatmıştır.

Sivas KYK'larda kalan gençler tarafından Komşum Projesi adı altında yaşlı hanelerine yemek dağıtılmaktadır.

Kuşaklararası Etkileşim ve Dayanışma

Tekirdağ Malkara Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezinde hizmet alan yaşlı bireyler ile Mehmet Şengül Ortaokulu öğrencileri arasında mektup arkadaşlığı, çocukların huzurevi ziyareti, yaşlı bireylerin okula davet edilmesi birlikte kahvaltı, yemek organizasyonları gerçekleştirilmektedir.

Karabük ilinde Kuşaklar Buluşuyor Projesi kapsamında çocuklar ile yaşlı bireyler bir araya getirilerek hayat tecrübelerini paylaşmalarına olanak sağlanmaktadır.

Yozgat ilinde bazı belediyelerin düzenlediği kuşaklararası iletişim kampları, Yaşayan Kütüphane Projesi, kreşlerde huzurevi yaşlılarının konuk edilmesi (masal anlatma, hikâye okuma) faaliyetleri devam etmektedir.

Kütahya Valiliği himayesinde, Kütahya Belediyesi geniş aile yapısını korumak amacıyla etkinlikler düzenlerken, Kütahya İl Müftülüğü 4/6 Yaş Kur'an Kursu ile Nine-Torun Masal Günleri Projelerini yürütmektedir.

Sivas ilinde Nesiller Sevgiyle Buluşuyor: Torunum Olur musun? Projesi ile huzurevlerinde hizmet almakta olan yaşlı bireyler ile çocuk evlerinden hizmet almakta olan çocuklarımızın bir araya getirilmesi, birlikte zaman geçirmelerine imkân tanınmaktadır.

Aksaray İlinde Çocuk Bakım Kuruluşu ile Huzurevi arasında oluşturulan Dede-Torun, Nine-Torun etkileşimi etkili bir şekilde devam ettirilmektedir.

Barınma Desteğine Yönelik Projeler

Sakarya Büyükşehir Belediyesi aracılığıyla sokakta kalan erkek yaşlılar için otel desteği verilmekte ve barınma imkânı sağlanmaktadır.

Elâzığ Ağın Kaymakamlığının tahsis ettiği 1+1 konutlarda öz bakımını gerçekleştirebilen yaşlılar için iki katlı konutlar tahsis edilmiş olup yaşlı vatandaşların temizlik ve yemek ihtiyacı kaymakamlık tarafından karşılanmaktadır.

8. Hayata Geçirilmiş Olan I. Yaşlılık Şurası Kararları

Türkiye genelinde veya kimi illerde I. Yaşlılık Şurasında alınan kararlar başta olmak üzere yeni yaklaşımlarla yaşlılık alanında son yıllarda hayata geçirilmiş olan çalışmalar aşağıda derlenmiştir.

Yaşlı Bakım Hizmetlerinin Geliştirilmesi

Bakıma ihtiyaç duyan yaşlılara yönelik sağlık ve sosyal bakım hizmetleri yaşlı bakım kuruluşlarında etkili ve bütünleşik olarak verilmektedir. Bakım hizmetleri alanında çalışan personelin nitelik ve niceliğini arttırmak amacıyla kurum içinde ve kurum dışında hizmet içi eğitimler düzenlenmektedir.

Kurum bakımında bulunan yaşlılar için yazlık kamplar, kurum içinde dijital okuryazarlık, finansal okuryazarlık eğitimleri verilmekte olup afet tahliye planları oluşturulmuştur. Kuruluşlarda yaşlıların biyopsikososyal iyilik hallerinin korunmasına/ iyileştirilmesine yönelik hizmetler sunulmaktadır.

Huzurevlerinde Dijital Bahar Odaları kurulmaktadır.

Yaşlı bakım ve yaşam kalitesinin arttırılması kapsamında yerel yönetimlerle koordineli çalışma ile evde bakım hizmetlerinin yaygınlaştırılması ve ailelere destek sağlanması için YADEM (Yaşlı Destek Merkezi) vb. çalışmalarla barınma desteği için otelde barınma uygulamaları gerçekleştirilmektedir.

Yaşlısına bakan ailelerin psikososyal destek ve rehberlik hizmetleri ilgili kamu kurumları tarafından sunulmaktadır.

Çeşitli kurumlar tarafından yaşlıların yaşam kalitesini iyileştirmek amacıyla etkinlikler, faaliyetler, farkındalık çalışmaları, eğitimler yapılmaktadır.

Evde Bakım Hizmetlerinin Geliştirilmesi

I. Yaşlılık Şura'sında alınan "Evde bakım hizmetlerinin yaygınlaştırılması ve niteliğinin artırılması" kararı, illerimizde belediyelere yönelik YADES ve diğer projeler kapsamında yaşlıların kendi ortamlarında yaşamaya devam etmelerini destekleyici çalışmalarla hayat bulmuştur.

SYDV tarafından sunulan Vefa Projesi ile temel ihtiyaçlarını karşılamakta güçlük çeken yaşlıların ev temizliği, alışveriş ve günlük işlerine destek sağlanmakta, belediyeler tarafından düzenlenen sosyal ve kültürel etkinliklerle yaşlıların toplumsal hayata katılımı teşvik edilmektedir.

Sağlıklı hayat merkezleri ile yaşlıların önleyici tedavi hizmetlerinden yararlandığı, beslenme, fiziksel aktivite vb. danışmanlık ve izlem çalışmalarıyla psikososyal iyilik hallerine ilişkin çalışmalar yapıldığı, aile ve sosyal hizmetler il müdürlüğüne bağlı huzurevi sakinleri ile farklı yaş grupları arasında kuşaklararası dayanışmayı desteklemek adına belirli aralıklarla ziyaretler yapıldığı tespit edilmiştir.

Üniversitelerle yapılan iş birlikleri kapsamında evde ve toplum destekli bakım modellerinin yaygınlaştırılması ve sürdürülebilir yaşlı bakım hizmetlerinin güçlendirilmesi hedeflenmektedir.

Fiziksel ve zihinsel yönden bakıma ihtiyaç duyan yaşlı bireylerin ev ortamında bakımlarının sağlanması ve yerinde yaşlanmanın öncelikli hizmet modeli olarak belirlenmesi amacıyla kurumlar tarafından ekonomik destek sağlanmaktadır.

Aktif Yaşlanma

"Aktif Yaşam Merkezleri/ Gündüz Bakım Evleri teşvik edilmeli ve desteklenmelidir." kararına istinaden yerel yönetimler tarafından YADES projesi veya belediye imkanlarıyla gündüz merkezleri, Alzheimer merkezleri açılmaktadır.

Sivil topluma katılım, yaşlıların toplumsal hayattaki sorunları gibi konularda sorunların tespitine yönelik araştırmalar ve çözüm önerileri getirilmeye çalışılmaktadır. Aktif yaşlanma ve yaşam boyu öğrenme fırsatlarının desteklemesi adına illerde tazelenme üniversitesi/ üçüncü yaş üniversitesi kurularak aktif olarak hizmet vermektedir. Şûra kararları arasında, yaşlıların yalnızlık ve sosyal izolasyondan korunması, gençlerle etkileşimin arttırılması ve gönüllülük projelerinin desteklenmesi adına da tazelenme ve 3. yaş üniversiteleri yarar sağlamaktadır.

Yalnız yaşayan yaşlılara Dijital Takip Destek Projesi gibi uygulamalar gerçekleştirilmiştir.

Huzurevlerinde kalan yaşlılar için psikososyal destek çalışmaları ve fiziksel aktivite etkinlikleri yapılmaktadır.

Aktif yaşlanma kapsamında vurgulanan fiziksel aktivite, psikososyal iyilik hali ve sağlıklı yaşamı destekleme hedefleri doğrultusunda YADES projeleriyle de yaşlılara yönelik etkinlikler (spor, gezi, kaplıca, vb.) düzenlenmiştir.

"Kentsel dönüşüm kapsamında yerel yönetimler Millet Bahçeleri ve Kıraathanelerini yaşlıları da kapsayıcı olarak tasarlamalıdır" kararı doğrultusunda millet bahçeleri yaygınlaştırılmaktadır.

Geriatri Merkezinde genel sağlık hizmetleri kapsamında yaşlılara fiziksel aktiviteyi kapsayan davranışlar kazandırılmasına yönelik çalışmalar da yürütülmektedir.

Yaşlı Hakları

Aile ve sosyal hizmetler il müdürlüğü koordinasyonu ile sosyal hizmet merkezi (SHM) aracılığıyla çeşitli eğitimler ve farkındalık çalışmaları ile yaşlıların haklarından yararlanabilmeleri, yaşlılara yönelik ayrımcılığın önlenmesi ve istismar farkındalığı konularında bilgilendirme çalışmaları yapılmıştır.

Yerel yönetimlerde Kent Konseyi bünyesinde yaşlıların temsil edildiği çalışma grupları oluşturulmuştur.

Sağlık Hizmetlerinde Erişilebilirliğin Artırılması

I. Yaşlılık Şurası'nın "yaşlılara yönelik sağlık hizmetlerinin çeşitlendirilmesi ve erişilebilirliğin artırılması" kararı, özellikle 80 yaş üzeri bireylere evde sağlık hizmeti sunan YAŞAM Merkezi ile somut bir şekilde uygulanmıştır.

Evde sağlık hizmetleri kapsamında yaşlıların yaşadıkları ortamda sağlık hizmeti sunulmakta, ayda bir kez yaşlılar telefonla aranarak kontrol işlemi yapılmaktadır.

Erişilebilirlik konusunda uygulanan standartların illerimizde özellikle son 5 yılda yaygınlaşmasıyla birlikte yaşlı bireylerin hastane ve diğer sağlık hizmetlerine ulaşımı konusunda olumlu gelişmeler sağlanmıştır. Ayrıca iller

bazında İl Sağlık ve Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüklerinin koordineli çalışmaları sayesinde yaşlı kuruluşlarında kalan yaşlı bireylerin sağlık hizmetlerinden daha kolay faydalanmaları sağlanmıştır.

Kuşaklararası Dayanışmanın Desteklenmesi

I. Yaşlılık Şurası kararlarından kuşaklararası dayanışma ve ortak projeler geliştirme hedefi, illerde yaşlılara yönelik projeler vb. etkinliklerle desteklenmektedir. Bu tür çalışmalar, yaşlıların tecrübelerini genç nesillere aktarmasını teşvik etmektedir. Ayrıca illerin yürüttüğü projeler ve seminerlerle, genç nesillerle yaşlı bireyler bir araya getirilerek, deneyimlerinin aktarılması sağlanmıştır. Kuşaklararası dayanışmanın desteklenmesi, bağların güçlendirilmesi amacıyla farklı yaş gruplarını bir araya getiren etkinlikler (örneğin, ilkokul/ortaokul/ lise/üniversite öğrencilerinin huzurevleri ziyaretleri), sevgi evlerinde yaşayan çocuklar ve okul ziyaretleri yapan öğrenciler ile yaşlıların buluşmasını sağlayan çeşitli projeler gerçekleştirilmektedir.

Yaşlı Dostu Kentler

Yaşlı dostu kentlerin oluşturulması yönündeki I. Yaşlılık Şurası kararına istinaden kentsel dönüşüm süreçlerine yaşlı dostu kriterlerin entegre edilmesi ve erişilebilirliğin artırılması noktasında, sosyal ve kamusal alanların erişilebilirliğine ilişkin farkındalık çalışmaları yürütülmüş, denetimler sıklaştırılmış ve bu anlamda iyileştirmeler sağlanmıştır. Kentsel dönüşüm projelerinde yaşlıların barınma güvenliğine yönelik rehberlik çalışmaları yürütülmektedir. İllerin bu konuda strateji belirleme çabasına girmesi sağlanmıştır. Buna karşın ülkemizde yaşlı dostu kent sayısı henüz istenen düzeyde değildir.

Yaşlılık Ekonomisi

Kırsal alanda yaşayan yaşlı nüfusun yoğun olduğu bölgelerde yaşlı bireyler tarımsal faaliyetlerle üretime katkı sağlamaktadır. Emeklilik sonrası el becerilerinin gelişmesi konusunda çeşitli seminerler ve farklı kurumlarla iş birliği faaliyetleri yapılmaktadır.

Kurumlararası Eşgüdümün Sağlanması

I. Yaşlılık Şurasının "Yaşlılara yönelik hizmet tekrarını ve koordinasyonsuzluğu önlemek amacıyla tüm hizmetlerin tek bir çatı altında birleştirildiği (evde bakım, evde sağlık hizmeti, sosyal yardım vb.) Alo 183 gibi yeni bir koordinasyon merkezi kurulmalıdır." kararı doğrultusunda Alo 183 ihbar hattının aktif olarak kullanımı sağlanmaktadır.

II. YAŞLILIK ŞÛRASI

Ulu çınarlarımızla birlikte geleceğe yürüyoruz

9. II. Yaşlılık Şurası'nda Ele Alınması Önerilen Konular

İl Yaşlı Çalıştaylarında yaşlılarla doğrudan veya dolaylı olarak ilgili olan pek çok konu görüşülmüştür. Konuların birçoğunun hemen hemen bütün bölgelerde benzerlik taşıyan yanları olduğu gibi bazı bölgelerdeki konuların ise diğer bölgelere nazaran daha çok ele alındığı veya öne çıktığı olmuştur. Bunun sonucunda yaşlılık konusunda pek çok öneri geliştirilmiş ve II. Yaşlılık Şurasında görüşülebilecek oldukça fazla konu başlığı ortaya çıkmıştır.

Önerilen tüm konuların birbirinden ayrı bağımsız olarak ele alınması hem konuların özü ve yapısı hem de bütünsellik ve kapsayıcılık açısından anlamlı olmayacağı değerlendirilmiş, çoğunlukla birbirlerini doğrudan veya dolaylı olarak etkileyen konu önerileri aşağıdaki genel konu başlıkları ve alt başlıklar altında toplanmıştır.

1. **Aktif ve Sağlıklı Yaşam**
    - Fiziksel ve Ruhsal Sağlık
    - Koruyucu Önleyici Sağlık, Yaşlı Takip Sistemi
    - Sağlık Okuryazarlığı
    - İlaç Kullanımı ve Tıbbi Cihazlar
    - Demans, Alzheimer
    - Geriatrik Hizmetler
    - Beslenme
2. **Sosyal Hayata Katılım**
    - Aktif Yaşam Merkezleri
    - Kentsel Mekanlarda Sosyal Katılım
    - Kırsal ve Tarımsal Etkinlikler
    - Hayat Boyu Öğrenme ve Yaşlı Eğitim Modelleri, Üçüncü Yaş/ Tazelenme Üniversiteleri, Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) ve

Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) Sistemine Yaşlı Çalışmalarının Entegrasyonu ve Güçlendirilmesi

- Yaşlılıkta Sosyal, Kültürel, Sanatsal, Sportif Etkinlikler
- Gönüllülük
- Yaşlı STK'larının Geliştirilmesi
- Engelli Yaşlılar

3. Yaşlı Bakım

- Uzun Dönem Bakım
- Gündüz Bakım
- Evde Bakım
- Bedensel, Ruhsal ve Sosyal Bakım
- Bakım Yaşı ve Kapasitesi
- Bakım Personeli
- Bakımda Kalite
- Bakım Ekonomisi
- Bakım Sigortası
- Bakım Teknolojisi/Tele-Mobil Bakım
- Bakım Hizmetleri Kalite Standartları
- Bakım Turizmi

4. Yaşlı Dostu Kentler, Erişilebilirlik, Yerel Yönetimler ve Afet Yönetimi

- Yaşlılar İçin Yerinde Hizmet
- Kentsel ve Ev İçi Düzenlemeler
- Erişilebilirlik ve Yaşlı Ergonomisi
- Yapay Zekâ Araçlarının Kullanımı
- Mobilite/Ulaşım

- Demografik Dönüşüm
- Kırsalda Yaşlılık
- Afet, Acil Durumlar ve Kriz Yönetiminde Yaşlı Güvenliği
- Göçmen Yaşlılar

5. Teknoloji ve Dijitalleşme

- Dijital Okuryazarlık
- Dijital Uçurum
- Dijital Teknoloji Kullanımı ve Erişimi
- Sosyal Medya
- Dijital Güvenlik
- Yaşlı Dostu Mobil Uygulamalar

6. Aile ve Yaşlılık

- Bakım Verenler
- Yaşlı Kadınlar/Yaşlılıkta Cinsiyet Etkisi
- Koruyucu Ailelik, Gönüllü Ailelik, Profesyonel Aile
- Maddi ve Psikososyal Destek
- Yalnızlık ve Sosyal İzolasyon
- Kuşaklararası Etkileşim ve Dayanışma
- Değerlerin Korunması ve Aktarılması

7. Gümüş Ekonomi

- İstihdam (Tam Zamanlı, Kısmi Çalışma vb.)
- Tüketim
- Finansal Okuryazarlık

8. Emeklilik

- Sosyal Güvenlik, Ekonomik Güvence
- Kurumsal Kapasite
- Sosyal Destek
- Mentörlük
- Yaşlılığa ve Emekliliğe Hazırlık
- Emeklilik Sonrası Yaşlılıkta Çalışma Hayatı

9. Yaşlı Yoksulluğu

- Barınma
- Sosyal Yardım, Yaşlı Aylığı

10. Yaşlı Hakları

- Yaşlı Hakları Hukuku ve Mevzuatı
- Yaşlı İhmali ve İstismarı
- Yaş Ayrımcılığı
- Yaşlı Farkındalığı, Yaşlı Savunuculuğu ve Danışmanlık
- Sosyal İçerme
- Sosyal Koruma Sistemleri
- Yaşlı Hakları Komitesi
- Adalete Erişim
- Yaşlı Güvenliği
- Medyada Yaşlılık
- Yaşlılara Yönelik Pozitif Ayrımcılık (Haklar, Gelir, İstisnalar, Muafiyetler vb.)

11. Yaşlılık Alanında Güçlendirici Yenilikçi Yaklaşımlar

- Yaşlı Refahı Politikası
- Yaşam Kalitesi
- Yeni Hizmet Modelleri (Palyatif Bakım, Geçici/Ara Bakım, Gece Bakımı, Yaşlı Apartmanları vs)
- Tek Kapı/ Çağrı Merkezi/ Mobil Başvuru ve Yönlendirme
- İyi Uygulama Örnekleri
- Veriye Dayalı Yaklaşım
- Kurumlararası Koordinasyon
- Mobilite/Ulaşım

II. YAŞLILIK ŞÛRASI

Ulu çınarlarımızla birlikte geleceğe yürüyoruz

EKLER

EK 1- İl Yaşlı Çalıştayları Karadeniz Bölgesi Raporu

KARADENİZ BÖLGESİ RAPORU

II. Yaşlılık Şurası ön çalışmaları kapsamında yapılan İl Yaşlı Çalıştayları çerçevesinde Türkiye genelinde iller 5 bölgeye ayrılmış olup Karadeniz Bölgesinde 18 il bulunmaktadır. Bu iller sırasıyla; Amasya, Artvin, Bartın, Bayburt, Bolu, Çorum, Düzce, Giresun, Gümüşhane, Karabük, Kastamonu, Ordu, Rize, Samsun, Sinop, Tokat, Trabzon ve Zonguldak'tır. Bölge illeri İl Yaşlı Çalıştayları 08.08.2025 – 26.08.2025 tarihleri arasında yapılmıştır Çalıştaylara taşra kuruluşları ve yerel yönetimlerden kamu kurum ve kuruluş temsilcileri, akademisyenler, üniversite öğrencileri, yaşlılıkla ilgili meslek mensupları, mahalle muhtarları, sivil toplum kuruluşları temsilcileri, huzurevlerinden ve çeşitli kesimlerden akil yaşlılar ve basın mensupları olmak üzere toplam 829 kişi katılmıştır. En yüksek katılım 84 kişi ile Ordu'da, en düşük katılım 28 kişiyle Gümüşhane'de gerçekleşmiştir. Çalıştayların 7'si huzurevi ve huzurevi yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezinde, 2'si aile ve sosyal hizmetler il müdürlüğünde, 2'si üniversitede, 2'si kültür merkezinde/otağında, 1'i gündüz bakım rehabilitasyon ve aile danışma merkezinde, 1'i engelsiz yaşam bakım rehabilitasyon ve aile danışma merkezinde, 1'i öğretmenevinde, 1'i il özel idaresinde, 1'i otelde yapılmıştır.

Çalıştaylar aile ve sosyal hizmetler il müdürlükleri tarafından gerçekleştirilmiş olup il müdürlükleri tarafından hazırlanan çalıştay raporlarına göre Karadeniz Bölgesine ilişkin durum aşağıda özetlenmiştir.

1. YAŞLILARA YÖNELİK MEVCUT DURUM

A) DEMOGRAFİK YAPI

Karadeniz bölgesi ülkemizde en yüksek yaşlı nüfus oranına sahip olan illerimizin yer aldığı bölgedir. Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) 2024 yılı verilerine göre ülkemizde en yüksek yaşlı nüfus oranına sahip olan ilk 4 il Karadeniz bölgesinde bulunmaktadır. Bu iller sırasıyla 1. Sinop (%20,8), 2. Kastamonu (%20,2), 3. Giresun (%19,1), 4. Artvin'dir (%18,6). Bölgede en düşük yaşlı nüfus oranına sahip olan Düzce'de dahi yaşlı nüfus oranı

%11,9'dur. Buna göre Karadeniz bölgesindeki tüm illerde yaşlı nüfus oranı %10'un üzerinde olduğundan bölge tümüyle yaşlanan toplum sınıfına girmektedir.

B) YAŞLILARA YÖNELİK HİZMET HARİTASI VE MEVCUT DURUM

Bölgede yaşlı nüfusun genç nüfusa oranı ülkenin kalanına kıyasla yüksektir. Çalışma hayatı nedeniyle genç nesillerin farklı illerde veya farklı ülkelerde yaşadığı, oluşan fiziksel mesafenin aile bağlarında zayıflamalara yol açtığı bildirilmiştir. Bazı durumlarda finansal güçlükler yaşlı bireylerin aktif hayata katılımın da önünde engel oluşturmaktadır. Yaşlılar daha çok kırsal bölgelerde yaşamaktadır. Özellikle bu bölgelerde geleneksel ilişkiler ve toplumsal bağ kuvvetli olup yaşlılar saygı görmektedir. Kırsalda kadın yaşlılar vaktinin önemli bir kısmını bahçe ve ev işleri ile ilgilenerek geçirmekte, erkek yaşlılar ise kıraathane kültürüne adapte olmakta ve vakitlerini akranları ile geçirmektedirler. Bakım ihtiyacı dolayısıyla sokakta kalan yaşlı bulunmamaktadır. Bunun yanında yaşlılar kurum bakım modellerine, huzurevi bakımına karşı göreli olarak hala önyargılı ve dirençlidir. Yine de huzurevlerine rağbet gittikçe artmaktadır.

Yaşlılar dijitalleşen dünyaya uyum sağlamada ve hizmetlere ulaşmada zorlanmakta, günlük bakım ihtiyaçlarının karşılanmasında evde hizmet alabilecekleri bir modele ihtiyaç duymakta, ulaşım zorlukları nedeniyle şehir merkezindeki imkanlardan yararlanmada da zorluk yaşamaktadırlar. Yaşlılarla ilgili sivil toplum kuruluşları ve gönüllü çalışmaları beklenen düzeyde olmayıp, sürekliliği bulunmamaktadır.

Karadeniz bölgesinde yaşlılara yönelik hizmetler genel olarak şu kurumlar tarafından sunulmaktadır.

Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü, sosyal hizmet merkezi, huzurevi, huzurevi yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezi, gündüz yaşam merkezleri vb. kuruluşları tarafından başta uzun dönem kurum bakım hizmetleri olmak üzere yaşlı bireylere ücretsiz seyahat desteği, evde bakım yardımı ve desteği, bilinçlendirme çalışmaları, psikososyal destek hizmetler vb. birçok hizmet sunulmaktadır. Karadeniz bölgesinde Gümüşhane hariç bütün illerde huzurevleri veya huzurevi yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezi

bulunmaktadır. Ancak kurum bakımına olan talebin fazla olması nedeniyle bakım hizmeti için talepte bulunup sırada bekleyen yaşlılar bulunmaktadır. Bunun yanında engelli bakım ve rehabilitasyon merkezlerinde kalan yaşlı engelliler de bulunmaktadır. Ayrıca Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme çalışmalarıyla illerde bulunan kamu kurum ve kuruluş binalarıyla, açık alanların ve toplu taşıma araçlarının engelli ve yaşlıların hizmetlere erişimi için düzenlenmesi sağlanmaktadır.

İl Sağlık Müdürlüğü tarafından evde sağlık hizmetleri, sağlıklı yaş alma merkezleri (YAŞAM), toplum sağlığı merkezleri, aile sağlığı merkezleri yaşlı izlem çalışmaları vb. yaşlı sağlığına yönelik hizmetler sunulmaktadır.

Yerel yönetimler/belediyeler tarafından evde bakım desteği, tadilat/tamirat hizmetleri, hemşirelik ve sağlık takip destek hizmetleri, temizlik hizmetleri, kişisel temizlik, tıraş ve kuaförlük hizmeti, diyetisyen hizmeti, ısınmaya katkı, hobi kursları, sosyal kültürel ve eğlence etkinlikleri, spor aktiviteleri, gündüz hizmet merkezleri, gezi, yemek, ekonomik destek vb. çok yönlü hizmetler sunulmaktadır. Ayrıca bazı belediyeler tarafından bakanlığımız tarafından sağlanan destekle Yaşlı Destek (YADES) Projeleri uygulanmaktadır. Bu çerçevede 2024 yılında Gümüşhane Belediyesi YADES projesi kapsamında yalnız veya eşiyle birlikte yaşayan yaşlılara yönelik hazır yemek desteği vererek ve hanelere ziyaretlerde bulunarak temizlik ve temel ihtiyaçların giderilmesine yönelik çalışmalar yapmıştır. Kırsal alanlarda yaşayan yaşlılara mobil araçlarla tansiyon, şeker takibi yapmaktadır. Hastane yakınlarında refakatçilerin konaklayabileceği barınma hizmeti sunulmaktadır. Bayburt Belediyesi YADES 2024 projesi yürütmüş, toplam 87 hane ve 157 yaşlı bireye ulaşılmıştır. Bayburt Belediyesi ve Demirözü Belediyesi YADES 2025 proje başvurusu da yapmıştır. Rize'de 2022 yılında YADES kapsamında yaşlıların bulundukları sosyal çevrede desteklenmelerini öngören "Bir Çınarı Gülümset" projesi yapılmıştır. Fındıklı ve Pazar belediyeleri tarafından YADES 2025 müracaatı yapılmıştır. Düzce'de YADES Projesi'ne ilişkin çalışmalar başlatılmıştır. Ordu Altınordu İlçesinde yaşlılara ücretsiz ulaşım desteği verilmektedir ancak bu hizmet il genelinde uygulanmamaktadır. Alzheimer/demans gibi kaybolma ihtimali yüksek olan hastaların kullandığı Sosyal Alarm Cihazı uygulamasının yaygınlaştırılması öngörülmektedir.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tarafından yürütülen yaşlılara yönelik evde bakım hizmeti Vefa Projesi kapsamında yoksulluk ve bakıma ihtiyaç duyma kriterlerine göre yaşlılara ev temizliği ve kişisel bakım hizmeti verilmekte, vakıflar tarafından ihtiyaç sahibi yaşlılara gıda, yakacak gibi maddi destekler sağlanmaktadır. Özellikle kırsal bölgelerde yaşayan yaşlılar için 2022 sayılı yasa kapsamında sağlanan yaşlı yardımları yaygındır.

Halk Eğitim Merkezi gerek kendi bünyesinde gerekse kurum ve kuruluşlarla iş birliği yaparak yaşlılara yönelik sosyal kültürel etkinlikler ve kurslar gerçekleştirmektedir.

Müftülükler tarafından özellikle kırsal kesimde ikamet eden yaşlıların sosyal destek ve bilinçlendirme çalışmaları çerçevesinde toplumsal hayata katılımının artırılması, cuma okumaları, Kur'an kursları ve manevi destek çalışmaları gerçekleştirilmektedir. Kurum bakımında bulunan yaşlılarla haftalık sohbetler edilmektedir.

Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü, üniversiteler ve çeşitli kurumlar ile sivil toplum kuruluşları tarafından yaşlılara yönelik sosyal amaçlı komşuluk dayanışmasına yönelik proje çalışmalarıyla yaşlı ve ihtiyaç sahibi bireylere sosyal destek hizmetleri verilmektedir.

Nüfus Müdürlüğü tarafından kimlik değiştirme ve adres değişikliği işlemlerinde yaşlıların ikametine gidilerek yerinden hizmet verilmektedir (Ordu).

Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) tarafından yürütülen Toplum Yararına Program (TYP) kapsamında yaşlı bireyler de iş imkanlarından yararlanabilmektedir (Ordu).

Üniversite hizmetleri kapsamında Tokat ve Trabzon illerinde Tazelenme Üniversitesi, Sinop'ta 3.Yaş Üniversitesi, Bolu'da Birlikte Öğrenme Üniversitesi ismiyle eğitim programları bulunmaktadır. Kastamonu ve Düzce'de Tazelenme Üniversitesi açılmasına ilişkin çalışmalar başlatılmıştır. Ayrıca Sinop Üniversitesi bünyesinde Yaşlı Refahı ve Yaşlılık Çalışmaları Merkezi kurulması planlanmaktadır.

2. YAŞLILARA YÖNELİK İHTİYAÇ DUYULAN HİZMETLER

Karadeniz bölgesi illerinde yapılan çalıştaylarda yaşlılık çalışmaları için öne çıkan ihtiyaçlar aşağıda sunulmaktadır.

- Yaşlıların, huzurevi gibi tam zamanlı yatılı bakıma ihtiyaç duymayan, ancak gün içinde sosyalleşebilecekleri, hobi edinebilecekleri ve çeşitli aktivitelere katılabilecekleri Gündüz Yaşam ve Aktif Yaşlanma Merkezlerine ihtiyaç duyulmaktadır.
- Evde bakım ve sağlık hizmetlerinin güçlendirilmesi, daha fonksiyonel hale getirilmesi için kamu ve özel sektör iş birliklerinin gerçekleşmesi, Sağlık İl Müdürlükleri ile Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlükleri arasında daha güçlü bağ kurulması için Bakanlık düzeyinde iş birliği protokolü yapılması gerekmektedir.
- Günümüz ekonomik şartlarında özellikle kısmi ya da tam bağımlı bir yaşlıların yürüteç, bez, havalı yatak vb. oluşan ihtiyaçlarının karşılanması konusunda ekonomik desteğin artırılması ve bu anlamda sosyal güvence sisteminin revize edilmesi gerekmektedir.
- İllerdeki kurum ve kuruluşlarda aktif ve sağlıklı yaşlanma için farkındalık eğitimleri verilmesi gerekmektedir. İş yerlerinde finansal okuryazarlık ve benzeri eğitimler verilmektedir fakat bu eğitim içeriğinin emekliliği ve emeklilikten sonrasını da kapsaması gerekmektedir.
- Bireysel Emeklilik Sistemi (BES) ülke genelinde uygulanmaktadır fakat bireylerin içeriği hakkında kapsamlı bilgisi olmayabilmektedir. BES uygulamasının daha işlevsel olması için bireyler bilgilendirilmeli ve finansal okur yazarlık eğitimi içeriği daha güncel ve işlevsel konulardan oluşmalıdır.
- İl Sağlık Müdürlüğü tarafından yürütülen çok yönlü aktif yaşlı modülü ile aile hekimleri yaşlıların sağlık takiplerini yapmaktadır. Ancak bireyler tarafından sağlık hizmetlerinin birinci basamağının aktif kullanılmaması, sadece reçete yazma birimi gibi görülmesi sağlık hizmetleri konusunda aksaklıklara sebebiyet vermektedir.
- İletişim sorunlarının en az düzeye indirilmesi ve sağlıklı iletişim kurulması için okullarda çocuklara ve gençlere yönelik yaşlılarla ilgili

değerler eğitiminin zorunlu hale getirilmesi ve empati kültürünün geliştirilmesi, yaşlı iletişimi ve bakımı konularında farkındalık çalışmalarının yaygınlaştırılması gerekmektedir.

- Ulusal ve yerel medyanın yaşlılık politikaları ve hizmetler konusunda yayın yapmasına (kamu spotu vb.) ihtiyaç duyulmaktadır.
- Yaşlı ihmal ve istismarını önlemek amacıyla öncelikle ahlaki değerlerin üzerinde durulması ve anaokulundan başlayarak her kademe eğitim aşamalarında büyüklerine saygı konusunda değer eğitiminin verilmesi ve "Kuşakların Birlikte Yaşaması" sloganına yönelik çalışmaların yapılmasına ihtiyaç vardır.
- Finansal zorluklar nedeniyle bazı sosyal faaliyetten uzak kalan yaşlıların yanında bir refakatçisi ile gidebileceği tatil yerlerinde/ kamu tesislerinde ücretsiz ya da indirimli tarifelerin (Samsun'da bulunan "Mavi Işıklar Tesisi" engellilere yönelik olsa da bu konu ile ilgili güzel bir örnek) uygulanması gerekmektedir.
- Emeklilik sonrası ekonomik güvencenin artırılması, yarı zamanlı iş imkanları ve kooperatif modelleriyle yaşlıların katma değer üreten işlere katılımı teşvik edilmelidir. Bu yaklaşım aracılığıyla, yaşlıların ekonomik bağımsızlığının desteklenmesi amaçlanmaktadır
- Karadeniz Bölgesinde özel huzurevi sayısının azlığı nedeniyle kamu destekli özel huzurevlerinin sayısının artırılması ve ilgili yönetmelikte gerekli düzenlenmelerin yapılması gerekmektedir.
- Şehir merkezinden uzakta ve toplu taşıma imkanlarının kısıtlı olduğu yerlere inşa edilmiş huzurevleri için yaşlı bireylere özel düzenlenecek ulaşım imkanlarına ihtiyaç duyulmaktadır.
- Hayat boyu öğrenme kurslarının yaşlı bireylere yönelik olarak çeşitlendirilmesi, bilinirliğinin arttırılması, halk eğitim merkezlerinde yaşlı bireylere yönelik meslek edindirme kursları verilmesi fayda sağlayacaktır. Aynı şekilde Üçüncü Yaş Üniversitesinin/ Tazelenme Üniversitesinin tanınırlığı artırılmalıdır.
- Aile Sağlığı Merkezlerinde yaşlılara özel danışma birimleri kurulmalı, kronik hastalık takibi sistematik hale getirilmelidir. Hekim ve hemşirelere yaşlı psikolojisi, iletişimi ve bakım teknikleri konusunda sürekli hizmet içi eğitim verilmelidir.

- Emekli öğretmen, mühendis, sanatçı gibi alanında uzman yaşlıların bilgi ve tecrübelerini genç nesillere aktarması için projeler geliştirilmelidir.
- Evde yalnız yaşayan yaşlılara yönelik yerel hizmet modellerinin (temizlik, bakım, yemek vb.) artırılması çok büyük bir ihtiyaçtır. Yaşlı bireylerin yalnızlık, depresyon ve diğer ruh sağlığı sorunlarıyla başa çıkabilmeleri için düzenli psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmetlerinin yaygınlaştırılması önemlidir. Mevcut evde bakım projeleri kapsamında bu hizmetlerin sunulduğu belirtilse de erişilebilirliğin artırılması gerekmektedir.

3. YAŞLILARA VE YAŞLILIĞA İLİŞKİN SORUN VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Karadeniz bölgesindeki İl Yaşlı Çalıştaylarında yaşlılara ve yaşlılığa ilişkin sorunlar ve çözüm önerileri aşağıda sunulmaktadır.

Sorun: Rutin sağlığı taramalarına erişimde zorluklar ve yerinde sağlık hizmetlerinin sınırlı olması.

Çözüm

- Sağlık Bakanlığı bünyesinde Sağlıklı Yaşlanma Poliklinikleri ve mobil sağlık ekipleri ile rutin sağlık taramalarının yaygınlaştırılması, özellikle kırsal bölgelerde mobil sağlık araçları aracılığıyla yaşlı bireylere yönelik sağlık taramalarının yapılması,
- Sağlıklı yaşlanmanın desteklenmesi ve potansiyel sağlık sorunlarının erken tespiti için check-up programlarının yaygınlaştırılması,
- Yaşlı bireylerin ihtiyaç duyduğu bakım hizmetlerinin yerinde hizmet sunumu esasına dayalı olarak yaşlı bakım şirketleri aracılığıyla sağlanmasına yönelik düzenlemeler yapılması,
- Sağlık hizmetlerine erişimi kolaylaştırmak amacıyla sağlık kabini hizmetinin yaygınlaştırılması,
- Engelli ve özellikle yaşlı bireylerden yatağa bağımlı olanların Engelli Sağlık Kurulu Raporu temininde İl Sağlık Müdürlüklerince ilgili doktorlardan oluşan heyetlerin kişinin evinde değerlendirme yapabilmesi,

- Aktif yaşlanma sürecinde olan yaşlıların sosyalleşmesi ve topluma katılımının sağlanması için gündüzlü bakım evleri/aktif yaşam merkezi/kültür merkezlerinin açılması, burada yaşlıların temel bakım ihtiyaçlarının değil sosyal ve fiziksel anlamda gelişmelerini sağlayacak aktivite ve programların yer alması.

Sorun: Yaşlılara yönelik sürekli eğitim, kurs ve atölye olanaklarının istenen düzeyde olmaması.

Çözüm

- Üniversiteler ve halk eğitim merkezleri aracılığıyla yaşlılara yönelik eğitim, atölye ve tazelenme üniversitelerinin desteklenmesi.

Sorun: Kuşaklararası iletişimin zayıf olması, yaşlıların bilgi ve deneyimlerinin gençlere aktarılamaması.

Çözüm

- Yaşlıların deneyimlerini genç nesillere aktarması için kuşaklararası projelerin (masal, el sanatları, yemek kültürü, teknoloji öğrenme vb.) hayata geçirilmesi.

Sorun: Yaşlı bireylerin sosyal izolasyon yaşamaları.

Çözüm

- Yaşlı bireylerin sosyal izolasyonunu önlemek, sosyal yardımlaşmayı ve dayanışmayı güçlendirmek için gönüllülük projeleri (özellikle komşuların yaşlı bakımında etkin rol oynayabilmesi) geliştirilmesi, çocuklarla (kreş, anaokulu veya sosyal hizmet modellerinden faydalanan çocuklar başta olmak üzere) yaşlı bireylerin eşleştirilmesi ve ortak etkinliklerin hayata geçirilmesi, teknoloji destek programları ve mahalle toplulukları oluşturulması,
- Tüm kamu kurum ve kuruluşlarında görevli personelin belirli periyotlarla yaşlı hane ziyaretleri yapması, ayrıca muhtarların yaşlı hane ziyaretlerini daha etkin şekilde yürütmesi.

Sorun: Yaşlıların ürettikleri ürünleri değerlendirebilecekleri ekonomik fırsatların yetersizliği.

Çözüm

- Emekli bireylerin üretim sağlaması ve çalışma hayatından tamamen kopmaması için gümüş ekonomi yaklaşımının desteklenmesi.

Sorun: Kültürel değerlerin aktarımında yaşlıların yeterince rol alamaması.

Çözüm

- Yaşlı festivalleri, kültürel etkinlikler ve kamu spotları ile yaşlılık kültürünün güçlendirilmesi.

Sorun: Yatılı, gündüzlü ve geçici bakım merkezlerinin sayısının ve hizmet kalitesinin artırılması.

Çözüm

- Yaşlı bireylere sunulan yatılı bakım merkezleri (Huzurevi ve Huzurevi Yaşlı Bakım Rehabilitasyon Merkezi/HYBRM), gündüzlü bakım merkezleri, kısa süreli bakım hizmetleri ve Alzheimer merkezlerinin yaygınlaştırılması,
- Kendi ihtiyaçlarını karşılayabilme yeterliliğine sahip yaşlı bireylere sunulan yatılı bakım hizmetlerinde ara hizmet modeli (yaşlıların yalnızca günlük beslenme ve haftalık temizlik ihtiyaçlarının karşılandığı, 1+1 ev düzeninin olduğu ara bir yatılı hizmet modeli) geliştirilmesi,
- Bakım hizmetleri kalite standartlarının özel huzurevlerinde de uygulanması ve hayata geçmesi için daha kapsayıcı politikaların hayata geçirilmesi. Bakanlığımız tarafından 2019 yılında zorunlu hale gelen bakım hizmetleri kalite standartlarının özel huzurevlerinde hayata geçmesi için caydırıcı yönetmeliğin çıkması ve huzurevi ücretlerinin alt ve üst sınırlarının buna bağlanması.

Sorun: Uzun vadeli bakım için sosyal güvence ve sigorta sisteminin eksikliği.

Çözüm

- Bakım sigortası modelinin geliştirilmesi, yaşlı bireyler ve bakım veren ailelere ekonomik destek sağlanması,

- Bakım güvence modelinin yasalaşması ve teşvik edilmesi için gerekli yasal düzenlemelerin orta vadede hayata geçirilmesi,
- Bireylerin aktif çalışma dönemlerinde ödedikleri sosyal hizmet primlerinin yaşlılık dönemlerinde nitelikli hizmetlere erişimlerini güvence altına alacak şekilde kullanılmasına yönelik düzenlemeler yapılması.

Sorun: Yaşlı bakım kuruluşlarında mesleki eğitim ihtiyacı.

Çözüm

- Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü tarafından personele yönelik sunulan hizmet içi eğitimlerin yanı sıra online eğitim platformları, video simülasyonları ve e öğrenme modülleri ile desteklenmesi, eğitimlerden sonra personelin performansının gözlemlenmesi,
- Personelin tükenmişliğine yönelik "yaşlı bakım kuruluşlarında tükenmişliği önleme eylem planı" (yeterli personel istihdamı, personel dinlenme alanları oluşturulması, kurum içi psikolojik danışmanlık ve süpervizyon hizmeti sunulması, çalışanlara destek grupları oluşturulması, iş yerinde stres yönetimi, öfke kontrolü ve duygusal dayanıklılığı geliştirici eğitimler planlanması, iş güvenliği standartlarının artırılması) geliştirilmesi,
- Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliğinde kabul koşulları ve disiplin uygulamalarının çeşitlendirilmesi (maddi-manevi yaptırım) ve daha kapsamlı hale getirilmesi yönünde gerekli düzenlemeler yapılması.

Sorun: Evde sağlık hizmetlerinin istenen düzeyde olmaması.

Çözüm

- Evde sağlık hizmetlerinin mümkün olması halinde tek bir merkezden gerekli koordinasyon planlanması sağlanarak yürütülmesi,
- Evde sağlık hizmetlerinin mobil ekipler aracılığıyla sağlık, fizik tedavi ve kişisel bakım boyutunda düzenli olarak verilmesi.

Sorun: Teknolojik desteklerin (sağlık takip cihazları, acil durum sistemleri vb.) yaygın olmaması.

Çözüm

- Yaşlı bakımında teknoloji (tele tıp, hareket sensörleri, sosyal bakım robotları, sağlık takip cihazları, acil durum butonları) kullanımının artırılması.

Sorun: Sosyal izolasyonu önleyici gündüz bakım ve Alzheimer merkezlerinin sınırlı olması.

Çözüm

- Bakım hizmetlerinde standartların artırılması, nitelikli personel istihdamı ve eğitim programlarının geliştirilmesi.

Sorun: Kurum bakımı hizmeti almayan yaşlılar için gönüllü destek mekanizmalarının yetersizliği.

Çözüm

- Yaşlı bireylerin huzurevi dışında desteklenmesi için gönüllü refakatçi sistemleri ve üniversite öğrencileriyle birlikte yaşam projeleri hayata geçirilmesi,
- Üniversitelerin özellikle yaşlı bakımı bölümü öğrencileri ile yalnız yaşayan yaşlı bireylerin aynı hanede yaşamaları için proje geliştirilerek yaşlı bireyin bakım hizmetlerinin yaşlı bakımı bölümü öğrencileri tarafından staj programı kapsamında sağlanması amacıyla gerekli çalışmaların yürütülmesi.

Sorun: Şehirlerde erişilebilirlik ile ilgili eksiklikler (rampa, kaymaz zemin, güvenli yaya geçitleri vb.).

Çözüm

- Şehirlerde erişilebilirlik düzenlemelerinin yapılması (rampa, kaymaz zemin, geniş koridor, tutamaklar, erişilebilir toplu taşıma ve duraklar), yaşlı bireylerin sosyal, kültürel etkinlikler ile turizm, rekreasyon ve spor faaliyetlerine katılımının güçlendirilmesi amacıyla umuma açık binaların, açık alanların ve ulaşım sistemlerinin erişilebilir hale getirilmesi, bu alanların güvenlik ve aydınlatma sorunlarının giderilmesi,

- Yeni yapılması planlanan kamu ve özel sektör binalarında proje ruhsatlandırılmadan önce erişilebilirlik standartlarının karşılanması için ön kontrol mekanizmasının oluşturulması.

Sorun: Toplu taşıma, kamu kurumları ve bankalarda yaşlılara öncelik verilmesi ve uygun bekleme alanlarının yetersizliği.

Çözüm

- Toplu taşıma, kamu kurumları ve bankalarda yaşlılara öncelik verilmesi, uygun bekleme ve oturma alanlarının sağlanması.

Sorun: Mahalle bazlı sosyal merkezlerin yetersizliği, yaşlıların sosyalleşme fırsatlarının azlığı.

Çözüm

- Mahalle evleri, sosyal merkezler ve gönüllü komşuluk ağları ile yaşlıların sosyal yaşamlarının desteklenmesi.

Sorun: Afet ve acil durumlarda yaşlı bireylere yönelik özel veri tabanı ve destek mekanizmalarının olmaması.

Çözüm

- Afet ve acil durumlarda yaşlı bireylere özel veri tabanlarının oluşturulması, yaşlılara özel acil uygulamalar (KADES benzeri) geliştirilmesi. Bakanlıklar arasında koordinasyon merkezinin kurulması.

Sorun: Belediyelerin yaşlı politikalarında farklılıklar ve standart bir yaşlı dostu kent anlayışının olmaması.

Çözüm

- Yaşlı dostu kent sertifikası uygulamasıyla belediyelerin teşvik edilmesi,
- Yaşlı bireylere yönelik erişilebilir konut hizmetlerinin geliştirilmesi, (TOKİ binalarında kontenjanın yaşlılara tahsil edilmesi ve vergi indirimi yapılması, yaşlı yaşam kampüsleri, erişilebilir konutlar) geliştirilmesi.

Sorun: Yaşlı bireylerin dijital okuryazarlığının düşük olması, teknolojiye erişimde zorluk yaşanması.

Çözüm

- Yaşlı bireylerin dijital okuryazarlığının artırılması için tanıtıcı ve kolaylaştırıcı programların geliştirilmesi.

Sorun: Yaşlı bakımını üstlenen aile bireylerine yönelik ekonomik, psikolojik ve sosyal desteklerin istenen düzeyde olmaması.

Çözüm

- Yaşlı bakımını üstlenen ailelere ekonomik destek (evde bakım hizmet modeli), vergi muafiyeti, esnek çalışma imkânı ve psikolojik danışmanlık sağlanması,
- Yaşlı bireylerin aile yanında desteklenmesi ve kurum bakımı ihtiyacının azaltılması amacıyla "Koruyucu Aile Hizmet Modeli" kapsamında çalışmalar yürütülmesi,
- Yaşlı bireylerin bakım ve sorumluluğunu karşılayan bireylerin sosyal, psikolojik ve hukuki ihtiyaçlarının tespiti ve bu ihtiyaçların giderilmesi için gerekli mesleki çalışmanın yapılabilmesi amacıyla aile sağlığı merkezlerinde disiplinlerarası yaşlı destek ekiplerinin (gerontolog, sosyal hizmet uzmanı, psikolog, hukukçu) görevlendirilmesi konusunda düzenlemeler yapılması, bu merkezlerde grup terapileri ve reminisans (anı paylaşımı) etkinlikleri düzenlenmesi.

Sorun: Bakım yükümlülüğünü yerine getirmeyen bireylere yönelik yaptırımların etkinliğinin sağlanamaması.

Çözüm

- Ebeveynlerine yönelik bakım hizmetini yerine getirmeyen aile üyeleri hakkında hukuki sürecin (nafaka davası) başlatılması amacıyla gerekli düzenlemelerin yapılması.

Sorun: Evde bakım hizmetleri ve geçici bakım modellerinin sınırlılığı nedeniyle ailelerin sorumluluğunun fazla olması.

Çözüm

- Evde bakım ve geçici bakım modelleri ile aile üyelerine dinlenme fırsatı verilmesi.

Sorun: Kuşaklararası öğrenme fırsatlarının azlığı, yaşlı-genç bağları.

Çözüm

- Kuşaklararası öğrenme projelerinin (yaşlıların geleneksel bilgi ve becerileri, gençlerin dijital becerileri aktarması) geliştirilmesi.

Sorun: Yaşlıların aileleriyle birlikte kültürel ve toplumsal etkinliklere katılımında engellerin bulunması.

Çözüm

- Yaşlı bireylerin aileleriyle birlikte kültürel ve sosyal etkinliklere ücretsiz katılımının sağlanması.

Sorun: Aile bağlarının güçlenmesine yönelik kamu spotu, medya ve projelerin yetersizliği.

Çözüm

- Aile bağlarını güçlendirmek için kamu spotları, kısa filmler, diziler, filmler ve bilgilendirici programlar hazırlanması, psikolog, sosyal hizmet uzmanı ve sosyologların katıldığı bilgilendirici programlar yayınlanması, çocuk ve genç dizilerinde aile bağlarının önemi üzerine sahnelerin yayınlanması, aile bağlarını güçlü tutan örnek ailelerin kısa belgesellerinin hazırlanması amacıyla çalışmalar yürütülmesi.

Sorun: Mülkiyet ve miras hakkı ihlali: Yaşlı bireylerin mal varlıklarının baskı yoluyla devredilmesi. Yaşlı bireylerin emekli maaşlarının aile bireyleri tarafından kontrol edilmesi, yaşlının finansal karar alma hakkının elinden alınması.

Çözüm

- Yaşlılara ücretsiz hukuki destek sunan merkezlerin kurulması, Noter işlemlerinde psikososyal değerlendirmenin zorunlu hale getirilmesi, yaşlılara özel banka danışmanlığı hizmetleri sunulması, finansal istismar bildirim hattı kurulması,

- İşyerlerinde finansal okur yazarlık ve benzeri eğitimler verilmektedir fakat bu eğitim içeriğinin emekliliği ve emeklilikten sonrasını da kapsaması gerekmektedir.

4. İYİ UYGULAMA ÖRNEKLERİ

Karadeniz bölgesi İl Yaşlı Çalıştaylarında ortaya koyulan yaşlılık alanındaki iyi uygulama örnekleri şunlardır:

Amasya ilinde Korunmaya Muhtaç Yaşlılara Evde Bakım Hizmeti Projesi huzurevinde kalmayı reddeden veya yerleşik düzenini terk etmek istemeyen yaşlılara, kendi evlerinde temizlik ve bakım hizmeti sunarak yaşam kalitelerini artırmaktadır.

Sağlık bakanlığı tarafından ülke genelinde yürütülen Sağlıklı Yaş Alma (YAŞAM) Merkezi: 80 yaş ve üzeri bireylere özel olarak evde sağlık hizmeti sunan bu merkez, özellikle hareket kabiliyeti kısıtlı olan yaşlılar için büyük bir kolaylık sağlamaktadır. Yaşlıların evlerinde muayene ve takip edilmeleri, hastane yükünü azaltırken, yaşlıların konforunu artırmaktadır.

Bolu ilinde sosyolog ve sosyal hizmet uzmanlarından oluşan ekip 65 yaş ve üzeri yaşlıları ayda 2 kez evlerinde ziyaret ederek psikolojik destek, sohbet ve yalnız hissetmeme amaçlı destek hizmeti sunuyor. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Birlikte Öğrenelim (Üçüncü Yaş/Tazelenme) Üniversitesi tarafından hayata geçirilen bu sosyal sorumluluk projesi, 60 yaş üstü bireylere yönelik üniversite ortamında yaşam boyu öğrenme imkânı sunuyor.

Bolu Valiliği Yaşlı Merkezi (BOVYAM): Bu merkezde, yaşlıların kayıtları yapılmakta, hemşire ve akademisyenler yıllık en az 4 kez ev ziyareti gerçekleştirerek sağlık durumu ve ihtiyaçlarını değerlendirmektedir.

Karabük ilinde Kuşaklar Buluşuyor Projesi kapsamında çocuklar ile yaşlı bireyler bir araya getirilerek hayat tecrübelerini paylaşmalarına olanak sağlanmaktadır.

Çorum ilinde Erasmus KA1 Kaliteli Yaşlanma ve Terapötik Rekreasyon Projesi kapsamında aile hekimleri tarafından bilgilendirme yapılırken,

huzurevinde rekreasyon alanları oluşturularak yaşlılara ve personele sağlıklı yaş alma süreçleri hakkında bilgilendirme yapılmıştır.

Kastamonu ilinde Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile Türkcell'in iş birliği içinde yürüttüğü Dijital Bahar Projesi kapsamında merkez huzurevinde kalmakta olan büyüklerin teknolojik cihazlara ulaşmasının kolaylaşması, teknolojiye erişimde fırsat eşitliğinin sağlanması hedeflenmektedir.

Ordu ilinde üniversite ve Fatsa Huzurevi iş birliğinde 4 oturumluk uygulamalı eğitim programı bir aylık süre ile gerçekleştirilmiştir. Ahmet Cemal Mağden Huzurevi ile üniversite ortaklığında bahçecilik faaliyeti projesi uygulanmış, yaşlıların hobi edinmesi ve sosyalleşmesi sağlanmıştır.

Samsun ilinde yılın belirli aylarında Büyüklerimizle İlçelerimizi Geziyoruz ve Büyüklerimizle Şehrimizi Geziyoruz projeleri kapsamında merkezdeki yaşlı bireyleri ilçelere, ilçelerdeki yaşlı bireyleri merkeze ulaştırarak kültürel ve turistik faaliyetler düzenlenmektedir.

Tokat ilinde Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü koordinasyonunda ve Tokat İl Müftülüğü iş birliğinde yürütülmesi planlanan Vefahane Projesi yaşlı bireylerin yaşam kalitelerini yükseltmeyi, aktif, sağlıklı ve üretken bir yaşam sürmelerini desteklemeyi amaçlayan bütüncül bir sosyal projedir.

Tokat ilinde yaşlı bireylerin dijital okuryazarlığını artırmak amacıyla başlatılan Yaşlıların Dijital Okuryazarlık ve Katılımını Güçlendirmek İçin Erasmus Yolculuğu Projesi, Avrupa Birliği tarafından fonlanan ve 18 ay sürecek bir girişimdir. Proje Turhal Engelsiz Yaşam Merkezi koordinasyonunda Tokat Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ile birlikte yürütülmektedir. Ayrıca Belçika ve Estonya'dan proje ortakları da yer almaktadır.

Sinop ilinde yaşlı ihmali ve istismarı, yaşlı ayrımcılığı ile ilgili toplumda farkındalık oluşturmak amacıyla eğitimler düzenlenmekte ve Aile Yılı kapsamında Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğüyle iş birliğine gidilerek dijital dolandırıcılık ve zorbalık konuları hakkında broşürler tasarlanmaktadır.

5. II. YAŞLILIK ŞURASI'NDA ELE ALINMASI ÖNERİLEN KONULAR

1. Aktif ve Sağlıklı Yaşam

- Fiziksel Sağlık
- Koruyucu Önleyici Sağlık
- Sağlık Okuryazarlığı
- İlaç Kullanımı ve Tıbbi Cihazlar
- Demans, Alzheimer
- Geriatrik Hizmetler
- Beslenme

2. Sosyal Hayata Katılım

- Gönüllülük
- Hayat Boyu Öğrenme
- Aktif Yaşam Merkezleri

3. Yaşlı Bakım

- Uzun Dönem Bakım
- Gündüz Bakım
- Evde Bakım
- Bakım Yaşı
- Bakım Personeli
- Bakım Sigortası
- Bakım Teknolojisi/Mobil Bakım
- Bakım Hizmetleri Kalite Standartları
- Bakım Turizmi

4. Emeklilik

- Sosyal Güvenlik
- Kurumsal Kapasite
- Sosyal Destek
- Mentörlük
- Emeklilik Sonrası Çalışma Hayatı

5. Yaşlı Dostu Kentler, Yerel Yönetimler ve Afet Yönetimi

- Kentsel Düzenlemeler
- Erişilebilirlik
- Demografik Dönüşüm
- Kırsalda Yaşlılık

6. Aile

- Bakım Verenler
- Yaşlı Kadınlar
- Koruyucu Ailelik
- Maddi ve Psikososyal Destek
- Yalnızlık ve Sosyal İzolasyon
- Kuşaklararası Etkileşim ve Dayanışma

7. Gümüş Ekonomi

- İstihdam
- Tüketim
- Finansal Okuryazarlık

8. Teknoloji

- Dijital Okuryazarlık
- Yaşlı Dostu Mobil Uygulamalar

9. Yoksulluk

- Barınma
- Sosyal Yardım
- Yaşlı Hakları
- Yaşlı Hukuku ve Mevzuatı
- Yaşlı İhmali ve İstismarı
- Yaşlı Hakları Komitesi
- Yaşlı Farkındalığı
- Adalete Erişim
- Yaşlı Güvenliği
- Medyada Yaşlılık

10. Yaşlılık Alanında Yeni Yaklaşımlar

- Yeni Hizmet Modelleri (Palyatif Bakım, Geçici/Ara Bakım, Gece Bakımı, Yaşlı Apartmanları vs)
- Tek Kapı/Mobil Başvuru ve Yönlendirme
- İyi Uygulama Örnekleri
- Veriye Dayalı Yaklaşım
- Kurumlararası Koordinasyon
- Mobilite/Ulaşım

Amasya İl Yaşlı Çalıştayı

Artvin İl Yaşlı Çalıştayı

Bartın İl Yaşlı Çalıştayı

Bayburt İl Yaşlı Çalıştayı

Bolu İl Yaşlı Çalıştayı

Çorum İl Yaşlı Çalıştayı

Düzce İl Yaşlı Çalıştayı

Giresun İl Yaşlı Çalıştayı

Gümüşhane İl Yaşlı Çalıştayı

Karabük İl Yaşlı Çalıştayı

Kastamonu İl Yaşlı Çalıştayı

Ordu İl Yaşlı Çalıştayı

Rize İl Yaşlı Çalıştayı

Samsun İl Yaşlı Çalıştayı

Sinop İl Yaşlı Çalıştayı

Tokat İl Yaşlı Çalıştayı

Trabzon İl Yaşlı Çalıştayı

Zonguldak İl Yaşlı Çalıştayı

EK 2- İl Yaşlı Çalıştayları Marmara Bölgesi Raporu

MARMARA BÖLGESİ RAPORU

Marmara bölgesinde başta İstanbul olmak üzere Balıkesir, Bilecik, Bursa, Çanakkale, Edirne, Kırklareli, Kocaeli, Sakarya, Tekirdağ ve Yalova illeri bulunmaktadır. Bölgede İl Yaşlı Çalıştayları 12-27 Ağustos 2025 tarihleri arasında gerçekleşmiş olup taşra kuruluşları ve yerel yönetimlerden kamu kurum ve kuruluş temsilcileri, akademisyenler, üniversite öğrencileri, yaşlılıkla ilgili meslek mensupları, mahalle muhtarları, sivil toplum kuruluşları temsilcileri, huzurevlerinden ve çeşitli kesimlerden akil yaşlılar ve basın mensupları olmak üzere toplam 658 kişinin katılımıyla gerçekleşmiştir. Bölgedeki çalıştaylara en yüksek katılımın 95 kişiyle İstanbul'da en düşük katılımın ise 35 kişi ile Sakarya'da gerçekleştiği görülmektedir. Çalıştayların 3'ü huzurevi ve huzurevi yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezinde, 2'si aile ve sosyal hizmetler il müdürlüğünde, 2'si öğretmenevinde, 1'i gündüzlü bakım ve rehabilitasyon merkezinde, 1'i ticaret ve sanayi odasında, 1'i valilik toplantı salonunda ve 1'i ise uygulama otelinde gerçekleşmiştir.

İl Yaşlı Çalıştayları Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlükleri koordinasyonunda gerçekleşmiş olup il müdürlükleri sorumluluğunda hazırlanan çalıştay raporları çerçevesinde bölgeye ilişkin durum aşağıdaki soru başlıkları altında özetlenmiştir. Bölgenin yaşlı nüfus yapısından mevcut durum, ihtiyaçlar ve sorunları anlamaya yardımcı olması açısından bahsedilmektedir.

1. YAŞLILARA YÖNELİK MEVCUT DURUM

A) DEMOGRAFİK YAPI

TÜİK verilerine göre bölge Türkiye'nin en fazla nüfusa sahip bölgesidir. Marmara bölgesindeki iller toplam 2.554.511 yaşlı sayısına sahip olmakla birlikte bu sayının neredeyse yarısını İstanbul (1.264.923) oluşturmaktadır. İstanbul'da 65 yaş ve üzeri nüfus 2024 yılı itibariyle yaklaşık 1,3 milyona ulaşmış olup, bu rakam toplam nüfusun %8,3'ünü oluşturmaktadır. Türkiye genelinde ise aynı yaş grubundaki nüfus 9,1 milyon kişiyle %10,6 seviyesindedir. Bu da bize İstanbul'daki yaşlı nüfus artış hızının, ülke ortalamasının üzerinde seyrettiğini göstermektedir.

Ayrıca TÜİK projeksiyonlarına göre 2030 yılında bu oranın İstanbul'da %11'e, 2040 yılında %15'e ve 2060 yılına kadar yaklaşık %20'ye ulaşacağı öngörülmektedir.

İstanbul'dan sonra yaşlıların en fazla olduğu bölge illeri sırasıyla; Bursa (345.372), Balıkesir (220.077), Kocaeli (180.955), Sakarya (124.500), Tekirdağ (118.966), Çanakkale (96.505), Edirne (71.566), Kırklareli (60.851), Yalova (41.000) ve Bilecik'tir (29.436).

Bölgede yalnız yaşayan yaşlı sayısı toplam 479.143 kişidir, bu sayınında büyük kısmını İstanbul (214.317) oluşturmaktadır. Bölgede yalnız yaşayan yaşlı sayısının tüm yaşlılara oranı %18,76 gibi büyük bir orana sahiptir, kısaca neredeyse bölgedeki her 5 yaşlıdan biri yalnız yaşamaktadır.

Bölgede genel nüfusun %9,83'ünü yaşlı nüfus oluşturmaktadır. Bölgedeki illerden en yaşlı nüfus oranına sahip olan beş il sırasıyla; Balıkesir (%17,47), Edirne (%17,22), Çanakkale (%17,17), Kırklareli (%16,25) ve Yalova (%13,56)'dan oluşmaktadır. Diğer iller sırasıyla %13,02 ile Bilecik, %11,34 ile Sakarya, %10,85 ile Bursa, %10,20 ile Tekirdağ, %8,62 ile Kocaeli ve %8,30 ile İstanbul'dur. Bölgedeki 11 ilden 8'i Türkiye yaşlı nüfus oranının üstünde yaşlı nüfusa sahiptir.

B) YAŞLILARA YÖNELİK HİZMET HARİTASI VE MEVCUT DURUM

Bölgede genel olarak yaşlılar için en çok gerçekleştirilen hizmetler yaşlılara yönelik sosyal alan düzenlemeleri, gündüzlü yaşam merkezleri, yaşlı kafeleri, kuşaklararası projeler ve hobi atölyeleri olarak değerlendirilebilir. Bölgedeki bazı illerde zanaat icra eden yaşlılar emeklilik sonrasında ekonomik hayat içine dahil olmaktadır.

Bölgenin sahip olduğu yüksek yaşlı oranı sebebiyle huzurevlerine olan yoğun talebin sosyal yoksunluktan kaynaklandığı ve yaşlıların işgücü piyasasına katılımının istene düzeyde olmadığı belirtilmiştir.

Bölgede resmî huzurevi ile huzurevi yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezi sayısı toplam 36 olmak üzere kapasite toplamları 4.503'tür. Bu sayı 11 ile İstanbul, 5 huzurevi ile Bursa ve 4 huzurevi ile Kocaeli olarak dağıtılmaktadır. Diğer tüm illerde en az 1 olmak üzere 2 ila 3 arasında

değişmektedir (Balıkesir 2; Bilecik 1; Çanakkale 2; Edirne 3; Kırklareli 2; Sakarya 1; Tekirdağ 3; Yalova 2). Bölgede 2025 yılı haziran ayı verilerine göre 3.612 kişi huzurevinden hizmet almaktadır.

Bölgede özel huzurevi ile yaşlı bakım merkezi sayısı toplam 135 olmak üzere kapasite toplamları 9.447'dir. Bu sayının büyük çoğunluğunu 114 huzurevi ile İstanbul ve 8 huzurevi ile Balıkesir, 5 huzurevi ile Bursa tarafından oluşturulmaktadır. Diğer illerde ise Çanakkale 2; Kocaeli 2; Tekirdağ 2; Yalova 2 özel huzurevine sahiptir. Sakarya, Edirne, Kırklareli ve Bilecik illerinde ise hiç özel huzurevi ile yaşlı bakım merkezi bulunmamaktadır. Bölgede 2025 yılı haziran ayı verilerine göre 6.264 kişi özel huzurevi ve yaşlı bakım merkezlerinden hizmet almaktadır.

Bölge genelindeki yerel yönetimlerin yalnızca yaşlılara yönelik sunduğu az sayıda belirli hizmetlerinin olmasının yanı sıra genel yardımlardan (ayni ve nakdi yardım, günlük sıcak yemek, ulaşım) yaşlılar da faydalanmaktadır.

Bölgede yaşlıların ulaşımlarını sağlamaya yönelik Bakanlığımızın finanse ettiği 65 ve üstü yaştaki yaşlıların yararlandığı ücretsiz seyahat uygulamasının ötesinde belediyeler tarafından şehir içi toplu taşımada maliyeti karşılanan 60 yaş üstü yaşlılara indirimli seyahat imkânı sunulmaktadır (İstanbul, Bursa, Kocaeli, Sakarya).

Bölgede yaşlılara özel proje geliştiren yerel yönetimler başta Kocaeli olmak üzere Bursa, Sakarya ve Bilecik illeri olarak ön plana çıkmaktadır. Kocaeli ilinde belediyeler yaşlılar için Saygınlar Kulübü, Alzheimer Yaşam Merkezi, Aktif ve Sağlıklı Yaş Alma Merkezi, 60 + Destek Programı, Emekli Yardımı, Geçici Barınma Hizmeti, Süreli ve Tam Zamanlı Bakım Merkezi, konteyner ev ile barınma desteği ile sıcak yemek dağıtımı ve yaşlılara refakat desteği gibi çeşitli hizmetler sunulmaktadır. Ayrıca Kocaeli'ndeki ilçe belediyeleri huzurevlerindeki ulaşıma araç desteği, yaşlılar için gezi faaliyetleri ve ev temizliği gibi destekler sunmaktadır.

Bursa ilinde ise yaşlılara özgün olarak Olgun Gençlik Merkezi ve İkinci Bahar Kıraathanelerinde çeşitli kurslar ve sosyalleşme imkanları sunulmaktadır. Yaşayan Kent Bursa Projesi kapsamında yaşlıların gezi faaliyetlerinde ücretsiz servis desteği gerçekleştirilmektedir. Bunun dışında medikal malzeme desteği ve onarımı, kişisel bakım hizmeti, hasta nakil hizmetleri sunulan hizmetlerdendir.

Sakarya YADEM (Yaşlı Destek Merkezi) ile yaşlılara kişisel bakım, pansuman desteği, refakat hizmeti, sosyal yardım kartı, sosyal market hizmetleri verilmekte ve doğa yürüyüşleri düzenlenmektedir.

Bilecik belediyesi tarafından ise Saygı Taksi uygulaması ile 65 yaş üstü tüm vatandaşların sağlık merkezlerine ücretsiz ulaşım hizmeti yürütülmektedir.

Bölge genelinde İl Sağlık Müdürlükleri tarafından sağlıklı hayat merkezleri ile yaşlılara evde sağlık hizmeti sunulmaktadır.

Sakarya İl Müftülüğü aracılığıyla manevi destek hizmeti sunulmakta, Büyüklere Vefa Projesi kapsamında yaşlılara yönelik çalışmalar yürütülmektedir.

Bursa'da maaşlarını evde almak isteyen yaşlılar için PTT ile SGK arasında anlaşma sağlanmış olup maaşlar eve teslim edilmektedir.

Kocaeli ilinde ise Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından yaşlılara yönelik emekli masası kurularak danışmanlık ve yönlendirme yapılmaktadır.

2. YAŞLILARA YÖNELİK İHTİYAÇ DUYULAN HİZMETLER

Marmara bölgesi illerinde yapılan çalıştaylarda yaşlılık çalışmaları için öne çıkan ihtiyaçlar belirli başlıklar altında toplanmış olup aşağıda sunulmaktadır.

Yaşlılara Barınma Desteği Sağlanması:

- Tek başına yaşayan yaşlı bireyler için güvenli, erişilebilir ve sosyal etkileşimi destekleyen "Emekli köyü, yaşlı köyü veya yaşlı evi" gibi apartman veya site tipi konut projelerinin geliştirilmesi,
- Türkiye geneli kamusal konaklama hizmetinden ücretsiz faydalandırılması,
- Yaşlı evlerinin güvenli hale getirilmesi,
- Taşrada ve köylerde evi ve mal varlığı olan yaşlıların memleketlerine geri dönüş için teşvik çalışmalar yapılması.

Yaşlı Bakımı Alanında İhtiyaçlar:

- Refakatçi hizmeti ile huzurevlerinde veya yalnız yaşayan yaşlıların özellikle hastaneye yatışları ile hastane ve banka gibi yerlere gitmesinde kendisine eşlik edecek refakatçi hizmetinin sağlanması,
- Yalnız yaşayan yaşlı bireylerin yerinde yaşlanmasını desteklemek amacıyla yaşlıların kişisel bakım, ev temizliği, sıcak yemek gibi temel ihtiyaçların karşılanması konularında hizmetler sağlanması,
- Gündüzlü bakım merkezlerinin il merkezleri ve ilçelerde yaygınlaştırılması, gündüzlü bakım merkezlerinin ihtisaslaşması (demans), gündüzlü merkezlerden uzun süreli bakıma kademeli geçilmesi,
- Yaşlı bireylere bakım sağlayan tüm kişilere ilk yardım eğitimi verilmesi,
- Evinde yaşlı bireye bakım verenlere maddi destek sağlanması,
- Yakını olmayan yaşlılarla gönüllü ailelerin eşleştirilerek bakım sunulması (gönüllü aile hizmeti ile evlat edinme benzeri hizmet),
- Yüksek kapasiteli huzurevlerine daha fazlı yatırım yapılması,
- Evde profesyonel bakım hizmetinin olması ve evde bakım hizmeti verenlerin sertifikalandırılması,
- Mahalle bazlı yaşlı dostu merkezlerin kurularak 5393 Sayılı Belediye Kanunu'nda bu hizmetlere yönelik mevzuat düzenlemesinin yapılması,
- Yerinde yaşlanmayı desteklemek için modellerin geliştirilmesi,
- Bakım veren aile üyelerine çalışma yaşamında ayrıcalık tanınması,
- Hastane sonrası kısa süreli rehabilitasyon ihtiyacı olan yaşlı bireyler için geçici bakım ünitelerinin oluşturulması,
- Belirli sayının üzerinde çalışanı olan işyerlerinde, yaşlılar için de iş yerlerinde veya mahalle ölçeğinde "yaşlı kreşleri" açılması,
- Bakım sigortasının uygulamaya geçirilmesi talepleri bulunmaktadır.

Yaşlı ve Sosyal Hayat:

- Yaşlıların sosyal yaşama katılımını sağlamak adına yaşlılara özel sosyalleşme alanlarının ücretsiz veya uygun fiyatlı olarak yaygınlaştırılması,
- Tarım ve Orman İl Müdürlüğünün yaşlıların doğa ile bütünleşmesine yönelik alan ve hizmet sunması,
- İllerde parklarda bulunan spor aletlerinin bilinçsiz kullanımı sebebiyle oluşan yaşlı sakatlanmalarının önüne geçmek içim yaşlılara özel spor etkinliğinin spor eğiticileri tarafından gerçekleştirilmesi,
- İllerdeki sosyal yönelik etkinlik ve faaliyetlerde 65 yaş üstü bireylere kontenjan ayrılması,
- Yaşlı bireyler için düzenlenen BOCCE gibi turnuvaların yaygınlaştırılması farklı spor dallarında da yaşlı bireylere fırsatlar sunulması,
- Belediyeler tarafından her ay yaşlı bireylere yönelik gezi turları düzenlenmesi,
- Kuşaklararası dayanışma projeleri kapsamında yaşlıların trafik güvenliği ve zabıta denetimlerinde gönüllü roller üstlenmesi,
- Zanaat ve sanat sahibi yaşlılara ustalık adı altında belli sınıflar (atölyeler) açılması talep edilmektedir.

Yaşlı Hakları ve Hukuki İşlemler

- Yaşlı haklarını tanımlayan ve koruyucu tedbirler içeren kapsamlı bir Yaşlı Kanunu hazırlanması,
- Yaşlı istismarına yönelik önleyici mekanizmalar güçlendirilmesi, cezai yaptırımların gözden geçirilmesi,
- Miras hukukunda değişiklik yapılması, yaşlı bireylere bakım sağlayan aile üyelerinin daha fazla miras hakkına sahip olması,
- Yaşlı bireyin bakımını sağlamayan aile üyelerinden kurum tarafından yaşlı için harcanan aylık maliyetin tahsil edilmesi gibi uygulamaların hayata geçirilmesi,

- Yaşlı haklarına ilişkin farkındalık için kamu spotlarının çeşitlendirilmesi, televizyon programlarında ve dizilerde yaşlı haklarının işlenmesi,
- Yaşlı bireylere barolar, belediyeler, beyaz masa ve sosyal hizmet merkezlerinde kurulacak hukuk destek birimleri tarafından çeşitli noktalarda ücretsiz hukuki destek hizmeti verilmesi,
- Yaşlı bireylerin hakları ve hukuksal mevzuat konusunda ortak bir numara ve destek hattı kurularak yaşlı bireylere ücretsiz danışmanlık ve destek sağlanabilmesi adına (ALO HUKUK Hattı) barolarla ortak çalışma yapması,
- Yaşlılara yönelik destek ve danışmanlık hizmeti verilmesi kapsamının genişletilmesi,
- Yaşlılara yönelik dava ve vasilik işlemlerinin hızlandırılması,
- STK'lara yönelik yaşlı hakları hakkında uzman eğitimciler tarafından eğitim düzenlenmesi,
- Yaşlılara yönelik hukuk okur-yazarlığı eğitimleri ve haklar konusunda farkındalık çalışmalarının yapılması talepleri bulunmaktadır.

Yaşlıların Hizmete Erişim Talepleri

- Yaşlılara yönelik hizmetlerin veya yaşlıların yararlanabileceği hizmetlerin yaşlılara duyurulması için etkin bir modelin oluşturulması,
- Yaşlılara sunulan hizmetlerde gönüllülük faaliyetlerinin yaygınlaştırılması ve pekiştirilmesi,
- Her belediyede Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Müdürlüğü bulunmasının zorunlu olması,
- Mahalle muhtarlarının yaşlılara yönelik hizmet sağlama noktasında daha etkili olması adına muhtarlıklarda mahalle bazlı yaşlı veri tabanlarının oluşturularak yaşlıların tespiti ve sorunların çözümü konusunda etkili olabileceği,
- 65 yaş üstü bireylere sunulan şehir içi ücretsiz ulaşımın, şehirlerarası kara yolu, demir yolu, hava yolu olarak kapsamının genişletildiği uygulama yapılması,

- İldeki mahallelerde psikolog, sosyal çalışmacı, fizyoterapist ve bakım personelinden oluşan mobil ekipler kurularak danışmanlık, sağlık takibi ve sosyal etkileşimi hızlı, gezici etkin şekilde yürütecek ekipler oluşturulması,
- Huzurevi ve bakım hizmetlerine başvuruların dijital olarak yapılarak kolaylaştırılması,
- Yaşlı bireylerin kişisel bakım ihtiyaçlarının (kuaför vb.) ücretsiz ya da indirimli karşılanması için ilgili kurumlarla iş birliği yapılması talep edilmektedir.

Yaşlı Sağlığı

- Yaşlılara düzenli sağlık taraması yapılarak sağlık sistemi üzerinden takip edilmesi, hekimleri tarafından düzenli yaşlı izlemleri yapılması, riskli yaşlıların yaşlı izlem formu aracılığıyla online ortamda sosyal hizmet merkezlerine bildirilmesine yönelik sistem oluşturulması,
- Hastanelerde geriatri bölümlerinin sayısının artırılması,
- Aile hekimlikleri tarafından raporlu ilaçların bitiş tarihine yakın tarihlerde ilaç hatırlatmalarının yapılması,
- İlaçlarda (kronik rahatsızlıklarda) KDV indirimi uygulanması,
- Aile hekimleri yanında bir fizyoterapist çalışması ve bağlı bulunan ilçenin yaşlılarının takibinin yapılabilmesi, koruyucu sağlık hizmetlerinin aktifleştirilmesi,
- Evde bakım hizmetleri ve teknolojik destek hizmetlerinde çağrı butonlarının uzaktan sağlık izleme sistemlerinde geliştirilmesi,
- Yaşlı ve ailelerine yönelik psikolojik destek sağlanması, buna yönelik ulaşılabilir birimler oluşturulması,
- Evde yatağa bağımlı olan yaşlıların evde ziyareti yapılarak rapor, reçete vs. süreçlerinin kolaylaştırılması,
- Yaşlı bireylere hastanelerden randevu alırken sorunlar yaşadıkları ve randevuyu beklemekte zorlanmalarına dair bir hizmet oluşturulması,
- Obez yaşlıların hastaneye sevkleri konusunda uygun araçların sayısının istenen düzeyde olmaması nedeniyle uygun araç hizmetinin artırılması,

- Hastanelerde kurum bakımında kalan ya da yalnız yaşayan yaşlı bireyler için refakatçi görevlendirilmek üzere birimlerin kurulmasının ve bakım personeli temin edilmesi,
- Dijital sağlık teknolojileri yoluyla sağlık hizmeti yaygınlaştırılması,
- Sağlıklı Yaş Alma Merkezlerinin yaygınlaştırılması, kapasitelerinin artırılması ve bilinirliğinin artırılması için çalışmaların yapılması.

Yaşlı Eğitimi ve Bilinçlendirmesi

- Sağlık okuryazarlığının artırılması,
- Yaşlı bireylere yönelik dijital okuryazarlık eğitimlerin yaygınlaştırılması,
- Çalışma yaşamında yaşlanan kişiler için emekliliğe hazırlık programları oluşturulması,
- Yaşlılara ve yaşlılarla sağlıklı iletişim konularında eğitim verilmesi,
- Yaşlı bireylerin kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler ve STK'lar tarafından sunulan hizmetler konusunda bilgilendirilmesine yönelik farkındalık çalışmalarının yürütülmesi,
- Emniyet teşkilatı Siber Suçlar Birimi tarafından farkındalık bilgilendirme yapılması.

Yaşlı Ekonomisi

- Emeklilik sonrası istihdam için kamu kurumlarında, hobi tarzı iş alanları ile tarım ve hayvancılık gibi iş alanlarında gönüllü veya yarı zamanlı istihdamı yaşlı istihdam edilmesinin sağlanması,
- Mikro girişim ve kooperatiflerin desteklenmesi, yaşlıların tecrübelerine yönelik istihdam olanakları sağlanması, yaşlı girişimciliğinin desteklenmesi (vergi indirimi, kira indirimi gibi),
- Yaşlıların kurslara yönlendirilerek üretkenliğinin artırılması ve ürünlerin satılmasıyla yaşlılara ek gelir oluşturulması,
- "Emekli Ustalar Atölyesi" açılarak birçok zanaatın (örgü, ahşap, camcılık, demircilik, arıcılık, dericilik vb.) nesillere aktarımının sağlanması,

- Yaşlılara ve yaşlanma planlamasına yönelik finansal okuryazarlık eğitimleri verilmesi,
- Yaşlılık maaşlarının kişilerin geçimlerini sağlayabilecek düzeye getirilerek yaşlıların sosyal hizmetlere bağımlılığının azaltılması,
- Yaşlıların kendi evinde veya yakınlarının yanında yaşamalarını mümkün kılacak ekonomik ve sosyal desteklerin sağlanması talep edilmektedir.

Yaşlılığa Yönelik İdari Alandaki İhtiyaçlar

- Tüm kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler ve sivil toplum kuruluşlarının iş birliğinde bulunması adına Yaşlı Koordinasyon Kurullarının oluşturulması,
- Huzurevi ile Huzurevi Yaşlı Bakım Merkezleri Yönetmeliğine gelir kriteri konulması ve resmî kurumlardan yoksul kimselerin faydalandırılmasının sağlanması,
- Acil olarak kuruluş bakımına alınması gereken, sokakta kalan yaşlı bireylerin mağduriyetlerinin kısa sürede giderilmesi için her ile Yaşlı İlk Kabul Birimi açılması,
- Huzurevlerinde personel sayılarının desteklenerek yeterli düzeye getirilmesi,
- Psikolog, diyetisyen ve fizyoterapistlere de geriatrik eğitimler verilmesi.
- 6518 sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanun -ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 23. maddesi kapsamında hizmet alımıyla bakım hizmeti uygulanabilmesi amacıyla mevzuat düzenlemesinin yapılması,
- Huzurevinde kalan yaşlı bireylere yönelik yerinde sağlık hizmetlerinin verilebilmesi için Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı arasında entegrasyonun sağlanması amacıyla protokol çalışma yapılması,
- Yalnızca barınma nedeniyle huzurevi başvurusu yapanlara kira/ barınma desteği sağlanması,

- Komşu destek mekanizmasının profesyonel hale getirilmesi (ücretli desteğin uygulanması),
- Yaşlılarımızın sağlık sisteminde yer alan sorunlarının giderilmesi için Sağlık Bakanlığı, İl Sağlık Müdürlükleri, Hastane Başhekimlikleri ile iş birliği yapılması ve ortak çözüm üretilmesi,
- Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlükleri tarafından kamu kurum ve kuruluşlarında yaşlılara sunulan hizmetlerin değerlendirilerek "Yaşlı Dostu Kurum" sertifikası verilmesi ihtiyaç duyulan hizmetler olarak belirlenmiştir.

Yaşlılar ve Sivil Toplum Kuruluşları

- Yaşlı derneklerinin toplumda aktif rol alması için fırsatlar sunulması,
- Sivil Toplum Kuruluşları aracılığıyla yaşlılara yönelik sosyal sorumluluk kapsamında sosyalleşebilecekleri ve kuşaklararası dayanışmayı güçlendirecek faaliyetler düzenlenmesinin sağlanması,
- Aile içerisindeki bağların güçlendirilmesi adı altında ailelere danışmanlık hizmetinin sağlanması,
- Yaşlıya bakım veren aile üyelerine rehberlik yapılması talepleri bulunmaktadır.

Yaşlılara Yönelik Erişilebilirlik Talepleri

- Kentsel ve mekânsal düzenlemeler ile ilgili Dünya Sağlık Örgütü'nün "Yaşlı Dostu Kentler" kriterleri doğrultusunda parklar, kaldırımlar, ulaşım araçları ve kamusal alanların erişilebilirliği artırılması,
- Yaya kaldırımlarının işgallerinin önlenmesi,
- Trafik ışıklarında yaşlılara daha uzun geçiş sürelerinin tanınması adına buton vb. düzenlemelerin yapılması,
- Toplu taşımada alçak tabanlı araçların yaygınlaştırılması,
- Duraklarda oturma ve gölgeliklerin bulunmasının sağlanması,
- Taksi çağırma sistemlerinde yaşlılara öncelik verilmesi,
- Üst ve alt geçitlerde asansörlerin bulunması,
- Yaşlılara evlerinin erişilebilirliğe uygun düzenlenmesi konusunda destek olunması,

- Kiralanabilen tekerlekli sandalye hizmetlerinin olması erişilebilirliğe yönelik talepler arasındadır.

Yaşlılara Yönelik Afet Önlemleri

- Afet ve acil durumlarda yaşlıların korunması ve kurtarılmasına yönelik AFAD veri tabanında yaşlılara özel Yaşlı Afet Kayıt Sistemi oluşturulması,
- Yaşlılara afetlerden korunmaya yönelik eğitimlerinin oluşturulması,
- Tahliye ve geçici barınaklarda yaşlılara özel düzenlemeler, afet sonrası yaşlılara özel barınma ve psikososyal destek sağlanması,
- Komşu Destek Programı ile site/apartman yönetimlerinin yaşlılara yönelik bilgilendirilmesi önerilmektedir.

3. YAŞLILARA VE YAŞLILIĞA İLİŞKİN SORUN VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Marmara bölgesindeki İl Yaşlı Çalıştaylarında yaşlılara ve yaşlılığa ilişkin sorunlar ve çözüm önerileri aşağıda sunulmaktadır.

Sorun: Yaşlıların hastane vb. resmî işlemlerinde refakatçisi olmaması.

Çözüm

- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı bünyesinde refakatçi bakım personeli bulundurulması, yerel yönetim ve sivil toplum kuruluşlarından gönüllü refakat sağlanabilecek sistemlerinde kurulması,
- Yaşlı Destek Masasının tüm kamu kurumlarında hayata geçirilmesi.

Sorun: Emeklilik sonrası istihdam olanakları.

Çözüm

- Yaşlı nüfusun istihdamı ve çalışma hayatına aktif katılım konusunda yaş sınırlamasının kaldırılarak işverenlere devlet desteği, teşvik, gelir vergisi muafiyeti vb. gibi konularda yasal düzenleme yapılması,
- Kısmi ve esnek çalışma ortamlarının sağlanması ve konuda yeni düzenlemelerin yapılması,

- Belirli bir oranda yaşlı çalışan istihdam eden işletmelere vergi indirimi veya prim desteği gibi teşvikler verilmesi,
- Kamu kurum ve kuruluşlarında belirli süre ve belirli alanlarda çalışma fırsatı sunulması (Örneğin; kütüphanede haftanın üç günü üç saat kitap düzenleme vb.) önerilmiştir.

Sorun: Yaşlıların ekonomik istismarı.

Çözüm

- Yaşlı bireylerde maddi kaynakların etkin kullanılabilmesi amacıyla bütçe planlamasına yönelik eğitimlerin düzenlenmesi,
- Yaşlı bireylerde maddi istismara uğramaması ve güven probleminin en aza indirilmesi amacıyla banka iş birlikleri yapılarak gezici banka uygulamasının hayata geçirilmesi,
- Finansal okuryazarlık eğitimlerin verilmesi.

Sorun: Geliri düşük olan yaşlılar.

Çözüm

- Yaşlılara yönelik ücretsiz hizmetlerin (giysi, yemek vs.) arttırılması ve bu kapsamda ekonomik anlamda düzenlemelerin yapılması,
- Emekli aylığının 60 yaş ve sonrası ile 80 yaş ve sonrası şeklinde düzenlenmesi,
- TOKİ projelerinin yaşlılık döneminde kullanılmak üzere evler tasarlaması ve kişilerin aktif çalıştığı yaşlarda bu projelere üye olması,

Sorun: Yaşlı barınması ile ilgili yaşanan problemler.

Çözüm

- Yaşlılara geçici barınma imkânı sağlanması, sosyal konutların artırılması,
- Evlere gerekli tamir ve tesisat desteği ile evlerin erişilebilirliğine destek verilmesi,
- Dönemsel huzurevi uygulamasının değerlendirilmesi,
- Yaşlı yakını devlet memurlarının yaşlının yaşadığı ile tayin edilmesinin kolaylaştırılması,

- Kirada kalan yaşlıların barınma sorununa yönelik maddi destek ve düzenleme yapılması,
- TOKİ tarafından yapılan konut projelerinde engellilere ayrılan kontenjanın benzerinin ihtiyaç sahibi yaşlılar için uygulanması,
- Yaşlı bireylere özel model "yaşlı evleri sitesi" geliştirilmesi, gençlerin bu sitelerde bakım hizmeti sunumları karşılığında istihdam edilmelerinin desteklenmesi.

Sorun: Kırsaldaki yaşlıların ulaşma, kırsaldaki yaşlıların barınma ve ısınma sorunları.

Çözüm

- Yardıma ihtiyaç duyan yaşlılara ulaşılması adına çağrı merkezleri ile muhtarlıkların kırsalda koordine edilmesi,
- Kırsaldaki yaşlılar için veri tabanı oluşturulması ve izlem yapılması,
- Kırsaldaki evlerin kentsel dönüşümüne destek olunarak evlerin yaşlı yaşamına uygun hale getirilmesi.

Sorun: Yaşlıların ulaşımda sorun yaşaması.

Çözüm

- Haftanın belli günlerinde gidiş ve dönüş güzergahı aynı olan ve bir refakatçi personel bulunan araçların tahsis edilmesi,
- Yaşlı Taksi uygulaması ile talep halinde yaşlıları hastaneye, gıda alışverişlerine, banka işlemleri için bankalara götürüp yeniden getirmesi,
- Ulaşım çağrı merkezi kurularak ulaşım konusunda taleplerinin değerlendirilmesi ve taleplerine ilişkin ulaşım aracının yönlendirilmesi.

Sorun: Yaşlıların teknolojiye ve dijital hizmetlere erişiminin kısıtlı olması.

Çözüm

- Dijital başvuru noktaları oluşturulması,
- Dolandırıcılık engelleyici yazılımların kurulması,

- Kamu spotlarının yaygınlaştırılması,
- Halk eğitim merkezleri aracılığıyla yaşlılara dijital okuryazarlık eğitimleri verilmesi,
- Akıllı iletişim ve yapay zekâ ile entegre evde bakım hizmeti modülü oluşturulması, bu kapsamda yaşlılara yönelik dijital veri havuzunun oluşturulması,
- Tele-Geriatrik uygulamaların geliştirilmesi gerekmektedir.

Sorun: Yaşlıların öz bakım ve günlük yaşam aktivitelerini gerçekleştirmede yaşadığı sorunlar.

Çözüm

- Sivil toplum kuruluşları ve il müftülüğünün de yer aldığı mobil gönüllü hizmet ekiplerinin oluşturulması,
- Yerel yönetimler 65 yaş üstü vatandaşlarımız için yemek, içecek kuponu tanımlaması,
- Yerel yönetimler 65 yaş üstü vatandaşlarımız için kuaför, berber salonu için indirim kuponu oluşturması.

Sorun: Yaşlı destek sisteminde çok fazla kurum ve birim bulunması bu nedenle hizmetlerin koordine edilememesi.

Çözüm

- Yardım alan ve hiç almayan kişilerin kolayca tespit edilebilmesi için farklı kurumlar tarafından verilen yardımların (belediyeler, SYDV, SHM, özel dernekler) tek çatı altında toplanması,
- Yaşlılara yönelik hizmetleri tek merkezden koordine etmek adına ilde ortak birim kurulması,
- Mahalle bazlı yaşlı haritaları çıkarılması tek merkezden sevk ve idare yapılması,
- Kamu, belediye ve sivil toplum kuruluşları arasında ortak mevzuat düzenlemeleri oluşturulması,
- Yaşlı bağış fonu kurularak il içerisinde bu fonların kullanılması.

Sorun: Yaşlıların hizmetlere yönelik bilgisinin olmaması sebebiyle hizmetlerden mahrum kalması.

Çözüm

- Kurumlarımızın sunduğu hizmetlerin detaylı incelenerek tespitinin yapılması ve tanıtım kitapçıklarının bastırılması (Bu kitapçıklarda hangi hizmete hangi kamu ve kurum ve kuruluşundan ulaşılabileceğine dair açıklamalı bilgiler yer almalıdır).

Sorun: Yaşlıların sunulan bazı hizmetlere erişim güçlüğü.

Çözüm

- Yakın hizmet modelinin geliştirilmesi (15 dakikalık mahalle): Aile sağlığı, eczane, market, park, PTT/kamu hizmetlerinin gezici olarak sunulması,

Sorun: Yaşlılara bakış ve algının iyileştirilmesi.

Çözüm

- Cuma Hutbelerinde yaşlılara yönelik değerlerden bahsedilmesi,
- Değerler eğitiminin eğitim müfredatında zorunlu olması,
- Aile yaşam döngüsü eğitimi okul müfredatına alınarak kuşaklararası anlayışın temelleri erken yaşta atılması,
- Eğitim müfredatına Yaşlılık Psikolojisi dersinin eklenmesi, geniş ailenin önemine vurgu yapan derslerin ilkokul döneminden başlayarak üniversite dahil tüm eğitim kademelerinde zorunlu ders olarak eklenmesi.

Sorun: Yaşlı sosyal izolasyonu.

Çözüm

- Kültür ve Turizm İl Müdürlükleri kitap okuma vb. programlar düzenlemesi,
- Milli Eğitim Müdürlükleri ve İl Müftülükleri ile yapılacak iş birliği ile okullarda ve kuran kurslarında yaşlılara tecrübelerini aktarma ortamları sağlanması,

- Yerel yönetimler tarafından emekliler için emekli/yaşlı köyü oluşturulması, bu köyde hobi alanları oluşturulması, sosyal ve sportif faaliyetlerin yürütülmesi, yeteneklerine göre kurslar oluşturulması,
- Yaşlıların güvenle sosyal, kültürel ve sportif faaliyetleri yapabilecekleri alan ve imkanların artırılması,
- Yaşlılara yönelik sosyal tesis, kültür gezilerinin yapılması,
- Sinema tiyatro konser gibi kültürel etkinliklerde yaşlılar için ücretsiz veya indirimli giriş hakkı tanınması,
- Yaşlı nüfusun yüksek olduğu mahallelerde mümkün değilse ilçelerde yaşlı dostu alanların kurulmasının kanunen zorunlu hale getirilmesi,
- Yaşlı bireylerin emekli olduktan sonra hayata aktif katılmaları, hayattan emekli olmamaları için kendilerine fırsatlar sunulması,
- Yalnız yaşayan büyüklerimiz için kontrol- ihtiyaç birimleri olması, birimlere muhtar, belediye ve üniversite öğrencilerinin dahil edilmesi,
- Yalnız yaşayan büyüklerimiz için evlere kontrol çağrı butonları konulması,
- Yaşlıların kullanabilecekleri erişilebilir umumi tuvaletlerin artırılması,
- Sosyal sorumluluk projelerine yaşlı bireylerin de dahil edilmesi,
- Yaşlı mentorluk programı olması.

Sorun: Yaşlıların sağlık hizmeti alımında sorun yaşaması, refakat hizmetinin olmaması.

Çözüm

- Refakat hizmetlerinin oluşturulması ve sistemli hale getirilmesi
- Spor öncesi sağlık konusunda antrenör- sağlık çalışanı iş birliği sağlanması,
- Yaşlılara hizmet verilebilmesi adına yerleşim alanlarındaki nüfus oranına göre 112 ekiplerinin sayısının artırılması,
- Halk Sağlığı Müdürlüğü bünyesinde ilçe ve köylerde yaşayan yaşlılara yönelik için ilk yardım eğitimlerinin yapılması,

- Özel kurum ve kuruluşlarda 65 yaş üstü yaşlıların kullandığı ilaçların uzaktan sağlık sistemi kapsamında yenilenerek SGK tarafından ödenmesinin sağlanması,
- Polifarmasi (yaşlılarda fazla ilaç kullanımı) hakkında kamu spotu geliştirilmesi, yeni tasarlanacak bir mobil uygulamada yaşlılara ilaç hatırlatma, acil durumlarda uyarı sistemi geliştirilmesi, Alzheimer hastalarının günlük yaşamını kolaylaştırmak için ilaç hatırlatma, yön buldurma ve acil durum çağrı sistemi gibi akıllı saatler geliştirilmesi.

Sorun: Yaşlıların teknolojik ve dijital araç kullanımında bilgi eksikliği nedeniyle mağdur olması.

Çözüm

- Dijital okuryazarlık ve teknoloji eğitimi sunulması,
- Siber suçlarla mücadele eğitimi verilmesi,
- Yaşlıların telefon mesajları yolu ile dolandırılmasının önüne geçilmesi adına BTK'nın mesajlarda dolandırmaya yönelik ifadeleri tespit ederek yaşlıya gidecek mesajları engellemesi yönünde çalışmalar yapılması,
- Telefon operatörlerinin de konuya dahil edilerek sorumluluk alması yönünde iyileştirmelere giderilmesi,
- Yaşlıyı teknolojik olarak dolandırabilecek kişi ve uygulamalara karşı buna uygun yazılımların hazırlanması ve kullanılması konusunda çalışmalar yapılması.

Sorun: Yaşlıların kütüphaneye erişiminin olmaması.

Çözüm

- Kütüphaneye erişemeyen yaşlılarımız için eve kitap teslim hizmeti verilmesi.

Sorun: Kuşaklararası dayanışma.

Çözüm

- Yuvadaki çocuklar ile huzurevindeki yaşlıların birlikte zaman geçirmesi,

- Üniversite öğrencilerinin yaşlı bireylerle vakit geçirmelerinin sağlanması,

Sorun: Yaşlıların aktif yaşlanma süreçlerini yönetememesi.

Çözüm

- 55 yaş ve üstündeki bireyler için aktif yaşlanma programları oluşturarak takipleri yapılıp kişiler aktif yaşlanma sürecine hazırlanarak teşvik edilmesi,
- Aile hekimlikleri veya sağlıklı yaşam merkezlerinde yaşlılık öncesi bilgilendirme ve yönlendirme birimleri oluşturulması.

Sorun: Kent düzenin yaşlılara uygun olmaması, ulaşımda tabela ve yaya geçitlerinin az olması, kurum ve kent düzeninde yaşlı erişilebilirliğine dikkat edilmemesi.

Çözüm

- Kentte ulaşımla ilgili yaşanan sorunların belediyeler veya ilgili kamu kurum ve kuruluşlarca kurulan komisyonlarca incelenmesi,
- Yaşlılar için erişilebilirliğin gündeme alınması,
- Kurumların konum ve çevre olanaklarının çoğunlukla yaşlıların fiziksel koşullarına uygun olarak planlanması,
- Şehir mobilyalarına yönelik ergonomik düzenlemeler yapılması, gölgeli banklar, baston/koltuk değneği için bırakma alanları, bekleme alanlarında arkalıklı oturma imkanlarının sağlanması.

Sorun: Personel eğitiminin istenen düzeyde olmaması.

Çözüm

- Kurumlarda 65 yaş üstü yaşlılarla çalışma yapacak olan personellerin ilk yardım eğitimlerinin verilmesi,
- Demans, Alzheimer ve yaşlı psikolojisi alanlarında uzman bakım personeli sayısı sınırlı olmasından dolayı MYK (Mesleki Yeterlilik Kurumu) iş birliği ile sertifikalı, uzmanlık odaklı eğitim programlarının yaygınlaştırılması.

Sorun: Yaşlıların sorunlarıyla ilgili özel bir danışma hattının bulunmaması.

Çözüm

- Yaşlıların destek taleplerine ilişkin danışma hattı oluşturulması.

Sorun: Demans tanılı yaşlıların takibi.

Çözüm

- Çağımızın önde gelen sorunlarından demansın yaygın olarak görülmesi, yaşlı bireylerin adreslerini bulamaması, kaybolması yakınlarını tedirgin etmekte olup buna yönelik demans hastası yaşlı bireylerin takibini kolaylaştırabilecek dijital destek ve uyarı sistemlerinin (bileklik vb.) geliştirilmesi ve demans tanısı konan bireye ücretsiz temin edilmesi.

Sorun: Yaşlı bakım alanında yaşanan sorunlar.

Çözüm

- Kızılay Derneğinin örneğindeki gibi bağışla bakımı eşleştiren model oluşturulması,
- Huzurevi kapasite artırımı yapılması ve özel huzurevleri için devlet teşviki sunulması,
- Huzurevi sakinleri ve özel bakım ihtiyacı olan yaşlıların farklı kuruluşlarda hizmet almasının sağlanması,
- Özel yaşlı bakım merkezlerinde engelli hizmetlerinde olduğu gibi ücret desteği sağlanabilmesi,
- Yaşlı bakım kuruluşlarında ücretsiz internet hizmetinin sağlanması ve yaşlı bireylerin aile üyeleri ile iletişim kurmasına destek sağlanması,
- Özel bakım merkezi ve huzurevlerinde kalmak amacıyla başvuruda bulunan ve gelir düzeyi asgari standartların üstünde kalan yaşlıların geliri ölçüsünde özel bakım merkezi ödemesinin gelirinden karşılanması, geriye kalan tutarın devlet tarafından karşılanması için mevzuatta değişikliğe gidilmesi,
- Yaşlı Bakım Sigortası ya da Uzun Süreli Bakım Sigorta Fonu oluşturarak yaşlıların alacağı hizmetlerin finansmanının sağlanması

ve verimliliğinin ölçülmesi adına oluşturulacak prim gelirlerinden oluşan bir fon ile ihtiyaca göre yapılacak tespitler neticesi yaşlıların ücretsiz faydalandırılması.

Sorun: Yaşlı bakımda mevzuat sorunu.

Çözüm

- Yaşlı bireylerin kuruluşlara yerleştirilmesi iş ve işlemleriyle ilgili yönetmeliğin değiştirilmesi,
- Mevzuatta düzenlemeye gidilerek gelir durumu yüksek olan bireylerin özel huzurevlerine yönlendirilmesi ve böylece ekonomik durumu yetersiz olan bireylerin resmî kuruluşlara daha çabuk yerleşmesinin sağlanarak mağduriyetinin giderilmesi,
- Evde bakım hizmetlerinde standartlar oluşturulması.

Sorun: Ann-babasına bakım veren kişilerin yaşadığı zorluklar.

Çözüm

- Anne babasına bakan kişilere yönelik teşvik paketi (maaşa ek yaşlı bakım ödemesi, fatura indirimi, erken emeklilik hakkı, vergi indirimi, teşvik vb.) sunulması için gerekli yasal düzenlemelerin yapılması.

Sorun: Yalnız yaşayan yaşlıların takip edilememesi.

Çözüm

- Yalnız yaşayan yaşlıların belediye, İl Sağlık Müdürlüğü, Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü iş birliği ile oluşturulan ekipler tarafından belirli günlerde ziyaret edilmesi, sağlık hizmetlerinin sağlanması, psikososyal destek sağlanması, evlerinin temizlenmesi, gerekiyorsa yemek hizmeti sağlanması,
- Uzaktan izleme, acil buton ve dijital danışmanlık sistemleri ile teknolojik destek sunulması.

Sorun: Yaşlılığa hazırlanamama sonucunda yaşlılık sürecinin zorlaşması.

Çözüm

- 50-64 yaş aralığındaki bireyler için yaşlılığa hazırlık kapsamında eğitim programları hazırlanmalı ve yaygınlaştırılması sağlanması.

Sorun: Afet ve Kriz Durumlarında Yaşlılara yönelik Özel İhtiyaçların tanımlanmaması.

Çözüm

- Afet ve acil durumlar için yaşlı envanterinin çıkarılması, bireyselleştirilmiş afet hazırlıkları, fiziksel mekânların erişilebilirliği, geçici barınma alanlarının düzenlenmesi ve kırılgan grupların haritalandırılması,
- Komşuluk ve gönüllü ağları ile AFAD/İtfaiye ile koordineli mahalle gönüllülerinin oluşturulması; düzenli tahliye ve toplanma alanı tatbikatlarının yapılması,
- Tahliye ve barınmada basamaksız toplanma alanları, tekerlekli sandalye dostu geçişler; mobil sağlık birimleri, ilaç listesi/kimlik kartı için hazır şablonların oluşturulması,
- Yaşlılara yönelik özel hazırlanmış afet çantaları oluşturulması bu çantalarda düzenli kullanılan ilaçlar, medikal cihazlar, sağlık raporları ve günlük rutinlerini belirten notlar gibi öğelere yer verilmesi,
- Afet yönetimi ile ilgili yaşlılar adına yerel yönetimlerde ilgili eğitimlerin yapılması.

Sorun: Kurumların konum ve çevre olanaklarının çoğunlukla yaşlıların fiziksel koşullarına uygun olarak planlanmaması.

Çözüm

- Huzurevlerinin fiziksel yapılarının (bahçe içinde, mümkünse tek katlı) ve ulaşım olanaklarının yaşlıların fiziksel ve psikososyal koşulları göz önünde bulundurularak planlanması,

Sorun: Huzurevlerindeki araç yetersizliği.

Çözüm

- Dezavantajlı grupların ihtiyaçlarına yönelik harcamaların tasarruf tedbirlerinin uygulamasının dışında tutulması.

Sorun: Kurumlarda mesleki personel (fizyoterapist, psikolog vb.) ve bakım personeli eksikliği, bakım veren personellerin ortopedik sorun yaşaması.

Çözüm

- Kurumlarda fizyoterapist ve psikolog gibi mesleki personeli bulunması,
- Daha fazla ve yaşı genç bakım personelinin görevlendirilmesi,
- Personelin ortopedik rahatsızlıklarının önlenmesi için özellikle yatalak ve bakıma muhtaç yaşlılar için vinç gibi teknolojik aletlerin kullanılması.

Sorun: Taşrada olan yaşlıların sağlık hizmetlerine ulaşımının zor olması. Evde sağlık hizmetleri birimlerinin sayı bakımından istenen düzeyde olmaması.

Çözüm

- Taşrada olan yaşlılar için daha ulaşılabilir sağlık hizmetlerinin sağlanması, evde sağlık hizmetlerinin daha yaygın ve etkin olması ve hizmetin kapsamının ve niteliğinin artırılması.

Sorun: Yaşlı bireylerin kronik ilaçlarının raporlanmasında yaşanan sorunlar.

Çözüm

- Kronik hastalıklardaki rapor yenilemelerinin özellikle yatalak ve bakıma muhtaç kişiler için aile hekimliklerinde yapılabilmesi ya da gezici hekimlik ya da online muayene uygulamalarının yapılması ve rapor sürelerinin uzatılması.

Sorun: Tek başına yaşayan yaşlılar.

Çözüm

- Tek başına yaşan yaşlıların muhtarlıklar yardımıyla haritalandırılması ve yaşlı bireylerin toplum polisi ve diyanet vasıtasıyla takibinin yapılması.

Sorun: Erkek yaşlıların kendine bakım konusunda sorun yaşaması.

Çözüm

- Erkek yaşlılara bakım konularında bilgilendirme yapılması.

Sorun: Yaşlı beslenmesi konusunda yaşanan sorunlar.

Çözüm

- Beslenme taramalarının arttırılması,
- Mama ile beslenmesi veya belirli perhize sahip yaşlılar için ücretsiz beslenme ürünleri sunulması,
- Gıda ve temel ihtiyaç desteklerinin artırılması için sosyal marketler yapılarak alışveriş imkânı sağlanması.

Sorun: Yaşlılara yönelik çeşitli istismarları önleyecek özel yapıların bulunmaması.

Çözüm

- Yaşlı bireyin özellikle aile yakınları tarafından bakılmaması, terk durumuna bırakılması halinde yasal yaptırımların artırılması hakkında gerekli çalışmaların yapılması,
- Mal varlığı bulunan yaşlıların suistimale uğramaması için koruyucu yasal düzenlemeler yapılması,
- Barolarda yaşlı hakları biriminin kurulması,
- Yaşlı istismarı konusunda Ceza Muhakemesi Kanunu'na (CMK) maddeler eklenerek cezai yaptırımların artırılması,
- Türk Ceza Kanunu ve Türk Medeni Kanunu'nda yer alan bakım ve nafaka yükümlülüğü maddelerinin gözden geçirilmesi, ilgili maddelerin bağlayıcı hale getirilmesi ve etkin şekilde kullanılmasının sağlanması,
- Aile içi istismar durumları için gizli ve güvenli başvuru mekanizmalarının genişletilmesi, özellikle demans ve Alzheimer hastalarından istismar konusunda sağlıklı bilgi almak mümkün olmadığından yaşlının takibinin aile hekimi tarafından yahut sürekli takibini yapan hastane hekimleri tarafından yapılması, genel kontrol muayenelerinde yaşlının vücudunun incelenmesi. Ayrıca yine bu konu ile ilgili olarak evde sağlık hizmetlerinin genişletilmesi. Şiddet ve istismar öyküsü bulunan yaşlıların korunması için güvenli barınma merkezlerinin oluşturulması (kadın sığınma evleri gibi),

- Yaşlılar için travma temelli destek programlarının oluşturulması,
- Yaşlı bireylerin hukuk konusunda ücretsiz destek almasının sağlayacak birimler oluşturulması.

4. İYİ UYGULAMA ÖRNEKLERİ

İstanbul'da Bağcılar Belediyesi Vefahane Yaşam Merkezi, Ümraniye Belediyesi Aktif Yaş Al Projesi, Esenyurt Lavanta Emekli Evi, Üsküdar İkinci Bahar Kahvesi, Gençlik ve Spor Bakanlığı ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Seyahatsever Projesini hayata geçirmişlerdir.

Yarenler Platformu gençler ve yaşlıları eşleştiren gönüllülük modeli ile kuşaklararası bağları güçlendirmektedir.

STK'lar ve yerel yönetimler tarafından düzenlenen afet eğitimleri, yaşlı bireylerin tahliye, afet çantası hazırlığı ve kriz anındaki davranışları konusunda bilinçlendirilmesini sağlamaktadır.

Bursa'da Sağlık Bakanlığının Gönül Ağı Yaşlı Destek Projesi ile kırsal mahallelerde izleme ve hızlı müdahale modelleriyle yalnız yaşayan yaşlıların takibi sağlanmaktadır.

Evde hasta bakım hizmetleri ile belediye koordinasyonlu evde bakım ve mobil sağlık ekipleri hizmet sunmaktadır.

Osmangazi ve Nilüfer Belediyesi'nin Alzheimer Gündüz Bakım Merkezleri ve Osmangazi Belediyesine ait BAREM Bakım Rehabilitasyon ve Eğitim Merkezi bulunmaktadır.

Nilüfer Belediyesi Olgun Gençlik Merkezi ile 50 yaş üzeri bireylere sanatsal ve sportif aktiviteler konusunda destek olmaktadır. BUSMEK Hasta ve Yaşlı öz bakıma destek eğitimi vermektedir.

Osmangazi ve Yıldırım Belediyelerinin aşevi uygulaması mevcut olup evlere sıcak yemek servis edilmektedir.

Osmangazi Belediyesinin Alzheimer hastaları için dövme hizmeti mevcut olup bu dövmeye işlenen sayısal veri hastanın kimliğini belirlemede kayıp

vakalarda hızlı tespit sağlamakta kullanılan önlemlerden biridir. Ayrıca Alzheimer hastalarının ayakkabılarına çip takılmaktadır.

Bursa Yaşlı Dostu Kentler Projesi kapsamında kentte yaşayan 60 yaş üstü bireylerin ve emeklilerin sosyal dışlanmaya uğramadan, erişilebilir, kapsayıcı, aktif, üretken ve sağlıklı bir yaşam sürmelerini desteklemek amacıyla hizmetlerine devam etmektedir.

Yıldırım Belediyesinin ikinci bahar kıraathaneleri hizmeti sunulan iyi uygulama örneklerinden sayılabilir.

Kırklareli'nde Nesiller Arası Gelişim Merkezi (NEGEM) Projesi yapılmıştır.

Sakarya'da aktif yaşlanma sürecini desteklemek amacıyla yaşlılarımız için Kocaali ilçesinde YADES Projesi kapsamında ücretsiz havuz aktivitesi düzenlenmektedir.

Sakarya ilinde yaşlılarımıza yılda 2 kez Taraklı Termal köyde hem fiziksel ve ruhsal sağlıklarını destekleyecek hem de sağlıklı yaşlanma sürecini destekleyecek kaplıca tatil olanakları sağlanmaktadır (Yaklaşık 3000 yaşlı bu hizmetten faydalanmaktadır).

YADEM (Yaşlı Destek Merkezi) kapsamında büyükşehir belediyesi aracılığıyla 250 yaşlıya ev temizliği, kişisel bakım hizmeti verilmektedir.

Sakarya Büyükşehir Belediyesi aracılığıyla sokakta kalan erkek yaşlılar için otel desteği verilmekte, barınma imkânı sağlanmaktadır.

İl Sağlık Müdürlüğünde görev yapan geriatri uzmanları tarafından yönlendirmeler yapılarak 80 yaş üstü bireyler için 13 Adet yaşam polikliniği hizmet vermektedir.

Edirne'de Trakya Üniversitesi Fizyoterapi ve Rehabilitasyon bölümü ile Edirne Huzurevi iş birliği çerçevesinde teknoloji temelli uygulamalarla sağlıklı yaşlanmayı ve farklı nesilleri bir araya getirerek deneyim aktarım sürecini gerçekleştirmek üzere Kankatek Projesi planlanmıştır. Üç yıl boyunca devam ettirilecek proje içerisinde her yıl ne öğrendim-ne öğrettim teması ile bir kitap sahaya kazandırılarak, gençler ve yaşlı bireylerin

birbirlerine öğrettikleri ve birbirlerinden öğrendikleri hususların ve deneyimlerin toplumla buluşturulması sağlanacak.

Koruma ve bakım altında bulunan yaşlılarımızın aktif ve sağlıklı bir şekilde yaşamlarını sürdürmeleri için her hafta onların denge, esneklik, koordinasyon, dayanıklılık, ruhsal sağlık, bilişsel işlev, kas güçlerinin korunması ve gelişmesini hedef alan yaşlılarımıza uygun çeşitli grup oyunları, iyi uygulama örnekleri ve grup egzersizleri düzenlenmektedir.

Balıkesir'de yaşlılık alanında faaliyet yürüten STK'lar ile düzenli aralıklarla programlar düzenlenmektedir. Resmî huzurevleri sırasında bekleyen öncelikle yalnız yaşayan yaşlı bireylere yönelik sosyal hizmet merkezleri ve huzurevi müdürlükleri personeli tarafından psikososyal destek faaliyetleri yürütülmüş ve süreç hakkında bilgilendirme yapılmıştır.

Bilecik'te Bilecik Belediyesinin sağlık ocakları ve hastane gibi noktalara yaşlılara ücretsiz ulaşım hizmeti sunan Saygı Taksi uygulaması bulunmaktadır.

Kocaeli'nde Kocaeli Büyükşehir Belediyesinin Emekli Destek Paketi projesi ile hane içerisinde yaşayan bireylerin toplam geliri asgari ücretin altında ise gelir durumu asgari ücret tutarına getirilerek aile desteklenmektedir.

Kocaeli Büyükşehir Belediyesine ait Saygınlar Kulübü aktif yaşlanmaya yönelik ilgi alanlarına göre egzersiz, sağlık taraması, kültürel ve sosyal alanlarda hizmetler ve mekân desteği vermektedir.

Derince Belediyesi Yaşlı Cafe hizmeti, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Meslek ve Sanat Eğitimi Kursları (KOMEK), Gebze Belediyesi Meslek Eğitim Kursları (GESMEK) hizmet vermektedir.

Darıca Belediyesinin Emekli Yaşam Merkezi hizmet vermektedir. Körfez Belediyesinde ise 60 yaş ve üstü Aktif Yaşlanma Merkezi Kulübü hizmet vermektedir.

Kandıra Belediyesi bünyesinde Anne Kafe (Teras Cafe), kadın vatandaşlara yönelik rahat ve güvenli bir sosyalleşme mekanının oluşturulmuş olup tesiste ücret indirimi yaşlılara uygulanmaktadır.

İl Müftülüğünce sürdürülen Büyüklerimize Vefa Projesi, Karamürsel Belediyesi Araç bizden bilet sizden kampanyası ile tiyatro gezileri, Kartepe Belediyesinin ALO Evlat uygulaması, İzmit Belediyesi Alzheimer Yaşam Evi, Geniş Ailem Yaşlı Destek Programı, İzmit Belediyesince sunulan profesyonel refakatçi sistemi, berberler ve kuaförler odası tarafından resmî huzurevlerine gönüllü hizmet, Karamürsel Belediyesi ilaç ücretlerini karşılama hizmeti, Kartepe Belediyesinin kira ve fatura desteği hizmeti diğer iyi uygulama örnekleridir.

Kartepe Belediyesinin Alo Evlat Sağlık Kulübü 7/24 hizmet vermektedir. Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Hızır 41 Mutfağı Projesi ile Hayata Tutun Projesi yürütülmektedir.

Tekirdağ'da Malkara Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezinde hizmet alan yaşlı bireyler ile Mehmet Şengül Ortaokulu öğrencileri arasında mektup arkadaşlığı, çocukların huzurevi ziyareti, yaşlı bireylerin okula davet edilmesi birlikte kahvaltı, yemek organizasyonları gerçekleştirilmektedir.

Yalova'da Manevi Evlat Projesi yaşlılara evde bakım, temizlik ve psikososyal destek sunmak üzere Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ve belediye iş birliğiyle yürütülen örnek bir uygulamadır.

Yalnız Yaşayan Yaşlılara Dijital Takip Destek Projesi İl Özel İdaresi paydaşlığın da geliştirilen ve yaşlıların sağlık ve bakım süreçlerinin dijital sistemlerle takip edilmesini sağlayan yenilikçi bir uygulamadır.

Çocuk evi koordinasyon merkezi (ÇEKOM), ÇES ve Huzurevi Buluşmaları kuşaklararası dayanışmayı güçlendirmek amacıyla çocuklar ve yaşlıların düzenli olarak bir araya getirildiği etkinliklerdir.

Çanakkale'de evde yalnız başına veya eşiyle birlikte yaşayan yaşlıların sosyal ve psikolojik olarak desteklenmeleri amacıyla Çanakkale Yaşlı Hizmet Merkezi her yıl 200'e yakın üyeye hizmet vermektedir.

Gündüzlü hizmet veren merkezde yaşlı temsilcisi başkanlığında ve meslek elemanı desteği ile çalışmalar yapılmaktadır.

İkinci Bahar Türk Sanat Müziği Korosu ve folklor ekibi oluşturulmuştur.

5. II. YAŞLILIK ŞURASI'NDA ELE ALINMASI ÖNERİLEN KONULAR

- Yaşlılıkta Sağlık
- Bakım Hizmetleri Kalitesi ve Bakım Ekonomisi
- Yaşlılıkta Sosyal İzolasyon ve Yalnızlık, Gönüllülük
- Yaşlı Ekonomisi
- Yaş Dostu Kentler, Sosyal Ortamlar ve Ulaşım
- Yaşlı istihdamı ve Emeklilik
- Dijital Okuryazarlık ve Teknoloji Kullanımı
- Yaşlı Hakları, Yaş Ayrımcılığı ve Sosyal Koruma Mekanizmaları
- Kamu Hizmetlerine Erişim, Kırsalda Yaşlı Hizmetleri
- Afet ve Acil Durumlarda Yaşlı Güvenliği, Afetlere Dirençli Yaşlanma: Afetlerde Yaşlı Kırılganlığı
- Yaşlılığın Cinsiyete Göre Farklılaşması

Balıkesir Yaşlı Çalıştayı

Bilecik Yaşlı Çalıştayı

Bursa Yaşlı Çalıştayı

Çanakkale Yaşlı Çalıştayı

Edirne Yaşlı Çalıştayı

Kırklareli Yaşlı Çalıştayı

İstanbul Yaşlı Çalıştayı

İstanbul Yaşlı Çalıştayı

Kocaeli Yaşlı Çalıştayı

Sakarya Yaşlı Çalıştayı

Tekirdağ Yaşlı Çalıştayı

Yalova Yaşlı Çalıştayı

EK 3- İl Yaşlı Çalıştayları Ege ve Akdeniz Bölgesi Raporu

EGE VE AKDENİZ BÖLGESİ RAPORU

II. Yaşlılık Şurası ön çalışmaları kapsamında yapılan İl Yaşlı Çalıştayları çerçevesinde Ege ve Akdeniz Bölgesinde Adana, Afyonkarahisar, Antalya, Aydın, Burdur, Denizli, Gaziantep, Hatay, Isparta, İzmir, Kahramanmaraş, Kilis, Kütahya, Manisa, Mersin, Muğla, Osmaniye, Uşak olmak üzere sırasıyla toplam 18 il bulunmaktadır. Bölge illerinde İl Yaşlı Çalıştayları 07.08.2025– 25.08.2025 tarihleri arasında yapılmıştır. Çalıştaylara taşra kuruluşları ve yerel yönetimlerden kamu kurum ve kuruluş temsilcileri, akademisyenler, üniversite öğrencileri, yaşlılıkla ilgili meslek mensupları, mahalle muhtarları, sivil toplum kuruluşları temsilcileri, huzurevlerinden ve çeşitli kesimlerden akil yaşlılar olmak üzere toplam 972 kişi katılmıştır. En yüksek katılım 94 kişi ile Denizli'de, en düşük katılım 24 kişiyle Mersin'de gerçekleşmiştir. Çalıştayların 5'i huzurevi ve huzurevi yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezinde, 6'sı Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (ASHB) il müdürlüğünde, 1'i üniversite kültür merkezinde, 1'i çocuk evleri sitesinde, 1'i büyükşehir belediyesine ait İstasyon Gaziantep Toplantı Salonunda, 2'si gündüzlü bakım ve aktif yaşam merkezinde, 1'i sosyal tesislerde, 1'i SHM Konferans Salonunda yapılmıştır.

Çalıştaylar Ege ve Akdeniz Bölgesindeki ASHB il müdürlükleri tarafından gerçekleştirilmiş olup il müdürlükleri tarafından hazırlanan çalıştay raporlarına göre bölgenin durumu aşağıda özetlenmiştir.

1. YAŞLILARA YÖNELİK MEVCUT DURUM

A) DEMOGRAFİK YAPI

Ege ve Akdeniz bölgesi ülkemizde yüksek yaşlı nüfus oranına sahip olan illerimizin yer aldığı bölgedir. Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) 2024 yılı verilerine göre Kütahya (%15,1), Adana (%10), K. Maraş (%9,6), Isparta (%15), Mersin (%10,9), Afyonkarahisar (%12,6), Burdur (%16,9), Uşak (%14,2), Aydın (%15,6), Antalya (%10,1), Muğla (%14,2), Kilis (%8,1), Gaziantep (%6,1), Hatay (%8,9), Manisa (%13,2), Osmaniye (%10), İzmir (%13,3), Denizli (%12,8) olmak üzere yaşlı nüfus bulunmaktadır.

B) YAŞLILARA YÖNELİK HİZMET HARİTASI VE MEVCUT DURUM

Belediyeler tarafından Yaşlı ve Engelli Gündüz Yaşam Merkezi (Denizli), Aktif/Sağlıklı yaş alma merkezi (Mersin, İzmir), Alzheimer hastalarına hizmet veren gündüzlü bakım merkezi, Yaşlı Koordinasyon Merkezi (Gaziantep), Emekliler Lokali (Örn. Kütahya, Gaziantep), Erkek yaşam merkezleri açılmıştır. Kuaför ve berber hizmetleri, Gönül Dolabı projesi kapsamında kıyafet desteği sağlanmaktadır (Kütahya). Evde bakım (kişisel temizlik, ev temizliği, hastane transferi, evde sağlık), tamirat desteği, gıda paketi, Horoz Kart (Denizli -yardım amaçlı bakiye yüklü kart) ve Demans/ Alzheimer takip cihazı gibi hizmetler sunmaktadır, yaşlılara yönelik ücretsiz hizmet veren kafe işletilmektedir (Emekli Evi), sıcak yemek dağıtımı, yaşlılara yönelik geziler, Moral Evi Alzheimer Hasta ve Hasta Yakınları Buluşma Merkezi (Gaziantep) 1. ve 2. evre Alzheimer hasta ve yakınlarına hizmet vermektedir. Alzheimer hastasına zekâ, spor etkinlikleri, iş-uğraş faaliyetleri, müzik branşında seans hizmeti verilmektedir (Gaziantep). Evim dünyalara bedel birimi aktif yaşam merkezi bünyesinde evde yaşama destek birimini de kapsayarak hizmet vermektedir (Gaziantep). Şefkat Eli (yaşlı ve Alzheimer hastası bireylere yönelik evde fizik tedavi, psikolojik destek) Projesi ile Gaziantep'te yaşayan 65 yaş ve üzeri Alzheimer hastası veya evde fizik tedaviye ihtiyaç duyan yaşlılara evde fizik tedavi ve psikolojik destek hizmeti verilmesi amaçlanmıştır. Manisa Büyükşehir Belediyesi merkez ilçelerde yaşayan ve yemek yapmaya engeli olan bireylere sıcak yemek dağıtımı yapmaktadır. Şehzadeler Belediyesi tarafından evde temizlik ve haftada beş gün bir öğün sıcak yemek hizmeti verilmektedir. Büyükşehir Belediyesi yaşlılara yönelik geziler düzenlemektedir. Yunusemre Belediyesi aracılığıyla takip bilekliği uygulaması yapılmıştır. Muğla Büyükşehir Belediyesi yaşlılığa ilişkin bütüncül bir sosyal refah politikası uygulamakta olup, yaşlıların sosyal hayata aktif katılımını sağlayacak "yaşlı dostu kent" uygulamaları ve evde bakım, sağlık hizmetlerine erişim ve ulaşım kolaylığı temel öncelikler arasında yer almaktadır. Antalya'da nüfusun yaklaşık %10'unu 65 yaş ve üzeri bireyler oluşturmaktadır. Nüfusun önemli bir kısmının Kepez, Muratpaşa ve Alanya gibi merkez ilçelerde yoğunlaşması hizmet planlamasında dikkate alınması gereken bir diğer önemli faktördür. Antalya'da 65 yaş ve üzeri yaşlılar vatandaşların şehir içi toplu taşımada ücretsiz taşınmasının kanunla düzenlenmiş olup Antalya Büyükşehir

Belediyesinin sunduğu Antalya Kart gibi olanaklar yaşlıların şehir içi ulaşımlarını kolaylaştırmakta toplumsal hayata katılımını sağlamaya yardımcı olmaktadır. Engelsiz Taksi evde sağlık hizmetleri kapsamında hasta nakil araçları gibi uygulamalar yerel yönetimlerce sağlanabilmektedir. Hatay Büyükşehir Belediyesi ve ilçe belediyeleri yaşlılara yönelik şu hizmetleri yürütmektedir: Evde bakım ve temizlik desteği (65 yaş ve üzeri ihtiyaç sahiplerine yönelik), evde fizik tedavi (deprem sonrası artan ortopedik ve rehabilitasyon ihtiyaçları doğrultusunda), evde hastane nakil hizmeti (hareket kısıtlılığı olan yaşlıların sağlık kurumlarına ulaştırılması), psikolojik danışmanlık ve destek, ilçe bazında gıda, yakacak, temizlik malzemesi yardımları yapılmaktadır.

MEB ve üniversiteler tarafından uygulanan Tazelenme Üniversitesi ve Üçüncü Yaş Akademisi mevcuttur.

İl Müftülüğü tarafından aile ve dini rehberlik merkezinde yaşlı odaklı vaaz ve sohbet programları, eşi vefat etmiş yaşlılara taziye ziyaretleri, ihtiyaç odaklı Kur'an kursları ve ayda bir defa huzur evlerinde program gerçekleştirilmektedir (Kütahya).

İl Sağlık Müdürlüğü tarafından evde sağlık hizmeti verilmektedir. Evde Sağlık, Bakım ve Sosyal Destek Hizmetlerinin İş Birliği İçerisinde Yürütülmesine Dair Protokol ile yaşlılara yönelik ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla iş birliği yapılmakta, 6 ayda bir kurumlararası toplantılar yapılmaktadır. Evde bakım hizmetleri ve gezici sağlık hizmetleri sunulmaktadır (Kütahya). Online doktor görüşmeleri yapılabilmektedir. Aile hekimlerinin gezici sağlık hizmeti kapsamında kronik hastalıklar için tarama programları başlatmıştır. Belediyeye bağlı sağlık merkezlerinde pansuman, yatak yarası bakımı gibi evde sağlık hizmetleri verilmekte; ayrıca psikolog ve fizyoterapist bulunmaktadır. 1. Basamakta kronik hastaların izlenmesi, obezitenin önlenmesi için İdeal Kilonu Öğren Sağlıklı Yaşa Projesi yürütülmektedir (Gaziantep).

Kilis İl Sağlık Müdürlüğünün yürüttüğü evde sağlık hizmetleri kapsamında özellikle 80 yaş ve üzeri, tam bağımlı veya cihaz yardımıyla bakıma ihtiyaç duyan yaşlılara tıbbi bakım ekipleri evlerinde hizmet sunmaktadır. Sağlıklı Yaş Alma Merkezi (YAŞAM) uygulamasıyla da bu bireylerin sağlık

hizmetlerine erişimi kolaylaştırılmakta, danışmanlık ve koordinasyon gibi hizmetlerle desteklenmektedir.

Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü tarafından ücretsiz seyahat hakkından faydalanılması, SYDV'nin Vefa Hizmeti, Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi (ŞÖNİM) hizmeti, Aşevi Projesi, ASDEP personeli tarafından 65 yaş yaşlılık aylığı alan vatandaşları ziyaret, danışma ve yönlendirme, yaşlı yakınları ve muhtarlara yaşlı hakları ve bakımları konusunda bilgilendirmeler yapılmaktadır. Toplumumuzda yer alan 65+ vatandaşlara yönelik verilen hizmetler kapsamında kurum bakım hizmeti, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfınca sağlanan 65 yaş aylığı, elektrik/su desteğinin sağlanması, engelli vatandaşlara yönelik sunulan engelli evde bakım yardımları, VEFA Projesi kapsamında kimsesiz ve geliri olmayan vatandaşlara yönelik gıda desteği ve temizlik hizmetleri gerçekleştirilmektedir. Huzurevinde yemek, gezi, doğum günü kutlaması, film gösterimleri, turnuvaların yapılması gibi sosyal etkinlikler düzenlenmekte ve halk eğitim merkezi ile iş birliği yapılmaktadır. Manisa kırsal bölgelere sosyal destek, yemek dağıtımı, evde temizlik, maddi olarak zorlananlara maddi destek, kıyafet, dijital okuryazarlık, eğitim-bilgilendirme, evde sağlık kapsamında şeker tansiyon ölçümleri, keteme getirme, prostat ile ilgili çalışmalar ve hizmetler yürütmektedir.

Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü tarafından Komşum ve Gönüllülük Projeleri kapsamında yaşlılara yemek götürme ve ev temizliği gibi hizmetler sunulmaktadır (Manisa).

Sivil toplum kuruluşları (STK) ve gönüllüler tarafından STK'ların yaşlılara özel uygulamaları veya yaşlılara pozitif ayrımcılığı mevcuttur (Türkiye Kızılay Derneği Denizli Şubesi, Türkiye Yeşilay Cemiyeti Denizli Şubesi, Türkiye Alzheimer Derneği Denizli Şubesi, Denizli Yetim Aciz ve Muhtaçları Koruma Vakfı, Denizli Yetim ve Acizleri Koruma Derneği, Aktif Yaşam Kültür Sanat Derneği, Denizli Kimsesiz Yaşlılara Yardım Derneği, Yaşlı Sorunları Araştırma Derneği gibi). Mersin'de MERCEK ile 58 yaş almış birey yeni bir meslek öğretme hedeflenir. Manisa'da Alzheimer ve demans hastalarına yönelik hizmet veren tek dernek, belediye ile iş birliği içinde erken ve orta evre demans hastalarına yönelik çalışmalar yapmaktadır.

2. YAŞLILARA YÖNELİK İHTİYAÇ DUYULAN HİZMETLER

Ege ve Akdeniz bölgesi illerinde yapılan çalıştaylarda yaşlılık çalışmaları için öne çıkan ihtiyaçlar belirli başlıklar altında toplanmış olup aşağıda sunulmaktadır.

Huzurevi/Özel Bakım Kurumu İhtiyacı ve Düzenlemeleri

- Yatılı bakım ihtiyacının tam olarak karşılanabilmesi için kurumsal kapasitenin artırılması ve acil durumlar için ilk kabul merkezleri kurulması önerilmektedir.
- Huzurevlerinde dinç yaşlıların ortak yaşam alanlarında sorun yaşamamaları için küçük birimler ve kişiye özel banyolu hizmet modellerinin geliştirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır.
- Yaşlıların yaşam kalitesini artırmak için refakatçi hizmeti sağlanması, dikey mimari gibi aktif yaşlanmayı engelleyen unsurların kaldırılması, doğayla iç içe yaşam alanları ve hobi bahçelerinin oluşturulması gerekmektedir.
- Özel bakım kurumlarına sigorta ve KDV indirimi ile devlet katkı payı sağlanması önerilmektedir.

Alternatif Bakım Modelleri

- Çocuk evleri sitesi modeline benzer olarak kampüsler oluşturulması ve yaşlıların üretimde kalabileceği yaşlı köyü veya yaşlı mahallesi gibi yeni yaşam modelleri geliştirilmesi önerilmektedir.
- Ayrıca belediyelerin huzurevi veya gündüzlü hizmetlerin yanında, yaşlıların geçici misafir edilebileceği esnek hizmet modelleri sunması tavsiye edilmektedir.

Eğitim ve Hayat Boyu Öğrenme

- Meslek atölyelerinde yaşlıların mentörlük yapabilmeleri ve yeni nesle tecrübelerini ve deneyimlerini paylaşma imkânı elde etmelerinin sağlanması önerilmektedir.

Kuşaklararası İletişim/Saygı

- Okullarda (okul öncesi-sonrası dönemde) yaşlılara yönelik değerler eğitimi içerisinde yaşlılara saygı konulu ders müfredatı olması veya dönemsel eğitim seminerlerinin oluşturulması önerilmektedir.

Sağlık ve Bakım Hizmetleri

- Evde sağlık hizmetlerinin kronik hastalık takibi ve rutin kontrolleri kapsayacak şekilde genişletilmesi, hastanelerde yaşlılara özel birimler oluşturulması, geriatri uzman sayısının artırılması ve özel mobil sağlık ekipleri kurulmasına ihtiyaç duyulmaktadır.
- Yatağa bağımlı yaşlılar için fizyoterapi, diyetisyen ve geriatri hizmetleri sağlanmalı, yalnız yaşayan yaşlılara ise telefon veya çevrim içi psikososyal destek hatları oluşturulmalıdır. Ayrıca bakıma muhtaç yaşlılar için acil sağlık butonları kurulup muhtarlıklar bu sisteme entegre edilebilir.
- Huzurevlerinde fizyoterapist desteği sağlanmalı, fizik tedavi ile psikiyatri uzmanı görevlendirilmesi zorunlu hale getirilmelidir.
- Evde bakım teknolojileri yaygınlaştırılmalı, tüm ilçelerde standart yaşlı destek merkezleri kurulmalı ve mahalle bazlı erken müdahale mekanizmaları geliştirilmelidir.
- Koruyucu hekimlik hizmetleri artırılarak kronik hastalık takibi, aşılama ve kanser taraması için yaşlılara ait aşı kartları e-nabız sistemine entegre edilmelidir.
- Sağlık İl Müdürlüklerinin ileri yaşam poliklinikleri tüm illere yaygınlaştırılmalı, evde sağlık hizmetleri nitel ve nicel olarak iyileştirilirken, yaşlılara yataklı tedavi kurumlarında öncelik tanınmalıdır.
- Mobil sağlık ekipleri yardıma muhtaç yaşlıların aylık kontrollerini evlerinde gerçekleştirmelidir.

Gündüzlü / Geçici / Evde Bakım ve Bakım Veren Desteği

- Gündüzlü bakım merkezleri ve evde destek hizmetleri (sıcak yemek, temizlik, ilaç hatırlatma, refakat) için Tek Kapı Başvuru Birimi kurulmalı, kurum bakımı gerekmeyen yaşlılar için saatlik veya günlük bakıcı temini amacıyla denetimli kamu ve özel şirketler teşvik edilmelidir.
- İl merkezi dışındaki yaşlılara yemek, duş ve berber gibi ihtiyaçların karşılanması için seyyar konteyner hizmetleri sunulmalı ve yerel

yönetimlerin sosyal tesislerine gündüzlü bakım modelleri entegre edilmelidir.

- İl Sağlık Müdürlüğünün 80 yaş üstüne verdiği evde sağlık hizmetinin yaş sınırı 65'e indirilmeli, hastaya bakım verenlere yatak yarası gibi sağlık sorunlarıyla ilgili eğitimler sağlanmalıdır.

Barınma ve Konut

- Yaşlı Dostu Kent/Köy düzeyinin artırılması için geçici yaşlı konukevleri, yaşlı yaşam köyü modelleri ve belediye sosyal konutlarında yaşlılara ayrılmış daireler planlanmalı ve teşvik edilmelidir.
- Erişilebilir konut düzenlemeleri yapılırken üniversite öğrencileriyle ev paylaşımı protokolü oluşturulmalı, kısa süreli barınma için Komşu Destek Programı ve Bir Oda Senin kampanyasıyla sosyal destek artırılmalıdır.

Sosyal ve Siyasal Hayata Katılım ve Yalnızlıkla Mücadele

- İl ve ilçe düzeyinde Yaşlı Meclisleri kurulmalı, yaşlı kültür ve sanat merkezleri (servis erişimiyle) açılmalı, mahalle çay buluşmaları, okuma-sohbet kulüpleri, hobi ve spor kursları ile yürüyüş grupları oluşturulmalıdır.
- Aile sağlık merkezleri ile yerel yönetim iş birliğiyle UCLA-3 testi kullanılarak yalnızlık taraması yapılarak yaşlılar sosyal aktivitelere yönlendirilmelidir.

Ekonomi, İstihdam ve Sosyal Yardımlar

- Yaşlıların üretime katkı sağlaması için kamu yararı projeleriyle iş alanları açılmalı, istihdam desteklenmeli, vergi muafiyetleri ile prim teşvikleri uygulanmalıdır.
- Yaş Eşitliği ve Çeşitlilik Protokolü hayata geçirilmeli, üst yaş sınırı kaldırılmalı ve TYP/İUP gibi projeler yaşlıları da kapsamalıdır.
- Yaşlıların istihdamı için ekonomik destek sağlayacak Yaşlılık Fonu kurulmalı, sosyal yardımlar için tek durak başvuru masaları oluşturulmalıdır.

- 65+ aylığında gösterge rakamı ve GSS kapsamı revize edilmelidir. 65 yaş aylığı kapsamı ihtiyaç sahipleri için 60'a indirilmelidir.
- 50'den fazla çalışanı olan işyerlerinde 65 yaş üstü istihdam zorunluluğu getirilmelidir.
- Her mahallede 24 saat hizmet veren yaşlı destek merkezleri kurulmalı ve bu merkezlerde sosyal hizmet ve yaşlı bakım alanında profesyonel personel görev yapmalıdır. Böylece hastane randevuları ve günlük ihtiyaçların karşılanması sağlanacaktır.

Adalete ve Güvenliğe Erişim

- Suçla ilişkilendirilen yaşlılar için Yaşlı Dostu Duruşma Paketi, Eşlikçi Adalet Ekibi, Sessiz Oda ve Mobil Adalet Minibüsü gibi uygulamalar geliştirilmelidir.
- Cezaevlerinde Yaşlı Mahkûm Bakım Koordinatörü görev almalı, Gri Probasyon sistemi uygulanmalı ve ALO 183 hattı tanıtılmalıdır.
- Acil durumlarda iletişim ve sağlık bilgilerini içeren Yaşlı Güvenlik Kartı, Yaşlı Dostu Güvenlik Hattı ile eczane, PTT, belediye gibi noktalarda Yaşlı Güven Noktaları oluşturularak yaşlıların destek ve yönlendirmesi sağlanmalıdır.

Dijital Uyum ve Teknoloji Destekleri

- Yaşlılara özel online hekim görüşmeleri ve entegre dijital platformlar (e-Devlet, e-Nabız, 112 uyumlu) oluşturulmalı, sesli komut ve acil durum butonlu cihazlar yaygınlaştırılmalıdır.
- Teknoloji Kütüphanesi gibi ödünç tablet ve akıllı saat hizmetleri sunulmalı, yaşlılara yönelik online danışmanlık ile yapay zekâ destekli dijital asistan uygulamaları geliştirilmelidir.

Siber Güvenlik ve Finansal Koruma

- Telefon ve internet yoluyla yapılan dolandırıcılığa karşı eğitimler verilmeli, bankacılık işlemlerinde limit ve teyit mekanizmaları uygulanmalı, dolandırıcılık sigortası ve kredi çekmesi halinde muhtaçlığa düşebilecek yaşlılar için koruyucu prosedürler geliştirilmelidir.

- Demans gibi durumlarda GPS'li takip cihazları sağlanmalı, isteyen yaşlılara Sevgi İzi gibi uygulama desteği verilmeli ve YDS (Yaşlı Destek Sistemi) acil ihbar uygulaması oluşturulmalıdır.

Erişilebilirlik

- Toplu taşımada park ve mesire alanlarına uygun hatlar oluşturulmalı, kamu binalarında erişilebilirlik denetimleri artırılmalıdır.
- Konutlarda rampa, asansör, eşiksiz kapı gibi unsurlar zorunlu hale getirilmeli, yaşlı indir-bindir park alanları ve erişilebilir içerikler (büyük punto, sade dil, altyazı) yaygınlaştırılmalıdır.
- Yaşlı Dostu Kent Standartları ve endeks çalışması yapılmalı, trafik ışıklarında sesli uyarı sistemleri ise yaygınlaştırılmalıdır.

Afet Yönetimi

- Mahalle bazında Öncelikli Tahliye Listeleri ve Tahliye Destek Ekipleri oluşturulmalı, asansörlü ambulans ve rampalı araçlarla öncelikli tahliye sağlanmalıdır.

İnsan Kaynağı ve Kapasite

- Yaşlılara hizmet veren bireyler için Yaşlı Dostu Hizmet eğitimi verilmeli, Yaşlı Dostu İşletme tabelalarıyla hizmet teşvik edilmelidir.
- Empati simülasyonları (Gezici Empati Tırı), Mavi Yelekli Yaşlı Destek Ekibi ve Yaşlı Dostu İletişim Protokolü gibi uygulamalarla farkındalık artırılmalıdır.
- Özel bakım hizmeti veren kurum çalışanlarının meslek elemanı olması sağlanmalı, yaşlılık alanında çalışan personelin çalışma şartları iyileştirilmeli ve iş gücüne kolay erişim için bir havuz oluşturulmalıdır.
- Bakım ya da desteğe ihtiyaç duyan yaşlıların yetkin bakıcılara ulaşımı kolaylaştırılmalıdır (örn. İŞKUR üzerinden).

Bakım Standartlarında Kalite

- Yaşlılık ve yaşam kalitesi alanında bakanlık düzeyinde kurumsal bir yapılanma oluşturulmalı ve yaşlılara sunulan hizmetlerin denetimi artırılmalıdır (örn. hastane refakat hizmeti sağlayan firmaların denetlenmesi).

- Bakım kalitesine yönelik kapsamlı bir veri tabanı oluşturulmalı, hizmet veren kurumların nitelikleri ölçülüp sınıflandırılmalı ve uzun süreli bakım hizmetleri için akredite edilen bir sistem kurulmalıdır.
- Evde bakım hizmetleri için ulusal kalite standartları belirlenmeli ve verilen hizmetler denetlenmelidir.
- Yaşlı bakımının görünmeyen kahramanları olan aile üyelerine ücretsiz eğitim programları, psikososyal destek hizmetleri ve bakım yükünü hafifletecek dinlenme izni (mola hizmeti) sunan gündüzlü bakım merkezlerinin sayısı artırılmalıdır.

Paydaş Kurumlarla İletişim ve Farkındalık Çalışmaları

- Yaşlı bireylerin kendilerine sunulan hizmet ve hakları konusunda bilgi sahibi olmaları önemlidir. Bu kapsamda muhtarlara eğitimler verilmeli, böylece her mahallenin muhtarı kendi mahallesindeki yaşlıya bilgilendirme yapabilmelidir.
- Yaşlıların kendilerine sunulan hizmetlere erişiminde muhtarların daha aktif olmaları sağlanmalıdır.

3. YAŞLILARA VE YAŞLILIĞA İLİŞKİN SORUN VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Ege ve Akdeniz bölgesindeki İl Yaşlı Çalıştaylarında yaşlılara ve yaşlılığa ilişkin sorunlar ve çözüm önerileri aşağıda sunulmaktadır.

Sorun: Yalnız yaşayan ve hareketsiz yaşayan yaşlıların artışı; sosyal uyumda kopuklukların yaşa bağlı olarak ortaya çıkması, duygusal destek eksikliği, yalnızlığa bağlı anksiyete ve depresyon, kalp damar hastalıkları riski.

Çözüm

- Kültür–sanat merkezleri ve hobi kulüpleri, ücretsiz çay buluşmaları/ okuma–sohbet, spor kulüpleri, evden al–eve bırak servisi; UCLA-3 yalnızlık taramasıyla sosyal kulüplere yönlendirme, yaşlı yalnızlığının ASHB yanı sıra Sağlık Bakanlığı (SB), MEB, Halk Eğitim Merkezleri, yerel yönetimler, Tarım Bakanlığı gibi paydaş kurumların da dahil edilerek çözülmesi için çalışmalar yapılması, hekimlerin yaşlı ziyaretlerini sıklaştırması, yaşlılarımızın sosyal sorumluluk projeleri

kapsamında haftada birkaç gün kısa süreli çalışma yapmalarının teşvik edilmesi.

Sorun: Sosyal izolasyon ve yalnızlık.

Çözüm

- Yaşlı dostu sosyal merkezleri ve yaşlı kültür evleri oluşturulmasıyla yaşlıların aktif yaşama katılım haklarının korunması.

Sorun: Yalnız yaşayan bazı yaşlıların çevrelerinden sosyal destek alamaması.

Çözüm

- Mahalle muhtarları yönetiminde gönüllülerden oluşan gruplar oluşturularak yalnız yaşayan yaşlıların ihtiyaçlarını belirlemeye yönelik çalışmaları gerçekleştirilmesi.

Sorun: Yaşlıların günlük yaşam aktivitelerinde yardım ihtiyacı.

Çözüm

- Yaşlılara haftada bir ev temizliği, yemek desteği gibi hizmetler yaygınlaştırılması, bazı ihtiyaçlarını tek başlarına gideremeyen yaşlılar için destekleyici uygulamalar hayata geçirilmesi (seyyar market, banka ve hastane işlemlerinde destekleyici gönüllüler gibi).

Sorun: Kamu sağlığı, kronik hastalık yönetiminde güçlük, düşük fiziksel aktivite.

Çözüm

- Periyodik eğitim/danışmanlık, fizyoterapi–diyetisyen eşliğinde kişisel planlar ve beslenme programları, düzenli yürüyüş grupları; evde sağlık kapsamının genişletilmesi, sağlık, ilaç okuryazarlığı, yalnız yaşayan yaşlılar öncelikli olmak üzere yaşlıların sağlıklı bir şekilde beslenmeleri için yerel yönetimlerce destek sunulması, 7395 sayılı kanun kapsamında umumi tuvaletlerin yaşlı dostu ve hijyenik hâle getirilmesi.

Sorun: Düzensiz beslenmeye bağlı sağlık sorunları.

Çözüm

- Saha taramalarında diyetisyenin bulunması ve yaşlıların beslenme alışkanlıklarının takip edilmesi, yeterli ve sağlıklı beslenme konusunda bilgilendirme afişlerinin ve bilgilendirme toplantılarının yapılması.

Sorun: Uzun süreli palyatif bakım merkezlerinin sayısının istenen düzeyde olmaması.

Çözüm

- Uzun süreli palyatif bakım merkezlerinin sayısının arttırılması.

Sorun: Yaşlıların yaşlanmadan önce fiziksel aktiviteye yatkınlığının az olması sebebiyle yaşlanınca fiziksel aktivitelere katılım sağlamaması.

Çözüm

- Sağlıklı Yaş Alma Akademisi adı altında yaşlılığa hazırlık kapsamında destekleyici eğitimlerin verildiği bir okul oluşturulması.

Sorun: Yaşlıların evde fizik tedavi, rehabilitasyon ve psikoterapi ihtiyacının maddi açıdan karşılayacak gücünün olmaması.

Çözüm

- Yaşlıların fiziksel ve psikolojik problemlerinin çözümü için gerekli modellerin geliştirilmesi, gerekli ekonomik desteğin devlet kurumlarınca yaşlıların iyilik halinin devamlılığı için sağlanması.

Sorun: Yaşlıların sosyal yardımlar konusunda daha fazla desteğe ihtiyaç duyması, tedavi giderlerinin karşılanması noktasında zorluklar yaşaması. Sağlık kuruluşlarında yaşlıların fiziksel ulaşım noktasında desteğe ihtiyaç duyulması.

Çözüm

- Yaşlılıkla meydana gelen hastalıklarda, hastaların ödeme güçlerini aşan ilaç, tıbbı malzeme ve tedavi giderlerinin karşılanmasında destek sağlanması. Hareket kısıtı olan yaşlıların hastane gidiş-dönüşlerinde taransfer hizmetlerinin sunulması.

Hastanelerde Yaşanan Sorunlar

Sorun: Sağlık hizmetlerine erişim güçlüğü.

Çözüm

- Randevu sisteminde öncelikli sağlık hizmeti sisteminin etkin uygulanması ve denetiminin sağlanması, belli periyotlarla evde sağlık hizmetlerinin yaygınlaştırılması, yalnız olan yaşlılara hastane personelince refakat ve yardım edilmesinin sağlanması, sıra bekleyen ve tahlil sonucunu beklemek zorunda kalan yaşlılar için dinlenme odası ayrılması, yaşlıların sık gittiği polikliniklerin, hatta tüm polikliniklerin hastanenin giriş katında bulunması.

Sorun: Huzurevi ücretlerinin bazı yaşlılar için yüksek kalması ve il dışı konaklamalarda ekonomik yetersizlik yaşanması.

Çözüm

- Özel kurum hizmet bedelini karşılayamayan kişilere maddi destek (sübvansiyon) sağlaması ve vakıf huzurevlerinde kalan yaşlılar için de maddi destekte bulunması,
- Yaşlıların il dışı konaklamaları için kamu kurum ve kuruluşların misafirhanelerinin yatak kapasitelerinin belirli bir kısmının yaşlı kontenjanı olarak ayrılması.

Sorun: Yaşlıların güncel çalışma hayatı ve teknolojik gelişmeler konusunda yetersizliği, yaşlı profili ve istihdam alanları konusunda uyumsuzluk yaşanması.

Çözüm

- Yaşlılıkla birlikte değişim ve gelişimin yavaşlaması, güvende olma ihtiyacının artmasıyla iş yerlerinin yaşlıya uyumlu hale getirilmesi, iş sağlığı ve güvenliği çalışmalarının arttırılması, geliştirilmesi. İşverenlere yönelik yaşlı istihdamı konusunda eğitimlerin düzenli olarak verilmesi, kamu spotu hazırlanması.

Sorun: Yaşlıların günümüz ekonomi-para değeri ile geçmişteki ekonomi-para değeri arasındaki değişen durumun farkındalığına sahip olmamaları, para yönetimi konusunda yaşlıların kaygı durumlarına etki etmesi.

Çözüm

- Yaşlıların emekliliğe hazırlanması, sürdürülebilir iş hobi gibi yaşlıların aktif yaşama devam etmesi uyum sağlaması desteklenmesi, ekonomik hayatın nasıl yönetilebileceği planlaması, emekliliğe geçişi kolaylaştıracak kademeli programların hazırlanması, çalışma isteği ve gücüne sahip olan yaşlılara yönelik iş bulma kuruluşları oluşturulması.

Sorun: Yaşlılık ve hastalık süreçlerinde ruhsal problemlerle başa çıkamama.

Çözüm

- ASHB ve SB iş birliği ile hastalık ve yaşlılık sürecinde yaşlıya ve aile bireylerine psikososyal destek sağlanması (Yaşlılara Yönelik sürekli Psikososyal Destek Ekiplerinin kurulması ve düzenli PSD hizmetleri verilmesi).

Sorun: Ev içi bakımın kesintili/dağınık sunulması, bakım verenlerde tükenmişlik.

Çözüm

- Gündüzlü bakım merkezleri ve evde bakım hizmetlerinin yaygınlaştırılması, tek kapı başvuru–vaka yönetimi, saatlik/günlük bakıcı temini ve denetimi.

Sorun: SYDV'ler tarafından VEFA Projesi kapsamında yürütülmekte olan temizlik ve bakım hizmetlerinde faydalanacak yaşlılar için gelir sınırlılığı kriterinin bulunması.

Çözüm

- Sosyal yoksunluk yaşayan ve bakım vereni olmayan yaşlıların bulunması sebebiyle gelir şartı yeniden düzenlenmelidir.

Sorun: Kurumsal bakım modellerinin daha maliyetli olması ve yaşlıyı sosyal çevresinden uzaklaştırması.

Çözüm

- Yerinde bakım modellerine geçiş, aktif yaşlanmanın ön plana alınması, alternatif bakım modellerinin oluşturulması (örn. tek

başına yaşayan 65 yaş üstü bireylerde evlerinden çıkmadan yaşlının bakım, kontrol ve takip sistemin yapılacağı komşuluk ilişkilerine dayanan hizmet modelinin hayata geçirilmesi, bu hizmet modelinde yaşlının bakım, takip ve kontrolünü sağlayacak olan apartman ya da mahalle komşusunun desteklenmesi), yaşlıların bağımsız yaşama alışkanlıklarının desteklenmesi.

Sorun: Yaşlı nüfusun çoğalmasıyla birlikte kurum bakımına ihtiyacı olan yaşlıların sayısında artış olması, huzurevi sırasında bekleyen yaşlıların giderek artması, yaşlının özel kuruluşta bakımını karşılayacak maddi imkanının olmaması.

Çözüm

- Yaşlıların ekonomik durumlarına uygun konutların sağlanması. Yaşlıların gelir durumuna göre kira giderlerinde düzenleme yapılması.

Sorun: Evde bakım hizmetlerinde bakım verenlerin psikososyal yüklerine ilişkin çalışmaların istenen seviyede olmaması.

Çözüm

- Bakım verenlere yönelik bakım ve psikososyal destek eğitimleri verilmesi, sağlık ve sosyal hizmet ekiplerinin ev ziyaretlerini ortaklaşa yapması.

Sorun: Geçici–acil barınma boşlukları, erişilebilir konut eksikliği.

Çözüm

- Geçici konukevi, yaşam köyü ve erişilebilir sosyal konut sağlanması, ev paylaşımı–komşu destek modellerinin geliştirilmesi.

Sorun: Dijital okuryazarlık ve cihaz erişimi yetersizliği.

Çözüm

- Teknoloji kütüphanesi, sesli komutlu ve acil butonlu yaşlı dostu cihazlar, bütünleşik yaşlı uygulaması/platformu, çevrimiçi hekim görüşmesi.

Sorun: Dijital okuryazarlık eksikliği, teknolojik araçlara erişilebilirlik, yazı boyutu, işitmede zorlanma, uygulamaların karmaşıklığı, genç kuşakla bağlantı eksikliği, uygulamaları ve teknolojik ürünleri kullanmada kaygı ve korku, statü kaybına bağlı olarak içe kapanma, dijitalleşmeye direnç, dijitalleşmede yaşanan hızlı uçurum.

Çözüm

- Yaşlı dostu yerli mobil cihaz üretimi, siber güvenlik açısından programlandırılmış, yazı boyutu ve ses sistemi değerlendirilmiş, kullanım kolaylığı olan cihazların geliştirilmesi, dijital kapsayıcılık sistemi içerisinde yaşlının dijitalleşmesinin kolaylaştırılması,
- Yaşlı dostu yerli televizyon, bulaşık makinesi, çamaşır makinesi üretimi, yalnız yaşayan bireylere uygun tasarlanmış ürünlerin üretimi ve bu ürünlere yaşlıların ulaşımının desteklenmesi,
- Yaşlının dijitalde yaşadığı zorlanmalar hakkında yapılan akademik araştırma çalışmalarının örnekleme, ulaşım, ekonomik vb. açılardan desteklenmesi. Yaşlılıkta dijitalleşme hakkında ihtiyaç analizinin yapılması, problemlerin belirlenebilmesi adına saha çalışmalarının sağlanması.

Sorun: Telefon/internet dolandırıcılığı, uygunsuz kredi kullanımı.

Çözüm

- YDS ihbar uygulaması, bankalarda limit–teyit–kısıtlama mekanizmaları, dolandırıcılık sigortası, muhtaçlığa düşme riski varsa kredinin önlenmesine dönük prosedürler.

Sorun: Adliye süreçlerinde bilgi/erişim güçlüğü, yaşlı hükümlülerin bakım koordinasyonu eksikliği.

Çözüm

- Yaşlı dostu duruşma paketi, eşlikçi adalet ekibi, sessiz oda, mobil adalet minibüsü, yaşlı mahkûm bakım koordinatörü.

Sorun: Hukuki haklar konusunda bilgi eksikliği ve dolandırıcılığın önüne geçme.

Çözüm

- Yaşlılara yönelik ücretsiz ve 7/24 ulaşabilecekleri hukuki danışmanlık hizmeti sunan bir yaşlı hakları danışma hattı oluşturulması.

Sorun: Yaşlı haklarına yönelik farkındalıkların yetersiz olması.

Çözüm

- Eğitim kurumlarında öğrenci ve öğretmelere yönelik yaşlı hakları ve saygınlık konulu seminerler yapılarak yaşlı haklarına yönelik bilinçlenmenin sağlanması.

Sorun: Yaşlı haklarıyla ilgili yasal düzenlemenin eksikliği, kanunlarda özel olarak yaşlılardan bahsedilmemesi, farklı kanunlarda parça parça verilmesi, yaşlılara yönelik tüm hizmetleri kapsayan bütün bir yasanın bulunmaması.

Çözüm

- Yaşlı hakları ile müstakil bir yasa oluşturularak yaşlı haklarını kanun ile güvence altına alınması. Yaşlı haklarını savunucu kuruluşların geliştirilmesi, yaşlılara yaşlı hakları konusunda seminerler ve eğitimlerin verilmesi.

Sorun: Yaşlı ihmal ve istismarı.

Çözüm

- Özellikle yerel yönetimler, muhtarlar gibi yaşlılar ile birlikte yaşayan toplum temsilcilerine yönelik düzenli olarak eğitimlerin düzenlenmesi, konu ile ilgili ihbar hatları oluşturulması ve ihbar eden kişinin gizliliğinin ve güvenliğinin sağlanması, bu durumun kanunlar ile güvence altına alınması.
- Kadın Destek Uygulaması (KADES) benzeri yaşlıların kolay kullanabileceği ve ulaşabileceği bir uygulanmanın hayata geçirilmesi.

Sorun: Kırsal bölgelerde yaşayan yaşlıların eğitim, sağlık, sosyal hizmet, hukuki süreçler vb. konularda geri kalması.

Çözüm

- Mobil ekipler oluşturularak kırsaldaki yaşlıların bu hizmetlerden etkin ve verimli yararlanmalarının sağlanması.

Sorun: Böylece köylerin nüfusunda yaşlı oranının arttığı görülmektedir. Bu durum hem tarım üretimini hem de yaşlıların yaşamını zorlaştırmaktadır.

Çözüm

- Kırsalda yaşayan yaşlılara yönelik hizmetlerin (mobil sağlık ekipleri, tarımsal destek, köylerde sosyal merkezler) yeniden ele alınması.

Sorun: Düşük gelir, istihdamda yaş ayrımcılığı.

Çözüm

- Yaşlılık ve emeklilik aylıklarının/gelirlerinin yeniden gözden geçirilmesi, vergi muafiyeti/indirimleri, yaş eşitliği protokolleri, üst yaş sınırının kaldırılması, prim/vergisel teşvikler, TYP/İUP benzeri istihdam, Yaşlılık Fonu, sosyal yardımlarda tek durak ve 65+ aylığı revizyonu.

Sorun: Yaşlılarda istihdam sorunu.

Çözüm

- Küçük hobi atölyeleri ile yeni iş kolları oluşturularak yaşlıların tüketici konumundan çıkartılıp üretici konumuna getirilerek ekonomik yönden desteklenmelerinin sağlanması,
- Yaşlıların çalışma hayatından kopmalarının önlemesi, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) ile iş birliği yapılarak iş kurmalarının desteklemesi, teşviklerin verilmesi, çalışma şartlarının iyileştirilmesi, iş yeri kapasitesine göre belli oranda yaşlı istihdamının sağlanması,
- Çalışma saatlerinin düzenlenmesi, kısmi zamanlı ve evden çalışma gibi esnek istihdam modelleri geliştirilmesi.

Sorun: Yaşlının emeklilik sonrası aktif iş hayatına katılamaması.

Çözüm

- Uyarlanabilir esnek çalışma çevresi düzenlenmesi, esnek emeklilik, tüm yaşlılar için mesleki rehabilitasyon uygulamaları geliştirilmesi,
- Kişisel bilgi ve becerilerinden aktif olarak yararlanmak için halk eğitim merkezlerinde yaşlılara yönelik iş imkanları sağlanması.

Sorun: Emekli olduktan sonra çalışan yaşlılar için işvereninin Sosyal Güvenlik Destekleme Primi (SGDP) ödemek zorunda kalması.

Çözüm

- Emekli işçilere sigortalı çalıştırmaları için işverenlere teşvik, kayıt dışı çalıştırılmasının önlenmesi için denetimlerin arttırılması.

Sorun: Yeterli geliri olmamakla birlikte gayrimenkulü bulunan ancak bunlardan gelir elde edemeyen yaşlıların ekonomik açıdan zorluk yaşaması.

Çözüm

- Emekli maaşlarının iyileştirilmesi ve yaşlının işletemediği gayrimenkulleri devlet desteği ile işletilerek gelir elde edebilmesi.

Sorun: Yaşlıların fiziksel sağlık bütünlüğü ile çalışma şartlarının zor olması.

Çözüm

- Yaşlıların çalışabileceği iş alanlarının geliştirilmesi, mesleki rehabilitasyonların devlet destekli haline getirilmesi.

Sorun: Yaşlılara yönelik gri tavan sendromu, eğitim ve işte tutma gibi konularda ön yargı olunması, yetersiz eğitim olanakları, yaşlı çalışanlara yönelik olumsuz tutumlar yaşlılarda hayal kırıklığı, cesaretini yitirme ve depresyon gibi konulara sebep olması.

Çözüm

- İşletmelerde esnek çalışma saatleri, sürekli beceri eğitimi, çalışma saatlerini azaltma, yaşlı çalışanlara istekleri konusunda danışma ve kararlara katılma imkânı sunma.

Sorun: Emekli olan yaşlılarda çevreye uyumsuzluk yaşaması ve kendini izole etmesi.

Çözüm

- Yaşlıların sosyal hayata katılımını teşvik edici sosyal yardımların geliştirilmesi (ulaşımda, sosyal tesislerde yaşlılara ekonomik anlamda kolaylıkların sağlanması),
- Yaşlıların yalnızlık probleminin çözülmesi, sosyal desteğin sağlanması amacıyla günün belirli saatlerinde yaşlının ilgili olduğu bilgi ve becerileri doğrultusunda belirli bir ücret karşılığında atölyelerde çalıştırılmaları.

Sorun: Kamu binaları/konutlarda erişim engelleri; parklara–mesire alanlarına erişimde zorluk.

Çözüm

- Erişilebilirlik denetimleri ve kurum ve ev içinde erişilebilirlik düzenlemeleri yapılmalı (eşyalar sabitlenmeli, düşmeye karşı önlemler alınmalı gibi), yönlendirme işaretleri konulmalı, akıllı sistemler ve geroteknoloji kullanılmalı (yaşlının evi terk ettiğini, düştüğünü, uzun süre hareket etmediğini tespit eden akıllı ev sistemleri ve yaşlının vital bulgularını sürekli takip eden konum izleme destekli akıllı cihazlar gibi), yeni/yenilenen binalarda rampa–asansör–eşiksiz kapı zorunluluğu bulunmalı, toplu ulaşım hatlarının yeniden düzenlenmesi, yaşlı indir–bindir noktaları oluşturulmalı, YADES projesi (Engelsiz Kent Tasarımı) kapsamında yaşlı dostu alanların planlanması yapılmalıdır.

Sorun: Yaşlılarda ulaşım hizmetleri eksiklikleri.

Çözüm

- Yerel yönetimlerin refakatiz yaşlıların ulaşımlarında kolaylık sağlanması, belediyelerin ulaşım kartlarının kullanımında denetiminin sağlanması.

Sorun: Yaşlıların afet anında hızlı ve güvenli tahliyesi.

Çözüm

- Mahalle bazlı öncelikli tahliye listeleri hazırlanmalı, AFAD–belediye–muhtarlık–gönüllü tahliye destek ekipleri oluşturulmalı, asansörlü ambulans/rampalı minibüslerle önceliklendirilmiş tahliye planları hazırlanmalıdır.

Sorun: Bazı yaşlıların Demans vb. durumlarda kaybolması, sağlık verisine anında erişilememesi.

Çözüm

- GPS'li takip cihazlarının kullanımı (güvenli alan ihlali uyarısı, 112'ye veri/konum), "Sevgi İzi" desteği.

Sorun: Ön cephede çalışanların yaşlı dostu iletişim/uygulama eksiklikleri.

Çözüm

- Yaşlı dostu eğitim ve sertifikasyon ("Yaşlı Dostu İşletme"), empati simülasyonları, Mavi Yelekli Destek Ekibi, Yaşlı Dostu İletişim Protokolü Palyatif bakım hizmetlerinin geliştirilmesi.

Sorun: Personel sayısının ve niteliğinin istenen düzeyde olmaması.

Çözüm

- Personel sayısı ve personelin eğitimleri artırılmalı, ünvan ve özlük hakları iyileştirilmeli.

Sorun: Fiziki altyapı sorunları, farklı sağlık düzeylerindeki (sağlıklı, bakıma muhtaç, demans, Alzheimer, psikolojik rahatsızlıkları olan) yaşlıların aynı çatı altında kalması, kurumlarda araç eksikliğinin bulunması ve ambulans desteğinin yetersiz olması.

Çözüm

- Binaların yenilenmesi, yaşlı dostu mimari anlayışıyla tasarlanması ve eski binaların iyileştirilmesi, huzurevleri ile rehabilitasyon merkezleri birbirinden ayrılmalı ve ihtisaslaşma sağlanmalı,
- Demans ve Alzheimer hastaları için ayrı birimler oluşturulmalı, sağlık ihtiyacı yoğun yaşlılar için ayrı bakım ve barınma konutları kurulmalı,

- Kurum bakım hizmetleri sağlıkta olduğu gibi basamaklandırılmalıdır. Araç sayısı (hasta nakil araçları gibi) artırılmalıdır.

Sorun: 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu ve ilgili yönetmelikler güncel ihtiyaçları karşılamamakta yetersiz kalabilmektedir.

Çözüm

- Mevzuat güncellenmelidir.

4. İYİ UYGULAMA ÖRNEKLERİ

Ege ve Akdeniz bölgesi İl Yaşlı Çalıştaylarında ortaya koyulan yaşlılık alanındaki iyi uygulama örnekleri şunlardır:

Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, 60 yaş üstü yaşlılara yönelik 3. Yaş Üniversitesi adı altında 3 haftalık eğitim programı sunmaktadır. Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi ise yaşlılık çalışmalarına odaklanan Tazelenme Üniversitesini yürütmektedir.

Pamukkale Üniversitesi ve Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi (YASAD) iş birliğiyle Üçüncü Yaş Akademisi oluşturulmuşken, Mersin Üniversitesi'nin Tazelenme Üniversitesi projesi, yaşlıların sosyal, fiziksel ve zihinsel sağlıklarını desteklemeyi amaçlamaktadır.

Kütahya Valiliği himayesinde, Kütahya Belediyesi geniş aile yapısını koruma amacıyla etkinlikler düzenlerken, Kütahya İl Müftülüğü 4/6 Yaş Kur'an Kursu ile Nine-Torun Masal Günleri Projelerini yürütmektedir.

Kütahya Belediyesi ve Sağlık Bilimleri Üniversitesi ise yaşlıların sağlık kontrollerini yaparak rehabilitasyon projeleri gerçekleştirmektedir. Resmî kurumlar ve yerel yönetimler, sosyal medya ve çeşitli iletişim araçlarıyla yaşlılara yönelik destek kanalları sağlamaktadır.

Burdur'da Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı (SYDV) Alzheimer hastalarına akıllı saat takarken, Demirci Belediyesi ve Huzurevi Yaptırma Derneği iş birliğiyle huzurevi inşaatı sürmektedir. Manisa'da, Sağlık Okur-Yazarlığı ve Kaliteli Yaşam Projesi kapsamında evde bakım verenlere eğitimler verilmektedir.

Gaziantep'te, Alzheimer hastaları ve yakınlarına yönelik Mavi Ev Projesi ve yaşlılar için kültürel geziler düzenlenmektedir. Ayrıca Moral Evi Alzheimer

Hasta ve Yakınları Buluşma Merkezi gibi projeler de yaşlılar için aktif olma imkânı sunmaktadır.

Aydın'da, 65 yaş ve üstü yaşlılar için 1003 saatlik kurslar düzenlenirken, Afyonkarahisar'daki huzurevlerinde bocce sporu yapılmaktadır.

Muğla Menteşe ilçesinde 100 yaş evleri açılırken, Antalya'da Aktif Yaşlı Merkezleri ve Yaşlı Evi gibi projelerle yaşlılar sosyal hayata dahil edilmektedir.

Antalya Büyükşehir Belediyesi tarafından kurulan Yaşlı Dostu Hastane uygulaması ve Muratpaşa Belediyesi'nin Mavi Ev Projesi gibi girişimler, yaşlıların bakımını daha özel ve nitelikli hale getirilmektedir.

Kilis'te Huzur Konağı ve Emekliler Kıraathanesi Projeleri yaşlılara sosyal ve kültürel ortamlar sunmaktadır.

Hatay Büyükşehir Belediyesi, yaşlıların günlük bakımını üstlenerek çevresel ihtiyaçlarını da karşılanmaktadır. Bu tür projeler yaşlıların sosyal, kültürel ve fiziksel ihtiyaçlarına yönelik kapsamlı çözümler sunarak, onların yaşam kalitesini artırmayı hedeflenmektedir.

5. II. YAŞLILIK ŞURASI'NDA ELE ALINMASI ÖNERİLEN KONULAR

1. Değerler ve Kuşaklararası Dayanışma

- Aileyi değer olarak görme faaliyetleri
- Aile Danışmanlık Merkezleri ve "her ailenin bir danışmanı" projesi
- Aile büyüklerini olumsuz gösteren TV dizilerinin revizesi
- Kuşaklararası İletişim ve Dayanışma eğitim modülleri
- ASHB ve MEB iş birliğiyle kuşaklararası değer aktarımı eğitimleri
- Mahalle tipi üçüncü kuşak toplum merkezleri
- Yaşlıların aile içindeki rolü ve sosyal izolasyon
- Yaşlıların yalnızlaşma problemi ve toplumsal bakış açısı
- Okul-huzurevi iş birliği ile mentörlük ağları ve gönüllülük programları

2. Aktif Yaşlanma

- Fiziksel bakım, beslenme, günlük aktiviteler hakkında bilgilendirme
- Yaşlılara yönelik farkındalık faaliyetlerinin artırılması (sosyal haklar, güvenlik, psikososyal destek)
- Kurumların aktif yaşlanmayı desteklemek için bütçe ayırmaları

3. Yaşlı Sağlığı

- Beden ve Ruh Sağlığı
- Mali Düzenlemeler ve Bilgilendirme
- Sağlık Hizmetleri ve Koordinasyon
- Evde Bakım ve Destek

4. Yaşlı Uzun Süreli Bakım

- Bedensel ve Ruhsal Bakım
- Bakım Merkezi Düzenlemeleri
- Bakım Personeli ve Eğitim
- Maddî ve Psikolojik Destek
- Hizmet Sistemi ve Koordinasyon

5. Yaşlı Ekonomisi

- Çalışan Yaşlılar ve İstihdam Sorunları
- Ekonomi Yönetimi
- Bakım Ekonomisi ve Güvence
- Sağlık Ekonomisi
- Yaşlılık Ekonomisi ve Yaşam Kalitesi

6. Yaşlı İstihdamı

- Yaşlıların İş Hayatındaki Etkinliği
- Emekli Bireylerin Çalışma İmkânları
- Emekli Maaşları ve Yaşam Düzeyi
- Sağlık Alanında Emeklilerin İstihdamı
- Yaşlıların Gelirini Artırıcı Destekler

7. Teknoloji ve Dijital Uyum

- Dijital Okuryazarlık ve Teknoloji Kullanımı
- Tele Sağlık ve Bakım
- Yaşlılar için Dijital Güvenlik ve Eğitim
- Dijital Uçurum ve Erişim Sorunları
- Fiziksel ve Dijital Erişilebilirlik
- Yaşlı Destek Hattı ve Acil Durum Hizmetleri
- Dijital Hizmetlerde Güvenlik ve Farkındalık
- Mobil Bankacılık Güvenliği
- Finansal Okuryazarlık

8. Eğitim ve Hayat Boyu Öğrenme

- Beceri ve Yetkinlik Gelişimi
- Eğitim ve Seminerler
- Genç ve Yaşlı Dayanışması

9. Katılım ve Sivil Toplum

- Yaşlının Sosyal Hayata Katılımı
- STK'ların Geliştirilmesi
- Gönüllülük ve Destek Grupları
- Yaşlı Aktivite Toplulukları

10. Sosyal Kapsayıcılık

- Yaşlanma Süreçlerinin Topluma Anlatılması
- Personel Kapasitesinin Geliştirilmesi
- Yalnızlık ve İzolasyon
- Barınma İhtiyacı
- Engelli Yaşlılar
- Sosyal Uyum Sorunları
- Suçla İlişkilenen Yaşlılar

11. Erişilebilirlik

- Ulaşılabilirlik ve Mekânlara Erişim
- Yaşlıları Koruyucu Uygulamalar
- Yapay Zekâ Araçlarının Kullanımı
- Yaşlı Temsilcileri ve İmar Düzenlemeleri
- Kentsel Alanlarda Yaşlı Dostu Tasarımlar
- Evde Yaşlılara Uygun Düzenlemeler

12. Afet Yönetimi ve Acil Durum

- Afet Bilgisi ve Hazırlığı
- Yaşlılar için Acil Durum Hizmetleri
- Acil Durum Güvenlik Önlemleri

13. Gelecek Planı ve Kaygılar

- Emekliliğe Geçiş Süreci
- Emeklilik Sonrası Yaşam
- Kariyer Destek ve Mentörlük

14. Medya ve İletişim

- Kuşaklararası Etkileşim
- Yaşlı dostu Medya Programları
- Yaşlıların Doğru Tanıtımı
- Bakım Hizmetlerinin Tanıtımı

15. Spor, Sosyal, Kültürel ve Sanat Etkinlikleri

- Kültürel Mirasın Aktarımı
- Torunlara Miras Projesi
- Yaşlı Dostu Sanat ve Spor

16. YÖK-Üniversite Düzeyinde Öneriler

- Yaşlılık Kavramının Akademik Alanda Yer Alması,
- Üniversite ve ASHM İş Birlikleri
- Lisansüstü Yaşlılık Araştırmaları

- Yaşlılık ve Gerontoloji Eğitimi

17. Yerel Yönetimlerin Rolü

- Yerinde Bakım ve Yerel Yönetimler
- Yaşlı Gündüzlü ve Huzurevi Hizmetleri
- Yerel Yaşlı Lokalleri ve Etkinlik Merkezleri,
- Deprem Bölgelerinde Sosyal Katılım
- Mimari Düzenlemeler ve Yaşlı Ergonomisi
- Yaşlı Destek Programları (YADES) geliştirilmeli,

18. Demografik Çalışmalar

- Yaşlı yalnızlığı ve Sosyalleşme
- Yaşlılık ve Emeklilik Çalışmaları
- Yerel Yönetim Araştırmaları ve Uygulamalar
- Göçmen Yaşlılar ve Entegrasyon

19. Yaşlı Hakları, Mevzuat ve Düzenlemeler

- Yaşlı Haklarının Korunması
- Yaşlılık Hukuku ve Sosyal Güvenlik
- Yaşlının hakları (sosyal hizmet, eğitim, bakım, sağlık, çalışma, barınma, sosyal güvenlik, katılım vb.) savunuculuğu
- Cezaevi Geçmişi Olan Yaşlılar
- Yasa ve Yönetmelik Güncellemeleri
- Hukuki Danışmanlık ve Koruma

20. İhmal ve İstismar

- Evde Bakım Hizmetlerinin Denetimi,
- Şiddet, İhmal ve Suistimalle Mücadele
- Tüketici Hakları ve Danışmanlık.

Adana Yaşlı Çalıştayı

Afyonkarahisar Yaşlı Çalıştayı

Antalya Yaşlı Çalıştayı

Aydın Yaşlı Çalıştayı

Burdur Yaşlı Çalıştayı

Denizli Yaşlı Çalıştayı

Gaziantep Yaşlı Çalıştayı

Hatay Yaşlı Çalıştayı

Isparta Yaşlı Çalıştayı

İzmir Yaşlı Çalıştayı

Kahramanmaraş Yaşlı Çalıştayı

Kilis Yaşlı Çalıştayı

Kütahya Yaşlı Çalıştayı

Manisa Yaşlı Çalıştayı

Mersin Yaşlı Çalıştayı

Muğla Yaşlı Çalıştayı

Osmaniye Yaşlı Çalıştayı

Uşak Yaşlı Çalıştayı

EK 4- İl Yaşlı Çalıştayları İç Anadolu Bölgesi Raporu

İÇ ANADOLU BÖLGESİ RAPORU

II. Yaşlılık Şurası ön çalışmaları kapsamında yapılan İl Yaşlı Çalıştayları çerçevesinde Türkiye genelinde iller 5 bölgeye ayrılmış olup İç Anadolu Bölgesinde 14 il bulunmaktadır. Bu iller sırasıyla; Ankara, Aksaray, Çankırı, Eskişehir, Karaman, Kayseri, Konya, Kırıkkale, Kırşehir, Malatya, Nevşehir, Niğde, Sivas ve Yozgat'tır. Bölge illeri İl Yaşlı Çalıştayları 06.08.2025 – 28.08.2025 tarihleri arasında yapılmıştır Çalıştaylara taşra kuruluşları ve yerel yönetimlerden kamu kurum ve kuruluş temsilcileri, akademisyenler, üniversite öğrencileri, yaşlılıkla ilgili meslek mensupları, mahalle muhtarları, sivil toplum kuruluşları temsilcileri, huzurevlerinden ve çeşitli kesimlerden akil yaşlılar ve basın mensupları olmak üzere toplam 678 kişi katılmıştır. En yüksek katılım 91 kişi ile Ankara'da, en düşük katılım 28 kişiyle Nevşehir'de gerçekleşmiştir. Çalıştayların 1'i huzurevi ve huzurevi yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezinde, 4'ü aile ve sosyal hizmetler il müdürlüğünde, 1'i öğretmenevinde, 1'i kongre merkezinde, 1'i ticaret odası meclis salonunda, 1'i aile danışma merkezinde, 1'i sosyal hizmet merkezinde, 1'i lisede, 1'i termal otelde, 1'i uygulama otelinde, 1'i nikah sarayında yapılmıştır.

Çalıştaylar Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlükleri tarafından gerçekleştirilmiş olup il müdürlükleri tarafından hazırlanan çalıştay raporlarına göre İç Anadolu Bölgesi'ne ilişkin durum aşağıda özetlenmiştir.

1. YAŞLILARA YÖNELİK MEVCUT DURUM

A) DEMOGRAFİK YAPI

Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) 2024 yılı verilerine göre İç Anadolu Bölgesinde en yüksek yaşlı nüfus oranına sahip olan Çankırı İli %17,7'lik yaşlı nüfus oranıyla Türkiye'nin de en yaşlı 5. kentidir. Bu bölgenin diğer illerinden Yozgat %15,4, Ankara ve Kayseri ise %10,4 yaşlı nüfus oranına sahipken, bölgenin tüm illeri %10'un üzerindeki yaşlı nüfus oranıyla yaşlanan toplum sınıfına girmektedir.

B) YAŞLILARA YÖNELİK HİZMET HARİTASI VE MEVCUT DURUM

Bölgede yaşlılara yönelik hizmetlerde huzurevi hizmeti, özel bakım merkezi, gündüzlü hizmetler olmak üzere kurum bakımı hizmeti ön plana çıkmaktadır. 2022 sayılı yasadan yararlanarak yaşlılık aylığı alan yaşlılarımız mevcut olup, Vefa Projesi birçok ilimizde devam etmektedir.

Aşevi hizmeti, evde sağlık hizmeti, evde bakım hizmeti, ücretsiz seyahat gibi hizmetlerden yararlanan yaşlılar bulunmaktadır. Bölgede sağlık, bakım ve rehabilitasyon hizmeti, tıbbi hizmetler, beslenme ve sosyal faaliyetler, ekonomik ve sosyal yoksunluklarının giderilmesine yönelik destekleyici faaliyetlere devam edilmekte olup; yaşlı refahına yönelik hizmetler önem kazanmıştır.

Konya İl Sağlık Müdürlüğü bünyesinde yaşlı yetişkinlere yönelik genel ve evde sağlık hizmetleri verilmesine için çalışmalar yapılmaktadır. Aile Hekimleri tarafından yaşlı yetişkinlerin genel sağlık takipleri yapılmakta, şehirdeki hastanelerde bulunan geriatri polikliniklerinde yaşlı yetişkinlere doğrudan sağlık hizmeti verilmektedir. Şehir Hastanesi, Meram Devlet Hastanesi, Beyhekim Eğitim Araştırma ve Beyşehir Devlet Hastanesinde palyatif bakım hizmeti verilmektedir.

Mevcutta tüm hastanelerde evde sağlık birim hizmetleri verilmekte olup, bu birimlere başvuran yaşlı yetişkinlerin temel sağlık hizmeti talebi, ağız ve diş sağlığı, psikomotor ve kronik hastalıklar vb. başvurularda yaşlı yetişkinlere yönelik havalı yatak, bez ve mama desteği verilmesine yönelik çalışmalar yapılmaktadır.

Konya ili belediyelerinde 22 mahalle konağı bulunmakta olup, konak hizmetleri kapsamında hizmet alan yaşlılara yönelik okuma, dinlenme, sosyokültürel, eğitim, piknik, gezi, kültür- sanat faaliyetleri vb. hizmetler sunulmaktadır.

Karatay Belediyesi bünyesinde çalışan hekim ve hemşireler tarafından düzenli aralıklarla yaşlı yetişkinlere yönelik ev ziyaretleri yapılmakta, sağlık ve psikososyal destek kapsamında verilen bu hizmet ile aile refahının artırılması amaçlanmaktadır. Ayrıca,Karatay Belediyesi bünyesindeki

Karatay Şefkat Evi'nde yaşlıların aileleri ile birlikte kalabilecekleri ve temel giderleri karşılanacak şekilde 92 daireden oluşan ve yaklaşık 300 bireye hizmet verebilecek düzeyde daireler bulunmakta, bu evlerde talep halinde eğitim ve kültür sanat faaliyetlerine yönelik destekler verilmektedir.

Maddi ve sosyal olanakları bulunmayan yaşlılara talepleri halinde (hastane vb. kurumlara ulaşım için) servis hizmeti verilmektedir.

Yoksul yaşlılara SYDV'ler tarafından maddi destek, sıcak yemek, gıda ve yakacak yardımı verilmektedir.

Belediyelerin gündüzlü bakım evleri sayesinde yaşlılar gün içerisinde sosyal faaliyetlere katılmakta, sağlık kontrolleri yapılmakta ve sosyal izolasyon riskleri azaltılmaktadır.

SYDV hizmetleri kapsamında ihtiyaç sahibi yaşlılara ev temizliği, sıcak yemek, gıda ve yakacak yardımları sunulmaktadır. Ayrıca Vefa Projesi ile yalnız yaşayan yaşlıların temel ihtiyaçları karşılanmakta, düzenli ziyaretler yapılarak sosyal hayata katılımları desteklenmektedir. Bunun yanında evde sağlık hizmetleri ile yaşlıların muayene, tedavi ve ilaç takibi İl Sağlık Müdürlüğü iş birliğiyle sürdürülmektedir.

Bazı illerimizde huzurevlerinde manevi danışmanlık hizmeti yürütülmektedir. İhtiyaç odaklı sosyal programlar ve kurslar sunulduğunu, büyüklere vefa projesinin olduğunu, din görevlileri tarafından yaşlılara yönelik düzenlenen eğitimler, ziyaretler, yönlendirmeler, gönüllük faaliyetleri yer aldığını, İl Gençlik Spor katılımcısı gönüllü liderlerin evlere ziyaret gerçekleştirdiklerini, Kızılay tarafından yaşlı ve engellere yönelik hane ziyaretlerinin yapıldığı öğrenilmiştir. Bazı illerimizde özel engelli bakım merkezleri hizmet vermektedir. Bakım ve destek hizmetine ihtiyaç duyan 65 yaş üstü bireylere yaşadıkları mekânlarda, ihtiyaçlarına uygun hizmetlerin verilmesi amacıyla yerel yönetimlerin evde bakım ve gündüz bakım hizmetlerini desteklemek üzere uygulanan YADES Projesi devam etmektedir.

Yaşlı hastalara hizmet alımlarını kolaylaştıracak, poliklinik işlemlerinde yardımcı olacak refakatçi personel (hostes hizmeti) temin edilmektedir.

Palyatif bakıma ihtiyaç duyan yaşlı bireyler palyatif bakım hizmetleri desteğinden yararlanabilmektedir. 65 yaş ve üzerindeki kişilerin koruyucu sağlık hizmetleri kapsamında olan grip aşısı, sağlık raporu aranmaksızın yılda 1 defaya, Pnömokok (polisakkarit) aşısı ise 5 yılda 1 defaya mahsus olmak üzere Genel Sağlık Sigortası kapsamında SGK tarafından karşılanmaktadır. Yaşlı bireylerden; yaşam kalitesini ileri düzeyde bozan hastalığı olan ve/veya yaşlılığı nedeniyle sağlık hizmetine ulaşımda zorluklar yaşayan bireyler, yatağa bağımlı hastalar, KOAH vb. solunum sistemi hastaları, ileri derecedeki kas hastaları, ileri dönem kanser hastalarına palyatif bakım tedavisi, evde fototerapi uygulamalarıyla birlikte evde sağlık hizmetlerden faydalanabilmektedir.

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi bünyesinde bulunan Tazelenme Üniversitesi tarafından yaşlı bireylere aktif yaşlanma, sosyal hayata katılım, eğitim hayatını devam ettirme ve sağlıklı yaşlanma alanlarında eğitim verilmektedir.

Yaşlı bireylerin zamanla engellilik vb. nedenlerle toplumsal hayata ve hizmetlere erişimde sorunlar yaşadıkları bilinmektedir. Engelli ve yaşlı bireylerin erişilebilirliği adına çalışmalar devam etmektedir. TOKİ hazırladığı projeler kapsamında dönem dönem planlanan konut sayısının belli bir bölümünü yaşlı vatandaşlarımıza ayırmaktadır.

Belediye tarafından evde tıraş hizmeti, ihtiyaç sahibi emeklilere aylık 2.000 TL nakit desteği, ihtiyaç sahibi yaşlı bireylere sıcak yemek ya da kuru gıda yardımı verilmektedir.

Alo 183 Sosyal Destek Hattı aracılığı ile yaşlı bireylere yönelik hizmetlere ilişkin çağrılar değerlendirilerek rehberlik ve danışmanlık hizmeti sunulmaktadır. 7 gün 24 saat çalışma esasına göre hizmet verilmektedir. Nevşehir ilimizde Kızılay ile yapılan aşevi projesi kapsamında evinde yemek yapamayan yaşlıların evine sıcak yemek gönderilmektedir.

Nevşehir İl Müftülüğünce tüm camilerde yaşlılara yönelik manevi rehberlik, Kuran-ı Kerim öğretimi, toplu ziyaretler yapılması, bakıma ihtiyaç duyan yaşlılar için gönüllü bakıcılık uygulaması, ailevi problem yaşayan yaşlı bireyler için problemin giderilmesine yönelik çalışmalar yapılması, ekonomik yoksunluk içerisindeki yaşlı bireylere zekat, fitre ve

kurban dağıtımında aracılık edilmesi, umre özlemi duyan yaşlı bireyler için ekonomik bağışçıların desteği ile umre için aracılık edilmesi hizmetleri yürütülmektedir.

Nevşehir Belediyesi tarafından yaşlılara yönelik psikolojik destek, diyetisyen hizmeti, teknik destek (ev temizliği, kişisel bakım, acil ihtiyaçların temini vb.), aile haftası etkinlikleri, hobi kursları, yaşlı ve hasta taşıma aracı hizmeti verilmektedir. Nevşehir İlinde Sivil Toplum Kuruluşları tarafından yaşlılara yönelik ziyaretler yapılması, ihtiyacı olan yaşlı bireylere gıda ve hijyen malzemesi yardımı, huzurevlerinden hizmet alan yaşlıların ziyaret edilmesi, bağımlılığı olan yaşlı bireylere psikososyal destek hizmeti sunulması ve yaşlı bireylerin sosyal hayata katılımlarını arttıracak motivasyon çalışmaları yürütülmektedir.

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesinde akademisyenler tarafından yaşlılık alanında bilimsel yayınlar yapılmakta, Yaşlı bakımı, psikoloji, geriatrik rehabilitasyon, fizik tedavi, ergoterapi alanlarında farklı bölümlerde dersler verilmekte, TÜBİTAK 2209 A projeleri, gönüllülük çalışmaları ve topluma destek çalışmaları yürütülmektedir.

Kültür ve Turizm Bakanlığınca yaşlılara yönelik koro çalışmaları, resim kursları, günlük gazete ve dergi okuyabilecekleri yaşlı kütüphaneleri açılmıştır.

2- YAŞLILARA YÖNELİK İHTİYAÇ DUYULAN HİZMETLER

İç Anadolu Bölgesi illerinde yapılan çalıştaylarda yaşlılık çalışmaları için öne çıkan ihtiyaçlar aşağıda sunulmaktadır.

- Bölge illerinde, huzurevi kapasitesinin yetersiz olması nedeniyle yeni huzurevlerine ihtiyaç olduğu, Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezlerinin ayrı binalarda hizmet vermesinin daha uygun olacağı, ailesi yanında yaşayan yaşlıların ve ailelerinin sosyoekonomik yönden desteklenmesinin, huzurevi dışında farklı hizmet modellerinin ortaya çıkması ve geliştirilmesinin gerektiği, kamu kurum ve kuruluşlar ile STK'ların yaşlıya hizmet sunumunda veya ulaşmada beraber hareket edebilmesi adına il bazında bir yaşlı veri sisteminin oluşturulmasının gerekliliği, yaşlılarımızın sağlıklı

yaşlanmalarını sağlamak adına gerekli fiziki ve yasal düzenlemelerin yapılması, yaşlıların ihmal ve istismara karşı korumak için (dolandırıcılık, vb.) farkındalık eğitimlerinin yapılması, yaşlılarımızın boş vakitlerini değerlendirebilecekleri sosyal tesislerin il genelinde yaygınlaştırılması, Yaşlı Destek Hattı'nın oluşturulması.

- Doğal afetlerle ilgili eğitimlerin yaşlılara hitap edilecek şekilde yapılması, yalnız başına yaşayan veya kırsal kesimde ikamet eden yaşlılarda ulaşım ve iletişim problemi yaşanması, Türkiye Acil Afet Uygulama Planında yaşlılara özel mevzuat, yönerge ve planlamaların hazırlanması, afet sonrası psikososyal destek hizmetlerinin artırılması, afet sonrası geçici barınma yerlerinin yaşlılara uygun düzenlenmesi, mobil eczane ve sağlık ekipleri ile afet alanına hızlı erişim sağlanarak hassas grupta yer alan yaşlılar hızlı bir tıbbi hizmet sunulması, yerel yönetim, belediye, kaymakamlık veya muhtarlarla iletişime geçilerek sorun tespit edilen evlerin yaşam alanlarının iyileştirilmesi.
- Kimsesiz veya refakatçisiz yaşlı hastanede yattığında bakım verme işinde kimsenin olmaması, Sağlık Bakanlığı bünyesinde bakım alanında profesyonel eğitim almış meslek grubu istihdamının yapılması, Evde Bakım- Sağlık Hizmetleri birimlerinin bakım personeli istihdam edilerek ihtiyaç halinde alanda çalıştırması "Günlük Bakıcı Hizmeti" verilmesi, kültürel aktivitelerin artırılarak, ücretsiz gezilerin yapılması ve bu alanda yerel yönetimlerden destek alınması, yaşlının deneyiminin, bilgi birikiminin değerlendirilerek, halka, genç nesle ulaştırılması için programlar yapılması.
- Aile içi bakım konusunda eğitim programları sağlanarak yaşlı kimselerin toplumdaki değerleri ve yaşamsal deneyimlerinin gelecek kuşaklara aktarılması, evde bakım hizmetlerinin yaygınlaştırılması, bakıcıların üzerindeki bakım yükünün hafifletilebilmesi için sosyal aktivite etkinlikleri, indirim çekleri vb. imkanların sağlanarak onların kişisel zaman geçirebilmelerinin kolaylaştırılması.
- Yol ve kaldırımların yaşlı dostu hale getirilmesi, genç ve çocuklara yönelik faaliyetlerin yanında yaşlılara yönelik kursların açılması, kuşaklararası dayanışma kapsamında ortak etkinlikler düzenlenmesi, yalnız yaşayan yaşlıların barınma ihtiyaçlarını karşılamak için tesislerin oluşturulması, televizyon ve dijital platformlarda yaşlılarla

ilgili kamu spotlarının uygulanması, belediye ve kaymakamlıklar tarafından yaşlı bireylerin evlerinde (kaymayan zemin, sağlam mobilyalar, evlerinin girişlerinde rampa, tuvaletler-banyoda tutamaçlar vb.) düzenlemeler yapılarak daha sağlıklı bir yaşam alanı oluşturulması.

- "Toplumsal Duyarlılık Projeleri" dersinin tüm üniversitelerde verilebileceği, bu sayede genç ve yaşlı bireylerin bir arada etkinlikler düzenlenmesi.
- Yaşlılarda solunum yolları rahatsızlıklarına doğal çözüm yolu olarak Çankırı ilinde bulunan Tuz Mağarası haloterapi yöntemi kullanılmaktadır. Bu hususta kamu kurum ve kuruluşlarında tanıtımların yapılması, yaşlı bireylere haloterapi hakkında bilgilendirmelerin yapılması. Ayrıca ilde bulunan Çavundur Kaplıcası'nda da yaşlı bireyler adına programlar düzenlenmesi, tanıtımların yapılması, 50+ eleman çalıştıran kamu ve özel sektör iş yerlerine engelli ve eski hükümlü çalıştırma zorunluluğu gibi yaşlı işçi çalıştırma zorunluluğunun getirilmesi.
- Aile ve Sosyal Hizmetler il müdürlükleri ile ortaklaşa beceri eğitimi ve/veya meslek edindirme kurslarının düzenlenebileceği, TYP, İUP gibi programlarda yaş şartı konulmaması ya da yaşlı kişiler için kontenjan ayrılması.
- Turizm amaçlı olarak yöresel ürünlerin yapımı/üretimi konusunda mesleki eğitim kurslarının düzenlenebileceği, engelli Hibe Projesi gibi yaşlılara yönelik hibe projelerinin gerçekleştirilebileceği, kaybolmaya yüz tutmuş mesleklere yönelik kurs ve eğitim düzenlenebileceği belirtilmektedir. Alanında uzman olan yaşlıların danışmanlık yapmasının sağlanabileceği, gümüş ekonomi kapsamında üretken yaşlıların da çalışmalarının desteklenmesinin sağlanabileceği, köyde yaşayan yaşlılara fide ve fidan desteği, şehirde yaşayan yaşlılara hobi bahçeleri desteğinin sağlanması.
- Evde yalnız yaşayan yaşlılara evcil hayvan desteğinin sağlanabileceği, tarım ve hayvancılık alanlarında zirai kursların açılabileceği, kamuya alınacak daimî işçi alımı için yaş sınırlamasının kaldırılması.

- İş gücü piyasasında yaşlılara uygun olarak esnek ya da yarı zamanlı çalışmanın sağlanabileceği, emeklilik sonrası yaşanacak psikolojik, sosyal ve ekonomik sorunları en aza indirgeyebilmek için emekli olacak bireyleri emeklilik süreci ve sonrasına hazırlayacak bir eğitim planlanabileceği belirtilmektedir. Bu eğitimde öncelikle geleceğe yönelik plan yapmak daha sonrası için ise emeklilik sonrası yaşanabilecek duygularla nasıl başa çıkılabileceği, yaşlılık döneminde oluşan rollerin değersiz görülmesi duygusunun önüne geçilebilmesi için ise örnekler ile (Mimar Sinan'ın 80 yaşında ustalık eserim dediği Selimiye Camisini yaptığı, akademide yöneticilik görevi yapan bazı bilim insanlarının emekli olduktan sonra klinik epidemiyoloji gibi farklı bir alanda eğitim alarak araştırma yaptığı ve tarihimiz incelendiğinde eğitmeye ve öğretmeye devam edildiği vurgulanmalı) yaşlıları topluma tekrardan kazandırma, sosyal izolasyon riskinin azaltılması gibi amaçların gerçekleştirilebileceği ifade edilmektedir.
- Sivil toplum örgütlerinde yaşlı kolları kurulabileceği il bazında ve Türkiye genelinde çıkan orman yangınları sonucunda kaybedilen ağaçların yerine fidan dikiminde yaşlılarımızın belirli bir ücret karşılığında çalıştırılabileceği belirtilmektedir.
- Bazı illerde bulunan Engelsiz Kafe hizmetinin Emekli Kafesi isminde de başlatabileceği, sadece emeklilerin çalışacağı, içerisinde gazete köşesi bulunan, emekli yaşlıların sosyalleşeceği, yalnızlık hislerini azaltacak ve hobilerini kazanca çevirebileceği fırsatların sunulabileceği kafe işletmelerinin açılması.
- Sağlık kurumlarında yapılandırılmış bir refakat siteminin kurulması, Aile Sağlığı Merkezlerinde gebe takibi gibi 65 yaş üstü yaşlıların aylık olarak telefonla takibinin sağlanması, yaşlılar, yaşlı adayları ve mahalle muhtarlarından fiziksel zorluklarla ilgili anket ve görüşmelerin yapılması, katılımcıların istek ve beklentileri doğrultusunda ihtiyaç haritasının çıkartılması.
- Yaşlıların kullandığı alanlarda tabelaların ve yönlendirmelerin algılanabilir uygun renk ve puntoda olması, sokak ve yol aydınlatmalarının iyileştirilmesi, işitme sorunu olan yaşlılar için sesli uyarı sistemlerinin geliştirilmesi, engelli ve yaşlılara uygun kaldırımların ve yönlendirmelerin yapılması, zeminlerin yüksekliklerinin yaşlılara uygun hale getirilmesi ve bozulma/

deformasyon durumlarında hızlı bir şekilde bakım ve onarımının yapılması.

- Bağımlı yaşlıların resmî işlerde yaşadığı zorlukların kurum yetkilileri tarafından uzaktan erişimle çözümlenmesi, dijital / mobil uygulamaları kullanmada yaşlıların dijital okuryazarlık seviyelerinin arttırılması, akıllı şehir uygulamalarının kullanımı için yaşlılara eğitim yapılması, park, durak, meydan gibi alanlarda acil çağrı butonlarının konulması, fiziksel zorluklarda destek olmak amacıyla gönüllü yoldaşlık programları ile üniversite öğrencilerinin, Kredi Yurtlar Kurumu'nun (KYK) ve sivil toplum kurumlarının (STK) yaşlılara eşlik ettiği haftalık gezilerin düzenlenmesi ve yerel esnafa bilgilendirme yapılarak yaşlılara yardımcı olma konusunda kısa eğitimlerin yapılması ("Yaşlı Dostu İşletme").
- Sağlık-sosyal hizmet koordinasyonu için kurumlararası ortak veri tabanı oluşturulması, kırsalda yaşayan yaşlılara özel hizmet modelleri geliştirilmesi, gezici sağlık, sosyal hizmet araçları, çalışan aile bireylerinin sorumluluklarını kolaylaştırmak ve yaşlıların sosyal hayata katılımını sağlamak amacıyla gündüz hizmet veren merkezlerin artırılması.
- Yakını tarafından bakılamayan veya ağır engelli olmayan yaşlı bireylerin bakımlarının profesyonel ekipler tarafından günlük yaşamsal ihtiyaçlarının karşılanması, gerekli durumlarda ev temizliği, teknik destek gibi hizmetlerin sunulması.
- Gelişen teknolojiye yetişememe nedenleriyle yaşlılarımıza dijital okuryazarlık eğitiminin verilebileceği, siber suçlar eğitimi ve kamu spotu oluşturulması gerektiği, şehir merkezlerinde bakım merkezlerinin sayısının artırılabileceği, kent konseylerinde temsilcilerine yer verilebileceği, akrabalık bağlarının güçlendirilmesine yönelik eğitim verilebileceği, yaşlı köyü adı altında bir yerleşke/köy oluşturulabileceği (tamamen yaşlılara yönelik trafik sorunu olmayan, ihtiyaçlarında ulaşabilir olan, sürekli aktif bakımın sağlandığı onlara ait ve yaşamı devam ettirebilecek ve bütün engel durumlarına yönelik de hizmet verebilecek bir yerleşke-köy oluşturulması), yaşlılara yönelik şenlik- festival düzenlenebileceği, sağlık kuruluşlarında yaşlı karşılama hizmetinin sunulması ve uygulanması.

- Yaşlıların sosyal ve kültürel etkinliklerle boş zamanlarını kaliteli değerlendirip sosyal hayata katılımlarının sağlanması amacıyla Aile Destek Merkezlerinde verilen hizmetlerin yaşlı bireylere yönelik genişletilmesi, mahallelerde muhtarlar aracılığıyla ulaşılan yaşlılara yönelik belediyeler tarafından Yaşlı Kültür Merkezlerinin oluşturularak kurslar, eğitimler ve geziler düzenlenerek yaşlıların sosyalleşmesinin sağlanması.
- • Hastanelerde ve kuruluşlarda bulunan "Acil Çağrı Butonlarının" kullanım alanlarının genişletilerek evde yalnız yaşayan yaşlı bireylerin evlerinde bu sistemin kurulması ve illerde Yaşlı Nüfus Eylem Planı oluşturulması.

3. YAŞLILARA VE YAŞLILIĞA İLİŞKİN SORUN VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

- Çocuk Evleri modelinde olduğu gibi 4-5 yaşlının bir arada toplumdan kopmadan yaşayabileceği Yaşlı Evleri oluşturması.
- Evde yaşayan yaşlılara bakım veren aile üyelerinin desteklenmesi için geçici gündüz ve gece bakım hizmetleri planlanması.
- Çalışan ve aynı zamanda ailesindeki yaşlıya bakmak isteyen bireyler için yaşlı kreşleri açılması.
- Mahalle muhtarları aracılığı ile her mahallede tek başına ya da ailesiyle ile birlikte yaşayan yaşlılar tespit edilmesi, bu yaşlılarımız düzenli olarak ziyaret edilerek sorun ve ihtiyaçları hakkında bilgi sahibi olunması.
- Kendi başına hayatına devam etmeye çalışan yaşlılarımızdan ekonomik olarak durumu yeterli olmayanlara su, elektrik ve doğalgaz faturalarında indirim yapılması.
- Evde Bakım Hizmet modeli daha da geliştirilip yaygınlaştırılması.
- Erişebilirlik konusunda ülke genelinde yaşlılara yönelik gerekli düzenlemeler yapılması.
- Evde tek başına yaşayan yaşlılarımız için gerekli sağlık kontrollerinin düzenli aralıklarla yapılması.

- Yerel ve ulusal basında yaşlılığa ve yaşlılara ilişkin farkındalık çalışmaları yapılması.
- Yaşlıların ve yaşlılığın en büyük sorunlarından biri olan sosyal izolasyonun azaltılması için yaşlılara yönelik aktivitelerin yapılması.
- Ortaöğretim kurumları ve üniversitelerde yaşlılara yaklaşım, gençlerin yaşlılara ve yaşlılığa bakış açısı, sağlıklı yaşlanma vb. gibi konularda eğitim ve seminerler düzenlenmesi.
- Huzurevinde kalan zanaat sahibi yaşlı bireylerin genç bireyler ile deneyim paylaşımları için deneyim paylaşım toplantıları organize edilmesi.
- Huzurevinde ya da toplumda yaşayan yaşlı bireylere yönelik spor turnuvaları düzenlenmesi ve onların katılımının teşvik edilmesi.
- Bireyleri emeklilik sonrası yaşama hazırlamak için kademeli emeklilik sistemine Emeklilik Oryantasyon Programı kapsamında geçirebilir. Bu süreçte bireylerin emekli olmadan önce yeni bir hobi/uğraş kazanması sağlanırken, eğer varsa kazanmak istediği bir iş/uğraş varsa bu konuda fırsat sağlanabilir. Birey emekli olmadan önceki yıllar içerisinde mesaisinin belli bir kısmını iş yerinde geçirirken bir kısmını o ilde bulunan hobi/uğraş edindirme merkezlerinde geçirebilir.
- Sosyal belediyecilik faaliyetlerinin yaşlılık odaklı geliştirmesi.
- Çocuğu olan kamu personellerinin mecburi ilköğretim çağına gelene kadar yarım zamanlı çalışma hakkı yaşlı aile üyelerine bakım sağlayan devlet memurları için de sağlanması.
- Yaşlı aile üyeleriyle aile bağlarının güçlü kalmasını sağlamak, aile üyelerini bir arada tutarak yaşlı bakımını, bakıma ihtiyaç duymasa bile gözetimini sağlamak ve yaşlı bireyi alışmış olduğu çevresinden koparmamak amacıyla devlet memurlarının yaşlı anne/babasının olduğu yere tayinlerinin kolaylaştırılması.
- Geniş aileleri yaygınlaştırılmak suretiyle yaşlı bireylerin sonraki kuşaklarla temasının artırılarak hem yaşlı bireylerin yalnızlaşmasının azalması hem de kültürel normların aktarılmasının sağlanması amacıyla 3 kuşak bir arada yaşayan ailelere ekonomik teşvik verilmesi.

- Yerel veya ulusal düzeyde faaliyet gösteren ajansların yaşlılık alanıyla ilgili projelerine öncelik verilmesi.
- Yaşlılara yönelik hukuki aydınlatma ve bilgilendirme faaliyetleri (hukuki haklarının öğretilmesi açısından) yapan kurumsal yapıların oluşturması.
- Mahalle/Köy muhtarlarının kimsesiz ve sosyal destek ihtiyacı olan yaşlılara yönelik daha fazla sorumluluk almasına öncülük edilmesi.
- Barolarda yaşlı hukuku birimlerinin oluşturulması.
- Nafaka yükümlülüğün devlet kanalıyla konulan yaptırımlar aracılığıyla uygulanması.
- Miras/Vasiyet konularının yeniden değerlendirilmesi.
- Ailesi tarafından bakımı yapılmayan yaşlı bireylerin devlet tarafından resen koruma altına alınabilmesi, devletin koruma altına alınan bireyin mirasçılarından biri olması sağlanarak bireyin hak ve mirasının korumaya alınmasının sağlanması.
- Türk Borçlar Kanunu'na göre "Ölüme Kadar Bakım Sözleşmesinin" yaygınlaştırılması.
- Dede-torun, nine-torun gibi bireylerin birlikte vakit geçirebileceği uygun sosyal alanların oluşturulması.
- Çalışan ve işverenlerden toplanan primlerin uzun vadeli yatırım fonlarına aktarılması fonlardan getiri sağladıkça sosyal güvenlik sistemine ek kaynak getirmesi dolayısıyla emekli maaşı üzerindeki ek yükün azaltılması.
- İşverenler için teşvik programlarının geliştirilmesi (örneğin; yaşlı istihdam eden firmalara vergi indirimi sağlanması).

4. İYİ UYGULAMA ÖRNEKLERİ

Aksaray ilimizde Çocuk Bakım Kuruluşu ile Huzurevi arasında oluşturulan Dede-Torun, Nine-Torun etkileşimi etkili bir şekilde devam ettirilmektedir. Aksaray İl Sağlık Müdürlüğü'ne bağlı olarak Sağlıklı Yaş Alma Merkezi (YAŞAM) faaliyete devam etmektedir.

Karaman ilinde Valilik, Kaymakamlıklar, Belediye, Emniyet, Jandarma ve gönüllülerin bir araya gelerek Vefa Destek Gruplarını paydaş olarak yürüttüğü pandemi sürecinde yaşlı bireylerin evlerinden çıkmadan ihtiyaçlarının karşılanması hedeflenmiş sosyal yardım programı olan Vefa Projesi Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tarafından yaşlı bireylere sıcak yemek, ev temizliği ve bakım desteği sağlanmaktadır.

Kayseri ilinde; Kayseri Büyükşehir Belediyesi Mustafa Kumlu Ulu Çınarlar Yaşlı Yaşam ve Dayanışma Merkezi tarafından 65 yaş üstü sosyal, ekonomik ve fiziksel yetersizlik içinde olan ve bu anlamda desteğe ihtiyaç duyan yaşlı bireylere, hem yaşam alanlarında hem kurum içerisinde hizmetler sunarak onların yaşam şartlarının iyileştirmesini sağlamak, psikososyal anlamda günlük hayata adaptasyonlarının kolaylaşması ve yaşlılığa bağlı rahatsızlıkların önlenmesi ya da yavaşlatılması amacıyla bakım ve psikososyal destek, eğitim ve fiziksel faaliyet hizmetleri verilmekte, ayrıca evde sosyal destek ve bakım hizmetleri, yaşam alanı temizliği hizmeti, kişisel bakım hizmetleri, çağrı merkezi hizmetleri verilmektedir.

Kayseri ilinde TED koleji tarafından Ramazan ayı içerisinde çocuklar ile yaşlıların bir araya getirildiği Ramazan gecesinin düzenlendiği ve yaşlıların da çocukların da bu etkinlikten memnun kaldığı paylaşılmıştır. Ayrıca Sümerbank Bez Fabrikasında, emekli olmuş eski çalışanların anılarını tazelenmek ve gelecek nesillere aktarmak amacıyla bir çalışma yürütüldüğü paylaşılmıştır.

Malatya ilinde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı (SYDV) çalışmaları kapsamında Vefa Sosyal Destek Programı özellikle yaşlı ve kendi ihtiyaçlarını karşılamakta zorlanan yaşlılar için önemli bir hizmet modeli olarak uygulanmıştır. Malatya SYDV yerelde yürüttüğü sosyal yardım faaliyetlerini bu program aracılığıyla daha bütüncül hale getirerek 65 yaş üstü yaşlıların, kronik hastalığı bulunanların ve engellilerin temel ihtiyaçlarını doğrudan karşılamayı hedeflemiştir. Bu kapsamda gıda, ilaç, barınma ve sağlık ihtiyaçlarına destek gibi hizmetler Vefa ekipleri aracılığıyla yaşlıların evlerine ulaştırılmıştır. Vefa Projesi ile yaşlıların ev temizliği, kişisel bakım, alışveriş, yemek, tadilat ve onarım gibi günlük ihtiyaçları karşılanmakta; ayrıca kuaförlük ve sağlık yönlendirmesi gibi hizmetlerle yaşam kaliteleri artırılmaktadır. Projeden faydalanan vatandaşların

evlerine düzenli ziyaretler gerçekleştirilmekte, bu sayede yalnızlık ve sosyal izolasyon yaşayan yaşlı bireylerin toplumsal hayata daha aktif katılmaları sağlanmaktadır.

Malatya Büyükşehir Belediyesi 65 yaş üstü, engelli veya ekonomik durumu yetersiz yaşlılar ile yalnız yaşayan vatandaşlara evde temizlik hizmeti sunmaktadır.

Yeşilyurt Belediyesi – "Baştacı Projesi" evde bakım ihtiyacı olan yaşlı, hasta ve engelli bireylere günlük işlerde destek vermektedir. Proje kapsamında; ev temizliği, bulaşık, kişisel bakımlar ve ev içindeki çeşitli küçük işlerin yapılması hedeflenmektedir.

Malatya Büyükşehir Belediyesi'nin YADES (Yaşlı Destek Programı) çatısı altında yürüttüğü "Gönüller Bir Olsun Projesi" kapsamında, ihtiyaç sahibi yaşlılara ev tadilatı ve beyaz eşya desteği sağlanmaktadır. Yalnızca yardım değil Vefa Konakları aracılığıyla sosyal ve bakım desteği de sağlanmaktadır. AŞEVİ projesi ile ihtiyaç sahibi, yaşlı ve kimsesizlere bir öğün yemek desteği sağlanmaktadır.

Reyhan Ayıklama Projesi Arapgir Belediyesi tarafından yetiştiriciliği yapılan reyhan bitkisinin kurutulma işleminin ardından özellikle yaşlıların sosyal hayata aktif katılımlarını desteklemek ve reyhan bitkisinin kokusunun rehabilite edici etkisinden faydalanmak amacıyla geliştirilen bir projedir.

Yaşlılıkta Sağlık ve Esenlik Festivali, Arapgir Belediyesi tarafından yaşlı bireylerin sosyal hayata aktif katılımını sağlayarak eğlenceli aktiviteler ve geleneksel şölenler ile gerçekleştirilen ve daha çok yaşlı bireyleri hedefleyen etkinlikleri içermektedir.

Akıllı Saat Uygulaması ile Battalgazi Belediyesi Alzheimer başlangıcı olan yaşlıların herhangi bir tehlike durumunda konum bilgisine ulaşarak ihmal ve istismarı önlemeyi hedeflediği uygulamalar arasındadır.

Yaşlıların Büyükşehir Belediyesi tarafından Vefa Konağından alınarak yüzme etkinliğine götürülmesi onların sportif faaliyetlere katılımını ve sosyal etkileşimlerini artırmayı hedeflemektedir.

Malatya ilinde aktif yaşlanma alanında hayata geçirilen uygulamalar yaşlı bireylerin yaşam kalitesini artırmayı ve toplumsal hayata katılımlarını güçlendirmeyi hedeflemektedir. Eğitim ve sosyal katılım alanında Turgut Özal Üniversitesi bünyesinde kurulan 60+ Tazelenme Üniversitesi yaşlı bireyler için çeşitli eğitim ve sosyal etkinlikler sunmaktadır. Bu program, yaşlıların yaşam boyu öğrenme süreçlerine katılımını teşvik ederek hem zihinsel sağlıklarını desteklemekte hem de sosyal ilişkilerini güçlendirmektedir. Benzer şekilde İnönü Üniversitesi tarafından düzenlenen "Yaşlılıkta Sosyal Hizmet Eğitimi" programları hem profesyonel hem de gönüllü hizmet sağlayıcılarının bilgi ve becerilerini artırarak yaşlılara daha etkin hizmet sunulmasını sağlamaktadır.

Nevşehir ilinde sivil toplum kuruluşları tarafından yaşlılara yönelik ev ziyaretleri yapılmakta, sosyal market uygulaması ile ekonomik yoksunluk içerisindeki yaşlıların ücretsiz alışveriş yapabilmeleri sağlanmakta, huzurevlerinden hizmet alan yaşlıların ziyareti gerçekleştirilmekte, bağımlılığı olan yaşlı bireylere psikososyal destek hizmeti sunulmakta ve yaşlı bireylerin sosyal hayata katılımlarını arttıracak motivasyon çalışmaları yürütülmektedir. İlde SYDV tarafından Vefa Destek Programı uygulanmakta, 2022 sayılı yasa kapsamında yaşlılık aylığı sağlanan ve aylığını bankalardan çekemeyecek olan yaşlı bireylerin ödemeleri evine yapılmakta, Kızılay ile yapılan aşevi projesi kapsamında evinde yemek yapamayan yaşlıların evine sıcak yemek gönderilmektedir.

Niğde ilinde Niğde Belediyesi ve Altunhisar Belediyesi tarafından evde bakım hizmetlerinin verilmekte, il müftülüğü huzurevinde manevi danışmanlık yürütmekte, ihtiyaç odaklı sosyal programlar ve kurslar sunulmaktadır. Büyüklere Vefa Projesi kapsamında din görevlileri tarafından yaşlılara yönelik eğitimler ve ziyaretler gerçekleştirilmektedir. Gençlik ve Spor il müdürlüğü gönüllü liderleri evlere ziyaret gerçekleştirmekte, Kızılay tarafından yaşlı ve engelli bireylere yönelik hane ziyaretleri yapılmaktadır.

Sivas ilinde Nesiller Sevgiyle Buluşuyor: Torunum Olur musun? Projesi ile huzurevlerinde hizmet almakta olan yaşlı bireyler ile çocuk evlerinden hizmet almakta olan çocuklarımızın bir araya getirilmesi, birlikte zaman geçirmelerine imkân tanınmaktadır.

Sivas İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından yaşlılara yönelik saygı, sevgi ve kültür gibi toplumsal değerlerle ilgili öğrencilere eğitim verilmektedir. ÇEDES (Çevreme Duyarlıyım Değerlerime Sahip Çıkıyorum) Projesi ile öğrencilerin huzurevlerine gelerek yaşlı sakinleri ziyaret etmeleri sağlanmaktadır.

Sivas İl Müftülüğü tarafından yaşlılara yönelik kurslar bulunmaktadır. Ramazan ayında ve kandillerde huzurevlerine ziyaret düzenlenerek müftülükten görevlilerin katılımıyla programlar düzenlenmektedir. Büyüklerimize Vefa Zamanı konulu yaşlı ve yaşlı yakınlarına yönelik seminerler verilmektedir.

Sivas ilinde yaşlıların sosyalleşebilecekleri emekli ve yaşlılara özel olarak hizmet veren sosyal dinlenme tesisleri bulunmaktadır.

Sivas ili Erişilebilirlik İzleme ve Değerlendirme Komisyonu tarafından yürütülmekte olan çalışmalarla yaşlı bireylerin sosyal hayata engelsiz katılımları için çalışmalar sürdürülmektedir.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından ödemesi yapılan şehir için toplu taşıma hizmetlerinden 65 üstü yaşlılarımız ücretsiz olarak yararlanabilmektedir.

Belediye tarafından evde tıraş hizmeti, ihtiyaç sahibi emeklilere aylık 2000 TL nakit desteği, ihtiyaç sahibi yaşlı bireylere sıcak yemek ya da kuru gıda yardımı verilmektedir. Emekli Kültür Çay Evinde yaşlılar indirimli olarak faydalanmaktadırlar.

Müze ve ören yerlerini ücretsiz olarak ziyaret etme imkânı yaşlı bireyler için verilen hizmetler arasında yer almaktadır.

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi bünyesinde bulunan Tazelenme Üniversitesi ile yaşlı bireylere yönelik eğitimler devam etmektedir. Kayıtlı 27 öğrencisi bulunmaktadır. Okuryazar yaşlı sayısının artırılması hedeflenmektedir. Yaşlı bireylerin üniversiteye ulaşımlarını kolaylaştırmak adına servis hizmeti verilmektedir.

Geriatri merkezinde tarafından fizik tedavi hizmeti verilmektedir.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tarafından Evimde Sağlıklı ve Mutluyum Projesi yürütülmektedir. Bu proje ile yaşlıların temizlik, kişisel bakım, yemek yapımı gibi ihtiyaçları giderilmektedir.

Sivas Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü tarafından Sporda 7'den 70'e etkinliği devam ettirilmektedir. KYK'larda kalan gençler tarafından Komşum Projesi adı altında yaşlı hanelerine yemek dağıtılmaktadır.

Yozgat ilinde bazı belediyelerin düzenlediği kuşaklararası iletişim kampları, "Yaşayan Kütüphane" projesi, kreşlerde huzurevi yaşlılarının konuk edilmesi (masal anlatma, hikâye okuma) faaliyetleri gerçekleştirilmektedir.

5. II. YAŞLILIK ŞURASI'NDA ELE ALINMASI ÖNERİLEN KONULAR

1. Evde Hizmetlerde Bütüncül Koordinasyon Sistemi Kurulması
2. Dijital Dönüşüm ve Teknolojiye Erişim
3. Yaşlı İstihdamı ve Ekonomisi
4. Yaşlı Yoksulluğu
5. Adalet Sisteminde Yaşlı Hakları ve Hukuki Koruma
6. Afet ve Kriz Yönetiminde Yaşlıların Korunması
7. Kuşaklararası Dayanışmanın Güçlendirilmesi
8. Ailede Yaşlılık
9. Yaşlı Bakımı ve Yaşlı Sağlık Hizmetleri
10. Aktif Yaşlanma
11. Yaşlı Hakları
12. Yaşlı Dostu Kentler ve Yerel Yönetimler
13. Yaşlı Politikaları ve Refahı
14. Teknolojik Gelişim ve Değişimin Yaşlılara Etkisi
15. Yaşlılık Alanında Geliştirilebilecek Eğitim Modelleri
16. Kuşaklararası Bilgi ve Deneyim Aktarımı

Aksaray Yaşlı Çalıştayı

Ankara Yaşlı Çalıştayı

Çankırı Yaşlı Çalıştayı

Sivas Yaşlı Çalıştayı

Nevşehir Yaşlı Çalıştayı

Karaman Yaşlı Çalıştayı

Kırıkkale Yaşlı Çalıştayı

Kırşehir Yaşlı Çalıştayı

Konya Yaşlı Çalıştayı

Malatya Yaşlı Çalıştayı

Niğde Yaşlı Çalıştayı

Eskişehir Yaşlı Çalıştayı

Yozgat Yaşlı Çalıştayı

EK 5- İl Yaşlı Çalıştayları Doğu Anadolu Bölgesi Raporu

DOĞU VE GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ RAPORU

II. Yaşlılık Şurası ön çalışmaları kapsamında yapılan İl Yaşlı Çalıştayları çerçevesinde Türkiye genelinde iller 5 bölgeye ayrılmıştır. Bu bölgelerden biri olan Doğu ve Güneydoğu Bölgesinde 20 il bulunmaktadır. Bu iller sırasıyla; Adıyaman, Ağrı, Ardahan, Batman, Bingöl, Bitlis, Diyarbakır, Elâzığ, Erzincan, Erzurum, Hakkâri, Iğdır, Kars, Mardin, Muş, Siirt, Şanlıurfa, Şırnak, Tunceli ve Van'dır.

Bölge illeri İl Yaşlı Çalıştayları 08.08.2025–23.08.2025 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Çalıştaylara, toplamda 806 katılımcı katkı vermiştir. Bakanlığımızın o ildeki hizmet kuruluşları, yerel yönetimler, kamu kurum ve kuruluşlarından uzman personel ile akademisyenler, üniversite öğrencileri, yaşlılıkla ilgili meslek mensupları, mahalle muhtarları, sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri, huzurevlerinden ve çeşitli kesimlerden akil yaşlılar ve basın mensupları katılım sağlamışlardır. Çalıştay katılımcılarının en düşük olduğu il 22 katılımcı ile Şanlıurfa olurken, Kars 66 katılımcı ile çalıştaya en fazla katkının verildiği il olmuştur. Van ve Şırnak illerinin katılımcı sayısı da 50'nin üzerinde yer almıştır. Elâzığ ve Hakkâri, katılımcı sayısının 30'un altına düştüğü iller olmuştur.

Çalıştayların 1'i huzurevi ve huzurevi yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezinde, 6'sı aile ve sosyal hizmetler il müdürlüğünde, 1'i üniversitede, 2'si gençlik merkezinde, 2'si gündüz bakım rehabilitasyon ve aile danışma merkezinde, 2'si engelsiz yaşam bakım rehabilitasyon ve aile danışma merkezinde, 2'si çocuk evleri sitesinde, 1'i öğretmenevinde, 1'i jandarma sosyal tesislerinde, 1'i sosyal hizmet merkezinde ve 1'i otelde yapılmıştır.

Çalıştaylar Bakanlığımız il müdürlükleri tarafından planlanarak gerçekleştirilmiş olup il müdürlükleri tarafından hazırlanan çalıştay raporlarının sonuçları aşağıda özetlenmiştir.

1. YAŞLILARA YÖNELİK MEVCUT DURUM

A) DEMOGRAFİK YAPI

TÜİK tarafından yayımlanan 2024 verilerine göre, yaşlı nüfus olarak kabul edilen 65 ve daha yukarı yaştaki nüfus ülkemizde, 2019 yılında 7 milyon 550 bin 727 kişi iken son beş yılda %20,7 artarak 2024 yılında 9 milyon 112 bin 298 kişi oldu. Yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki oranı ise 2019 yılında %9,1 iken, 2024 yılında %10,6'ya yükseldi. Yaşlı nüfusun 2024 yılında %44,6'sını erkek nüfus, %55,4'ünü kadın nüfus oluşturdu.

Nüfus projeksiyonlarına göre yaşlı nüfus oranının 2030 yılında %13,5, 2040 yılında %17,9, 2060 yılında %27,0, 2080 yılında %33,4 ve 2100 yılında %33,6 olacağı öngörülmektedir. Doğurganlık göstergelerindeki hızlı düşüş eğilimi artmaya devam ettikçe yaşlı nüfusun artacağı düşünülmektedir. Doğurganlığı artırıcı tedbirlerle yaşlı nüfus artış hızının azalması da beklenen senaryolardan birisidir.

Ülkemizde yaşlı nüfus oranının en düşük olduğu iller Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde yer almaktadır. Bölge illerinden Tunceli'de yaşlı nüfusun toplam il nüfusuna oranı %17 iken bu oran Şırnak'ta %3,7, Hakkari'de %4,3, Şanlıurfa'da %4,4, Batman'da %5, Van'da %5,1, Diyarbakır'da %5,5, Ağrı ve Siirt'te %5,8, Mardin'de %6 ve Bitlis'te %6,1 olarak gerçekleşmiştir. Adıyaman, Bingöl, Kars ve Iğdır'da yaşlı nüfus oranı %7-10 arasında değişirken Erzurum ve Elazığ'da %10-13 arasında olup Erzincan'da ise yaşlı nüfusun oranı %13'ün üzerindedir.

Geçmiş yıllara ait nüfus verileri, Doğu ve Güneydoğu illerinde de yaşlı nüfusun yavaş da olsa arttığını ortaya koymaktadır.

B) YAŞLILARA YÖNELİK HİZMET HARİTASI VE MEVCUT DURUM

Vefa Programı kapsamında, tüm bölge illerindeki yaşlıların ücretsiz evde temizlik ve yemek hizmetlerinden önemli oranda yararlandığı görülmüştür.

Tazelenme Üniversiteleri Projesi kapsamında bölge illerinden bazılarında yaşlılar üniversiteler tarafından sunulan eğitim programlarından yararlanabilmektedir. Bazı illerde ise bu yöndeki çalışmalar devam etmektedir.

Belediyelerin yaşlılara hasta bakım yatağı temin ettiği iller bulunmaktadır.

Bazı illerde, yaşlıların kurumlara doğrudan gitmeden iş ve işlemlerinin yapıldığı görülmektedir.

Çocuklar ve gençler ile yaşlıların bir araya getirildiği etkinlikler yapılmaktadır.

Huzurevi bulunan illerde, yaşlılara bakım hizmetleri sunulmaktadır.

Gençlik ve Spor İl Müdürlükleri tarafından yaz döneminde öğrenci yurtları emekli bireylerin kullanımına sunulmaktadır.

Belediyeler tarafından toplu taşıma araçlarından ücretsiz yararlanma imkânı sunulmaktadır.

Aile sağlığı merkezleri tarafından yaşlıların sağlık kontrolleri, muayene ve tedavileri yürütülmektedir.

Yataklı sağlık kuruluşlarının kapasitesinin de bölge illerindeki yaşlıların sağlık hizmetlerinden yararlanması açısından yeterli olduğu görülmektedir.

Kızılay ve yerel sivil toplum kuruluşlarının yaşlıların ihtiyaçlarının karşılanması ve sosyalleşmelerinin sağlanmasına ilişkin projeler yürüttüğü görülmektedir.

Yaşlıların millet kıraathanelerinden, yerel yönetimler ve kamu kurumlarının çay bahçelerinden etkin yararlandıkları görülmektedir.

Şehirlerin erişilebilirlik açısından henüz yaşlılar için yeterli olmadığı yönünde tespitler yapılmıştır.

Bazı illerde aktif yaşam merkezi hizmetleri de yürütülmektedir.

Bazı illerde ağır engelli konumundaki yaşlıların kalabileceği özel engelli bakım merkezi hizmetleri de sunulmaktadır.

Erzincan'da olduğu gibi bazı illerde Yaşlıları Koruma Derneği gibi dernekler tarafından hak savunuculuğu faaliyetleri yürütülmektedir.

Yaşlılar açısından önemli olan 1 Ekim Dünya Yaşlılar Günü, 18-24 Mart Yaşlılara Saygı Haftası ve 21 Eylül Dünya Alzheimer Günü kapsamında etkinlikler yapılarak toplumsal farkındalığı artırıcı çalışmalar da yürütülmektedir.

Oluşturulan veri tabanındaki yaşlı bireylerin yalnızlıklarının azaltılması amacıyla gönüllü kurulan ekipler aracılığıyla 2 haftalık periyotlarla ziyaretler gerçekleştirilmektedir.

Oluşturulan gönüllü ekipler tarafından aynı zamanda belirlenen yaşlı bireylerin ulaşım, hastane refakatçiliği, ilaç alımı, market alışverişi, fatura ödemeleri vb. fiziksel aktivite gerektiren ihtiyaçları giderilmektedir.

İl müftülüğüne bağlı din görevlileri, Kur'an kursu hocaları aracılığıyla yaşlı bakımının manevi boyutu konulu seminerler vermektedir.

İl ve ilçelerde SYDV'ler tarafından tespiti yapılan yardıma muhtaç yaşlılara, belediyeler ve Kızılay ile koordineli bir şekilde günlük 2 öğün yemek hizmeti verilmektedir.

Erzurum'da 8 yataklı bir yaşlı yaşam evi ile bakım hizmeti sunulmaktadır. Erzurum Büyükşehir Belediyesi'nin YADES Programı kapsamında yaşlılara yönelik hizmetleri bulunmaktadır. Tazelenme Üniversitesi çalışmaları devam etmektedir.

Şanlıurfa'da Gündüzlü Bakım ve Aktif Yaşam Merkezi 2022 yılından itibaren yaşlılara hizmet vermektedir. Yaşlılarımız erişebilir resmî kurum aracı ile evlerinden alınmakta ve tekrar evlerine bırakılmaktadır. Yaşlılara ikram olarak çay, kahve, su, meyve suyu vb. içecekler ile öğle yemeği ücretsiz olarak sunulmaktır. Merkezde yaşlı bireylere yönelik müzik, günü birlik geziler, el sanatları, masa tenisi sporları etkinlikleri yapılmakta ve fizyoterapi hizmeti sunulmaktadır.

Nüfus Müdürlüğü tarafından yaşlıların kimlik yenileme, pasaport çıkarma vb. işlemleri yaşlının hanesine gidilip görevli personel tarafından yapılmaktadır. Huzurevi olmaması nedeniyle barınma sorunu olan veya ailesi tarafından bakımı sağlanmayan yaşlılar geçici olarak engelli bakım ve rehabilitasyon merkezlerine yerleştirilmekte, yerleştirme işlemlerinden

sonra huzurevi süreci iş ve işlemleri için yasal süreç yürütülmektedir.

Elazığ'da 96 kapasiteli huzurevi yaşlılara hizmet sunmaktadır. PTT tarafından yaşlılara maaşları evinde teslim edilmektedir. Ağın Kaymakamlığı tarafından öz bakımını gerçekleştirebilen yaşlılar için iki katlı konutlar tahsis edilmiş olup, yaşlı vatandaşların temizlik ve yemek ihtiyacı da karşılanmaktadır. Keban Belediyesi ise sağlık sorunu yaşayan yaşlılara refakat desteği sağlayarak il merkezindeki sağlık birimlerine ulaştırmaktadır.

Tunceli Belediyesi ve SYDV iş birliğiyle yürütülen Aşevi Projesi kapsamında, 65 yaş üstü bireylere yönelik sıcak yemek dağıtımı yapılmaktadır. Türkiye Alzheimer Derneğinin Tunceli Şubesi 2025 yılında açılmış olup yaşlı bireyler ve yakınlarına yönelik hizmet vermeye başlamıştır. Bu kapsamda 2025 yılında Tunceli Eğitim ve Sağlık Vakfı ile iş birliği içerisinde ilçelerde demans taramaları gerçekleştirmiştir.

Kars'ta yaşlılara seksen kapasiteli huzurevinde bakım hizmeti verilmektedir.

Iğdır'da "Birlikte Hatırlıyoruz-Gençlerden Yaşlılara Dijital Destek ve Sohbet Günleri" adlı gönüllülük projesi yürütülmektedir. Proje kapsamında genç gönüllüler yaşlılara telefon ve tablet kullanımı, görüntülü arama, e-devlet uygulamaları gibi temel dijital hizmetlerde destek sağlıyor; aynı zamanda sohbet ederek sosyal bağ kuruyorlar.

2. YAŞLILARA YÖNELİK İHTİYAÇ DUYULAN HİZMETLER

Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi illerinde yapılan çalıştaylarda yaşlılık çalışmaları için öne çıkan ihtiyaçlar aşağıda sunulmaktadır.

- İhtiyacı karşılayacak yatak kapasitesine sahip huzurevi/yaşlı bakım merkezleri açılması ya da yaşlı yaşam evleri oluşturulması,
- Ailesi çalışan yaşlıların gündüz bakım alıp sosyalleşebileceği gündüzlü hizmet merkezlerinin hayata geçirilip yaygınlaştırılması,
- Yaşlılar için akıllı bileklik ve acil butonu gibi uygulamaların hayata geçirilmesi,

- Sağlık taramalarının düzenli olarak ve yaşlıların yaşadıkları yerlerde yapılması,
- Yaşlısına bakan aile bireylerine düzenli olarak psikolojik destek sağlanması,
- Yaşlıların aktif olabilecekleri hobi-uğraş bahçeleri ve hobi atölyeleri açılması ve yaygınlaştırılması,
- Yaşlıların bankacılık ve e-devlet hizmetlerinden kolaylıkla yararlanmasının sağlanması,
- Evde sağlık hizmetlerinin daha yaygın ve etkin sunulması,
- Hastanelerde yaşlılara tedavi süreçlerinde profesyonel refakat desteği sağlanması,
- Yaşlıların kurumlardaki işlemlerinin kolaylaştırılması,
- Gençler için olduğu gibi yaşlı kampları açılması,
- Ulaşım hizmetleri kapsamında, ücretsiz seyahat kartlarının ülke genelinde geçerli olması,
- Tazelenme Üniversiteleri için ödenek verilmesi,
- Yaşlılar için psikolojik destek hizmetlerinin yaygınlaştırılması,
- Yaşlı hizmetlerinin tek çatı altında koordine edilmesi ve kurumlararası iş birliğinin artırılması,
- Huzurevi, gündüzlü bakım merkezi, evde bakım ve sağlık hizmetlerinin sayısal ve niteliksel olarak güçlendirilmesi,
- Ulaşım, kentsel mekânlar, kamu binaları ve sağlık kurumlarının yaşlı/engelli dostu hale getirilmesi,
- Yaşlılık imajının olumlu yönde güçlendirilmesi, eğitim müfredatı ve medya üzerinden saygı kültürünün yaygınlaştırılması, yaşlıların toplumsal yaşama aktif katılımının teşvik edilmesi,
- Camilerde yaşlılara yönelik eğitim programları gerçekleştirilmesi ve camilerin erişilebilir olması,
- Yaşlıların çocuklarıyla aynı haneden olmasa bile aynı binada veya konut sitesinde yaşayabileceği imkanlar oluşturulması, site

projelerinde küçük yaşlı konutlarının da yapılmasının zorunlu hale getirilmesi,

- Kimsesiz yaşlılara bakım sağlayacak bakıcı aile modeli oluşturulması,
- Yaşlılara iyi davranılmasını teşvik edecek kamu spotları hazırlanarak toplumun bilinçlendirilmesi,
- Yakınını kaybeden yaşlılara yas desteği sağlanması,
- Alzheimer ve demansı olan yaşlılara takip cihazları takılması,
- Yaşlıya şiddet uygulayanlara caydırıcı cezalar verilmesi,
- Yaşlı kadınlar için camilerde vakit geçirecekleri etkinlikler planlanması,
- Yaşlı dostu kentler sertifikasyonunun yapılması ve yaşlı dostu kentlere ayrıcalıklar kazandırılması,
- SYDV'de yaşlılık fonu oluşturulup yaşlıların ihtiyacı için kullanılması,
- Yaşlılık kanunu hazırlanması,
- Yaşlı ayrımcılığı ve istismarı yapanlara eğitim verilmesi ve caydırıcı yaptırımlar uygulanması,
- Yaşlıların her türlü sorunda başvurabileceği "alo yaşlı hattı" oluşturulması,
- Yaşlılara yönelik onların bilgi, beceri ve deneyimlerinden yararlanabilecek istihdam politikalarının oluşturulması,
- Yaşlılar için konut siteleri oluşturulması ve mümkünse yaşlısına yakın ev alacak ailelere avantajlar sağlanması,
- Yaşlı bakım sigortasının hayata geçirilmesi,
- Yaşlı danışmanlık programları oluşturulması ve yaşlıların bu hizmetten yararlandırılması,
- Demans ve Alzheimer giderek yaygınlaşan sorunlardır ve bu sorunlara yönelik yaşlılara ve yaşlı yakınlarına eğitimler verilmesi,
- Köyde yalnız yaşayan yaşlılara yönelik düzenli sağlık kontrolleri yapılması ve sosyal destek ihtiyaçları değerlendirilerek varsa karşılanması,

- Halk eğitim merkezlerinde yaşlıların kursiyer veya eğitici olabileceği kurslar düzenlemesi,
- Yaşlı intiharlarını önlemeye yönelik çalışmalara ağırlık verilmesi.

3. YAŞLILARA VE YAŞLILIĞA İLİŞKİN SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Bölge illerinin tespitlerine göre yaşlıları etkileyen başlıca sorunlar şunlardır:

- Sosyal izolasyon, depresyon, aile desteğinde yetersizlik,
- Yaşlılara sunulan aktivite imkanlarının yetersizliği,
- Ekonomik gelirlerinin yetersizliği nedeniyle bazı yaşlıların ihtiyaçlarını karşılayamamaları,
- Okuma yazma bilmeyen yaşlıların olması,
- Türkçeyi yeterince konuşamama nedeniyle dijital hizmetlerde dolandırılma sorunu,
- Yaşlılık konusunda toplumda bilgi ve farkındalık yetersizliği,
- Yaşlılık döneminde hareketsizlikle birlikte obezitenin artması,
- Yaşlı bireylerin hastane ve sağlık ocağı gibi sağlık hizmetlerine ulaşımda zorlanmaları,
- Kronik hastalıkların düzenli takibi yapılamaması,
- Toplu taşıma araçlarının yaşlı dostu olmaması (yüksek basamaklar, kısa bekleme süresi vb.),
- Çekirdek aile yapısının yaygınlaşmasıyla yaşlı bireylerin yalnız kalması,
- Aile içi iletişimsizlik veya ilgi eksikliği,
- Yaşlı bireylerin hakları ve mevcut devlet desteklerinden haberdar olmamaları,
- Park, kamu binaları, yürüyüş yolları gibi alanların yaşlı bireylerin kullanımına uygun olmaması,

- Emekli olan bazı yaşlıların çalışmak istemelerine karşın kendilerine uygun iş imkanlarının kısıtlı olması,
- Kırsalda (özellikle köyler) yaşayan yaşlıların temel hizmetlere erişiminde ciddi sorunlar yaşanması,
- Medyada yaşlı bireylerin olumsuz, zayıf ya da pasif olarak temsil edilmesi,
- Yaşlı bireylerin hakları ve mevcut devlet desteklerinden haberdar olmamaları,
- Park, kamu binaları, yürüyüş yolları gibi alanların yaşlı bireylerin kullanımına uygun olmaması,
- Yaşlı bireylerin fiziksel, psikolojik ve ekonomik istismara uğrama riskinin yüksek olması,
- Halk otobüslerinde ayrımcı davranışlarda bulunulması, duraklarda ve araçlarda eksik-yetersiz bilgi verilmesi,
- Yaşlıların sağlık kuruluşlarında özellikle hastane içinde yön bulma güçlüğü yaşaması,
- Evinde yaşlıya bakanların iş-yaşam dengesizliği,
- Huzurevi ve rehabilitasyon merkezlerinde kalan yaşlıların aynı binalarda hizmet alması,
- Yaşlılıkta diş sağlığı sorunları artmasına rağmen yaşlıların diş hastanelerine gitmekte ve randevu almakta zorlanması, özel diş tedavilerinin çok pahalı olması ve SGK tarafından ödeme kapsamına alınmaması,
- Bazı yaşlıların yaşadıkları yerde spor yapabilecekleri ortamların yeterli olmaması,
- Yaşlıların sanatsal faaliyetlerden yararlanmakta zorlanması,
- Huzurevlerinin kapasitesinin yetersiz olması ve huzurevlerinin oda sisteminin yaşlıların tek başına veya eşleri ile birlikte kalmak için ihtiyacı karşılayacak yeterlilikte olmaması,
- Küçük şehirlerde ve köylerde toplu taşıma imkanlarının yetersizliği nedeniyle yaşlıların ulaşımda zorluk yaşaması,

- Ağır engelli konumundaki yaşlısına bakım verenlere ödenen evde bakıma destek ödemelerinin tutarının verilen hizmetin zorluğuna göre düşük kalması.

Tespit edilen sorunların çözümlerine ilişkin sunulan çözüm önerileri şunlardır:

- Yaşlılara yönelik gezi programları yapılması ve yaygınlaştırılması,
- Yaşlılara okuma yazma eğitimleri verilmesi,
- Yaşlılara dijital mecralarda karşılaşabilecekleri tehlikelerden korunmaya yönelik eğitimler verilmesi,
- Yaşlılık alanında farkındalığın artırılması için ilkokuldan başlamak üzere ders olarak eğitim sistemine dahil edilmesi, yaşlılık alanı ile ilgili eğitim ve seminerlerin verilmesi,
- Yaşlı bireylerin sıklıkla yaşadığı obezite sorununa yönelik ücretsiz ve her mahallede olacak şekilde egzersiz programlarının düzenlenmesi,
- Gezici sağlık ekipleri ile periyodik ev ziyaretlerinin yapılması, yaşlılara öncelikli muayene ve ulaşım desteği sağlanması,
- Evde sağlık hizmetlerinin yaygınlaştırılması ve tanıtımının artırılması,
- Yaşlılara özel saatlerde ücretsiz-indirimli ve daha konforlu ulaşım hizmetlerinin sağlanması,
- Toplu taşıma araçlarının yaşlı dostu hale getirilmesi (düşük tabanlı otobüsler, sesli uyarılar, büyük yazılı bilgilendirmeler),
- Ailelere yönelik yaşlı bakım eğitimi ve yaşlı psikolojisi eğitimleri verilmesi,
- Yaşlı haklarına ilişkin farkındalık çalışmaları yapılması,
- Belediyelerde yaşlı danışma birimlerinin kurulması,
- Yaşlı dostu kent düzenlemeleri (daha fazla oturma alanı, gölgelikler, yürüyüş yolları, yaşlı tuvaletleri vb.) yapılması,
- Yaşlı bireyler için psikolojik destek hatlarının kurulması,
- Yaşlı bireylerin deneyimlerine dayalı danışmanlık, mentörlük gibi sosyal katkı sağlayabilecekleri alanların oluşturulması,

- Yaşlıların gönüllülük yapabilecekleri kamu/sivil toplum projelerine yönlendirilmeleri,
- Yaşlılar için kırsalda mobil market, eczane ve sosyal destek tırları organize edilmesi,
- Pozitif yaşlanma örneklerinin medyada daha çok yer almasının sağlanması, yaşlıların rol aldığı sosyal kampanya ve projelerin medya ile duyurulması,
- Kırsalda mobil sağlık–sosyal hizmet ekiplerinin yaygınlaştırılması,
- Nitelik/nicelik olarak yaşlı sağlığı çalışanı ve geriatri uzmanı sayısının arttırılması,
- Yaşlılara telefon–bilişim eğitimleri verilmesi (dolandırıcılık riskine karşı),
- Bölgede yaşayan yaşlıların bir bölümünün Türkçe bilmemesi nedeniyle tercüman desteği sağlanması,
- Yaşlıların üretime katılabileceği el işi–zanaat atölyeleri açılması,
- Yaşlılara kamu lokantaları ve sosyal tesislerde indirim sağlanması,
- Toplu taşıma aracı sürücülerine yaşlılıkla ilgili zorunlu eğitim verilmesi ve gerektiğinde cezai yaptırımlar uygulanması,
- Toplu taşıma araçlarında yaşlılara özel koltuk ve uygun tasarımların yapılması, durak ve araçlarda sesli–görsel yönlendirmelerin kullanılması,
- Hastanelerde yaşlılara rehberlik edecek personelin görevlendirilmesi ve bu personelin giriş katta hizmet vermesi,
- Yaşlılara sunulan hizmetlerin belirli standartlara bağlanması, gecikme yaşandığında mutlaka gerekçeli geri bildirim yapılması,
- Kurumlarda personele yaşlılarla iletişim ve destek yöntemleri konularında eğitimler verilmesi ve hizmetlerin bağımsız denetimlerle düzenli olarak kontrol edilmesi,
- Yaşlıların dijital becerilerini geliştirmek için bilişim teknolojileri ve telefon kullanımına yönelik kurslar düzenlenmesi,

- İhtiyaç duyulan yaşlılar için güvenlik amacıyla GPS destekli takip cihazlarının kullanılması ve yapay zekâ tabanlı uzaktan izleme sistemlerinin hayata geçirilmesi,
- Yaşlılar için esnek veya uzaktan çalışma modellerinin geliştirilmesi,
- Yaşlısına bakan ve birlikte yaşayan ailelere teşvik edici avantajlar sağlanması,
- Toplumda yaşlılık konusunda farkındalık oluşturmak için kamu spotlarının hazırlanması, eğitim müfredatına yaşlılık temalarının eklenmesi, okullarda resim, şiir ve slogan yarışmalarının düzenlenmesi,
- Yaşlılara yönelik televizyon programlarının yapılması ve sosyal medya içerik üreticileriyle ortak kampanyaların yürütülmesi,
- Alzheimer hastalarının takibinde evde sağlık hizmetlerinin yoğunlaştırılması,
- Evinde yaşlısı bulunan kişilere esnek çalışma, uzaktan çalışma gibi kolaylıkların sağlanması,
- Koruyucu aile uygulaması gibi "koruyucu yaşlı uygulamasının" hayata geçirilmesi,
- Engel durumuna bakılmaksızın 85 yaş üstü yaşlılar için de "Evde Bakım Ücretinin" verilmesi,
- Resmî kurumlarda uyarı ve bilgilendirme levhalarının puntolarının büyütülerek yaşlıların görmelerinin kolaylaştırılması,
- Sağlık hizmetlerinin daha erişilebilir hale getirilmesi, randevu alma kolaylığı sağlanması,
- Medyada yaşlılık imajının güçlendirilmesine ilişkin çalışmalar yapılması,
- Kuşaklararası etkileşimi güçlendirmek için geleneksel sanat ve zanaatlara yönelik "yaşlı üretim atölyelerinin" genç kuşakları eğitmek üzere açılması,
- Kuşaklararası etkileşimi sağlamak, yaşlıların sosyal katılımlarını arttırmak, deneyim aktarmak amaçlarıyla seçilmiş yaşlıların kaynak kişi olarak okullara davet edilmesi,

- Camilerin, okul kütüphanelerinin, halk kütüphanelerinin okuma-öğrenme ortamı olarak yaşlıların kullanımına açılması ve mevcut ortamların bu duruma uygun olarak organize edilmesi,
- Yaşlı buluşmaları aracılığıyla yaşlıların bir araya gelip sohbet edebileceği sosyal ortamların oluşturulması
- Özellikle kırsalda ve evinde tek başına yaşayan yaşlılar için dijital takip sistemlerinin yaygınlaştırılması,
- Hastanelerde yaşlılara özel poliklinikler düzenlenmesi,
- Düşük gelirli yaşlılar için yaşam maliyetlerini azaltacak indirimler yapılması,
- Huzurevlerinde sunulan hizmetlerin niteliğinin arttırılması amacıyla mevcut personel sayısının artırılması,
- Mahalle muhtarları aracılığıyla tespit edilecek yaşlı bireylere yerinde berber–kuaför desteği sağlanması,
- Belirli bir gelir düzeyinin altında kalan yaşlıların özel diş tedavilerinin giderlerinin SGK tarafından karşılanması,
- Yaşlıların randevusuz her türlü sağlık hizmetlerinden yararlandırılması,
- Aile hekimlerince yaşlıların her ay ziyaret edilerek muayene edilmesi ve tedavilerinin yapılması,
- Her mahalleye yaşlıların yararlanabileceği yürüyüş yolu yapılması ve spor aletleri konulması, düzenli fizyoterapist değerlendirmesi yapılması,
- Yaşlıların sanatsal faaliyetlere aktif katılımını destekleyecek kurumsal iş birlikleri oluşturulması,
- Küçük şehirlerde ve kırsal bölgelerde yaşayan yaşlılar için randevulu ve planlı servis ulaşım hizmetlerinin sağlanması.

4. İYİ UYGULAMA ÖRNEKLERİ

Batman'da, Diyanet İşleri Başkanlığının yürütmüş olduğu Vefa Programı kapsamında Yaşlı-Genç buluşmaları yapılmaktadır. Batman İl Nüfus Müdürlüğü'nce yaşlı, hasta veya engelli vatandaşlardan kuruma gelemeyenler için "Evde Nüfus Hizmeti" uygulamasıyla nüfus işlemleri kendi evlerinde tamamlanmaktadır.

Erzincan'da, 1 Ekim 2024 Dünya Yaşlılar Gününde başlatılan Kahve Bahane Projesi kapsamında yaşlılar ziyaret edilmekte ve varsa ihtiyaçlarının karşılanması için destek olunmaktadır.

Erzincan'da, "Ben Her Yerde Varım" Ev Onarım Projesi ile Erzincan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencileri yaşlıların yaşadığı evlerde elektrik, mobilya ve güvenlik alanında yenileme, montaj ve tamirat gibi destek sağlamaktadırlar. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından desteklenen bu proje hem teknik beceri kazandırmakta hem de yaşlıların yaşam alanlarını güvenli hale getirmektedir.

Siirt ilinde, genellikle tek başına veya eşiyle yaşayan, dezavantajlı, bakıma muhtaç, maddi ve manevi yoksunluk içerisinde bulunan yaşlı bireylerin/çiftlerin tespiti için her mahalleden sorumlu birer Kur'an kursu hocası belirlenmiş olup belirlenen ailelere yönelik İl Müftülüğü bünyesinden oluşturulan gönüllü ekiplerle eşleştirmeler yapılmış il geneli düzenli bir veri tabanı oluşturulmuştur.

Bitlis'te, Büyüğüne Hürmet Ömrüne Bereket Projesi kapsamında, yardıma ihtiyacı olan yaşlılara düzenli olarak hane ziyaretlerinde bulunulmaktadır. Bu kapsamda, ev temizliği, ilaç alımı, market alışverişi gibi fiziksel aktivite gerektiren ihtiyaçları karşılanmakta ve sohbet edilerek yaşlıların yalnızlık hisleri belli bir ölçüde giderilmektedir.

5. II. YAŞLILIK ŞURASI'NDA ELE ALINMASI ÖNERİLEN KONULAR

1. Yoksulluk

- Yaşlılık gelir düzeyinin yükseltilmesi ve alışverişlerde ile faturalarda indirim yapılması,
- Vergilerde muafiyet veya indirim sağlanması, sosyal yardım miktarlarının artırılması.

2. Sağlık

- Aile hekimleri veya evde sağlık ekipleri tarafından yaşlıların muayenelerinin yapılması ve izlenmesi,
- Hareket ve beslenme sorunları ile psikolojik ve sosyal sorunlarının tespit edilmesi ve çözümü amacıyla fizyoterapistler, diyetisyenler, psikologlar ve sosyal çalışmacılar tarafından yaşlıların her ay düzenli olarak ziyaret edilerek desteklenmesi,
- Hastanelerde sıra beklemeden ve randevusuz muayene ve tetkiklerinin yapılmasına imkân sağlanması,
- Rapor ve ilaç alma süreçlerinin kolaylaştırılması.

3. Eğitim

- Yaşlılara bilgi ve becerilerini geliştirebilecekleri veya bilgi ve deneyimlerini genç kuşaklara aktarabilecekleri eğitim imkanlarının yaygınlaştırılması,
- Kırsalda yaşayan yaşlılar için de eğitime katılım imkanlarının oluşturulması,
- Yaşlılara her türlü risk ve sorundan korunma ve sorunlar yaşandığında çözüm amaçlı başvuru yolları konusunda eğitimler verilmesi,
- Yaşlı hakları dersinin MEB müfredatına eklenmesi,
- Yaşlılara sosyal medya vb. güncel dijital teknolojilerden yararlanma konusunda uygulamalı eğitimler verilmesi.

4. İstihdam

- Çalışabilecek ve üretime katkı sağlayabilecek yeterliliğe sahip olup çalışmak isteyen yaşlıların istihdamı konusunda yasal mevzuat düzenlemesi yapılarak yaşların çalışması için güvenli bir iş ortamının oluşturulması,
- Yaşlıların çalışmasının teşviki amacıyla işyerlerine destekler ve avantajlar sağlanması,
- Yaşlıların kısmi süreli çalışıp bilgi ve deneyimlerini gençlere aktarabilecekleri imkanlar oluşturulması ve bu kapsamda üniversite öğrencilerine meslek sahibi ve deneyimli yaşlıların seminer vermesinin sağlanması.

5. Bakım ve Barınma

- İllerin ihtiyacına orantılı olarak huzurevi, yaşlı bakım merkezi ve yaşlı evi yatak kapasitelerinin oluşturulması,
- Her ilin huzurevi başvuru sayıları dikkate alınarak çoğunlukla tek odalar ve çiftler için iki kişilik odalardan oluşan yaşlı bakım kuruluşları inşa edilmesi,
- Tüm bölgelerde gündüzlü bakım ve aktif yaşam merkezlerinin arttırılması,
- Evde bakım hizmetleri ile evde bakıma destek hizmetlerinin evde sağlık hizmetleriyle iş birliği halinde geliştirilmesi.
- Çocuklarıyla, eşiyle veya yalnız barınan yaşlıların ev koşulları yerinde incelenerek ilgili kurum ve kuruluşlarca koordinasyon halinde ev koşullarının iyileştirilmesi,
- Gönüllü veya profesyonel aile yanında bakım modeli geliştirilmesi.

6. İhmal ve İstismar

- Yaşlı bireylerin hile ve dolandırıcılık yolu ile finansal olarak istismar edilmesinin önlenmesi için yaşlı bireylere yönelik finansal okuryazarlık eğitimlerin verilmesi ve yasal düzenlemelerin gerçekleştirilmesi,
- Yaşlılara yönelik her türlü şiddetin önlenmesi,
- Yaşlı hakları konusunda farkındalığın geliştirilmesi.

7. Yaşlılara Saygı ve Doğru İletişim

- Yaşlılara hizmet veren tüm kurum, kuruluş ve işyerlerindeki yönetici ve çalışanların, yaşlı hakları ve yaşlılara saygı konusunda eğitilmesi.
- Yaşlılara kötü davrananlara yaptırımlar getirilmesi.

8. Medya

- Yaşlılara yönelik eğitici ve ilgilerini çeken içerikler geliştirilmesi ve yayımlanması,
- Yaşlı haklarını ihlal eden medya yayınlarının izlenmesi ve tespit edilenlerin engellenmesi,
- Yaşlı hakları ve yaşlılara saygı konusunda toplumu bilgilendirici yayınlar yapılması.

9. Sosyal Yaşama Aktif Katılım

- Yaşlıların deneyimlerini aktaracakları projelere dahil edilmesi,
- Yaşlıların hobi amaçlı etkinlikler yapabilecekleri atölyelere erişiminin artırılması,
- Hobi bahçeleri tanzim edilerek yaşlıların aktif olmasının sağlanması,
- Camilerde, parklarda ve AVM'lerde yaşlıların sosyalleşebileceği çayevleri yapılması ve yaygınlaştırılması, yaşlıların spor yapabileceği alanlar oluşturulması,
- Şehirler, kurumlar ve işyerlerinin yaşlı dostu hale getirilmesi,
- Yaşlılar için toplu konut projelerinde site evler oluşturulması ve edinmeleri için kolaylık sağlanması,
- Yaşlı sitelerinin yeterli genişlikte balkonlu veya yatay mimaride küçük bahçeli olarak tasarlanması.

10. Kuşaklararası Dayanışma

- Huzurevlerinde kalan yaşlılar ile ailelerinin, çocuklar ve gençlerin birlikte zaman geçirecekleri etkinliklerin yapılması.

11. Psikolojik ve Sosyal Destek

- Yaşlı yardım hattı çağrı merkezinin kurulması, sorunları çözebilecek merkezlerin yaygınlaştırılması,

- Dul kadınlara ve yalnız yaşlılara yönelik psikososyal destek sağlanması.

12. Hukuk

- Yaşlı haklarını koruyacak caydırıcı yasal düzenlemeler yapılması,
- Yaşlılıkla ilgili pozitif ayrımcılık düzenlemelerini, tüm hizmet sağlayıcıların görev ve sorumluluklarını içeren bir "yaşlılık kanunu" hazırlanması.

Ağrı Yaşlı Çalıştayı

Batman Yaşlı Çalıştayı

Bingöl Yaşlı Çalıştayı

Bitlis Yaşlı Çalıştayı

Diyarbakır Yaşlı Çalıştayı

Elâzığ Yaşlı Çalıştayı

Erzurum Yaşlı Çalıştayı

Hakkâri Yaşlı Çalıştayı

Iğdır Yaşlı Çalıştayı

Muş Yaşlı Çalıştayı

Şırnak Yaşlı Çalıştayı

Tunceli Yaşlı Çalıştayı

Şanlıurfa Yaşlı Çalıştayı

Van Yaşlı Çalıştayı

Notlar:

Notlar:

Notlar:

Notlar: